

ปัญหาผลของการใช้กฎหมายล้างมลทิน

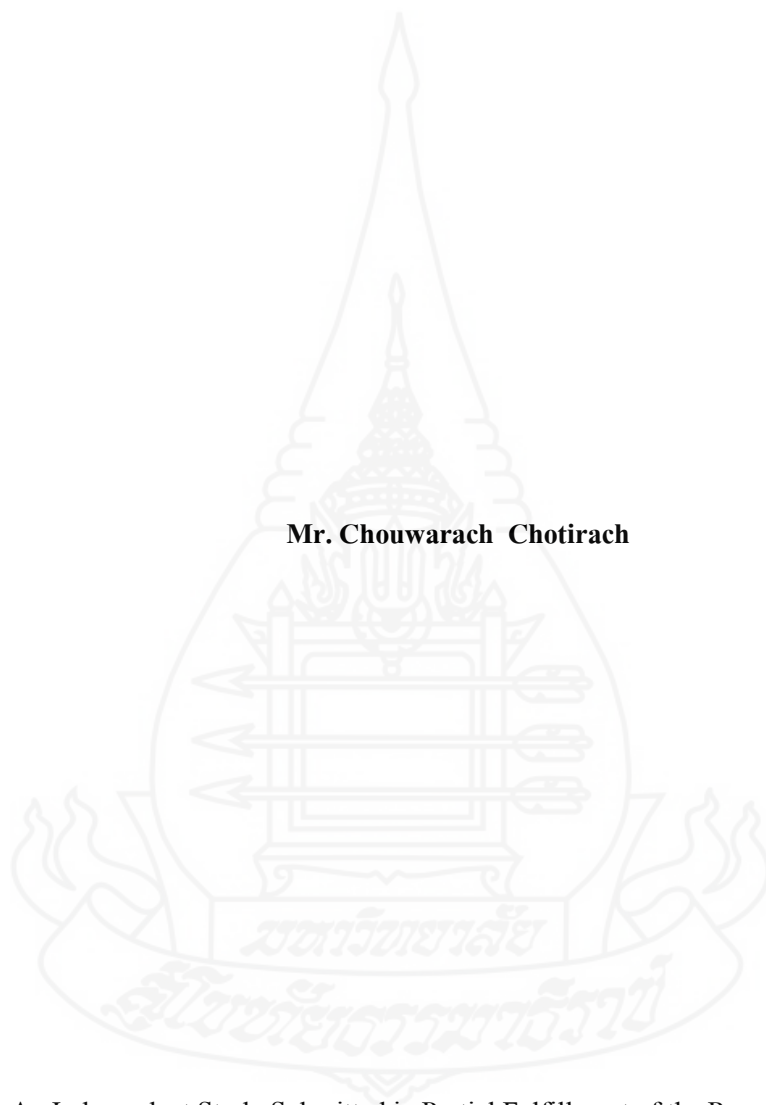
นายเชาวรัตน์ โขตรีรัตน์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2562

Problem on the Application of the Rehabilitation Law

Mr. Chouwarach Chotirach

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Criminal Law and Criminal Justice

School of Law

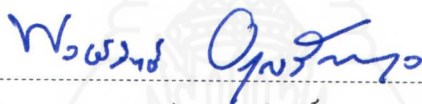
Sukhothai Thammathirat Open University

2019

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปัญหาผลของการใช้กฎหมายล้างมลทิน
ชื่อและนามสกุล นายเชาวรัตน์ โชติรัตน์
วิชาเอก กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม
สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์สิทธิ์ อรุณรัตน์กุล

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2563

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์สิทธิ์ อรุณรัตน์กุล)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ภานินี กิจพ้อคำ)

(รองศาสตราจารย์วรุฒิ เทพทอง)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษา ค้นคว้าอิสระ ปัญหาผลของการใช้กฎหมายล้างมลทิน

ผู้ศึกษา นายเชาวรัตน์ โขศิริรัตน์ รหัสนักศึกษา 2584001974 ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์สิทธิ์ อรุณรัตน์กุล ปีการศึกษา 2562

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและวัตถุประสงค์ของการล้างมลทิน (2) ศึกษาวิธีการและหลักเกณฑ์ในการล้างมลทิน และผลจากการล้างมลทินของประเทศไทยและต่างประเทศและ (3) แสวงหาแนวทางและเสนอแนวทางแก้ไขกฎหมายล้างมลทิน

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีวิจัยทางเอกสาร จากตำรา หนังสือ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ เอกสารทางวิชาการ บทความ วารสาร ตำบฏกฎหมาย คำพิพากษาของศาล ข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า (1) กฎหมายล้างมลทินมีเจตนารมณ์เพื่อการลบล้างการกระทำ ความผิดและคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำความผิด โดยมีแนวคิดมาจากหลักการให้ความกรุณาแก่ผู้กระทำความผิด แม้กฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยกับต่างประเทศมีแนวคิดอย่างเดียวกัน แต่เหตุผลประกอบการล้างมลทินมีความแตกต่างกัน (2) หลักเกณฑ์สำคัญในการล้างมลทินของประเทศไทยและต่างประเทศคือ ระยะเวลา ซึ่งประเทศไทยใช้ระยะเวลาในการกำหนดว่าความผิดที่อยู่ในข่ายได้รับการล้างมลทินนั้นต้องเกิดในช่วงเวลานั้น แต่ต่างประเทศใช้ระยะเวลาเป็นเครื่องมือในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำผิด ส่วนผลของการล้างมลทินตามกฎหมายของประเทศไทยถือว่าผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินได้รับการลบล้างเฉพาะโทษ แต่พฤติกรรมในการกระทำความผิดยังคงอยู่แต่ตามกฎหมายของต่างประเทศมีผลเป็นการลบล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่ผู้กระทำผิด และ (3) เห็นควรบัญญัติกฎหมายล้างมลทินให้มีลักษณะเป็นกฎหมายกลาง โดยกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการล้างมลทินให้มีความชัดเจนเพื่อเป็นกระบวนการกั้นกรองคัดแยกเฉพาะผู้ที่มีความสำนึกผิดและประพฤติดีภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด อันจะเป็นหลักประกันให้กับสังคมได้ว่าผู้ที่เคยกระทำความผิดที่ผ่านการพิจารณาตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกฎหมายล้างมลทินเป็นผู้ที่สมควรได้รับการล้างมลทินอย่างแท้จริง รวมทั้งควรบัญญัติผลของการล้างมลทินให้ชัดเจนและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายล้างมลทิน

คำสำคัญ การล้างมลทิน เงื่อนไขการล้างมลทิน

Independent Study title: Problem on the Application of the Rehabilitation Law
Author: Mr. Chouwarach Chotirach; **ID:** 2584001974; **Degree:** Master of Laws;
Independent Study advisor: Dr. Pongsit Arunrattanakul, Assistant Professor;
Academic year: 2019

Abstract

The objective of this independent study is (1) to study the concepts, theories, and objectives of rehabilitation, (2) to study the procedure and rule of rehabilitation, and the rehabilitation result of Thailand and foreign countries, and (3) to seek for a guideline and propose and a corrective guideline of the Rehabilitation Law.

This independent study is a qualitative research using Documentary Research Method from textbooks, books, thesis, dissertations, academic documents, articles, journals, articles of law, judicial judgments, electronic data, and other related documents.

The finding of the studying result indicated that: (1) the intention of the Rehabilitation Law is to rehabilitate the offence and return the right to the offender whereas the concept is derived from the principle of mercy granted to the offender. Even though the Rehabilitation Law of Thailand and foreign countries has had the same concept, but the supplementary reason of rehabilitation has been different, (2) despite the rule and condition, and result of the rehabilitation have been prescribed in the rehabilitation law of Thailand but they have been unclear, therefore, it has been the event highly requiring interpretation until leading to the adverse interpretation for the rehabilitated person. In addition, the decision guideline of the court and other related agencies has had the same opinion and interpretation guideline that the offender who is rehabilitated shall be rehabilitated particularly for the punishment, however, the offence behavior has still been remained. The said decision has caused no opportunity of the offender to rehabilitate his/her behavior, and that behavior will be with the offender on and on, and (3) in the opinion of the researcher, the Rehabilitation Law should be enacted to have the characteristic of ordinary law by prescribing the clear rule and condition of rehabilitation to be a screening and sorting process of the specific person with repentance and good conduct subject to the prescribed condition which is the social security that the person who has ever committed the offence and passed for the consideration according to the rule and condition of the Rehabilitation Law is the person who is truly appropriate to be rehabilitated. Moreover, the rehabilitation result should be clearly enacted to be consistent with the intention of the Rehabilitation Law.

Keywords: Rehabilitation, Rehabilitation Condition

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์สิทธิ์ อรุณรัตน์กุล ที่ได้ให้เกียรติรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ และกรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำ ให้แก่งคิดเรื่องการล้างมลทินต่อผู้เขียน ตลอดจนช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องให้การจัดทำการค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จไปด้วยดี ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ภามินี กิจพ่อคำ และผู้ช่วยศาสตราจารย์วิภูส แสนเจริญ ที่ได้ให้ความกรุณารับเป็นกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ พร้อมทั้งได้ให้คำแนะนำและข้อสังเกตบางประการที่ผู้เขียนยังไม่สมบูรณ์ด้วยความละเอียดรอบคอบ ช่วยเสริมประเด็นให้กับผู้เขียน ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้

ผู้เขียนศึกษาจนสำเร็จการศึกษานี้ก็ด้วยพระคุณของคณาจารย์ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่ได้อบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้เขียน เป็นอย่างดีตั้งแต่ต้นจนสำเร็จการศึกษา จึงขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชทุกท่าน

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่ที่คอยให้กำลังใจและติดตามความคืบหน้าในการเรียนของผู้เขียนอยู่เสมอ อีกทั้งผลักดันให้ผู้เขียนตั้งใจทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ขอขอบคุณ คุณสง่า ทาทอง ที่ให้คำชี้แนะและความช่วยเหลือต่อผู้เขียนตลอดมา และขอขอบคุณกำลังใจจากเพื่อนที่ร่วมศึกษาระดับปริญญาโทด้วยกัน พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายบัณฑิตศึกษา เจ้าหน้าที่สาขาวิชานิติศาสตร์ทุกท่าน ที่คอยช่วยเหลือ ดูแลอำนวยความสะดวกในการเรียน การจัดทำการศึกษา ค้นคว้าฉบับนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และบุคคลที่ผู้เขียนไม่อาจกล่าวนามได้ทั้งหมด ณ ที่นี้

ท้ายสุด ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ อาจมีประโยชน์แก่ผู้สนใจอยู่บ้าง ผู้เขียนขอยกความดีให้กับทุกๆ ท่านที่กล่าวมาทั้งหมด แต่ถ้ามีความบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียวและขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

เชาวรัตน์ โชติรัตน์

กรกฎาคม 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและสภาพปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
3. ขอบเขตของการศึกษา	4
4. ระเบียบวิธีวิจัย	4
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและวัตถุประสงค์ของการล้างมลทิน	6
1. ความหมาย แนวความคิด และวัตถุประสงค์ของการล้างมลทิน	6
1.1 ความหมายของการล้างมลทิน	7
1.2 แนวความคิดทั่วไปเกี่ยวกับการล้างมลทิน	8
1.3 แนวความคิดการล้างมลทินของประเทศไทย	10
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการล้างมลทิน	12
2.1 ทฤษฎีทดแทน (Retributive)	14
2.2 ทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Reformation and Rehabilitation)	14
2.3 ทฤษฎีตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม (Incapacitation)	14
2.4 ทฤษฎีเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย (Restitution)	15
2.5 ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice)	15
3. วัตถุประสงค์ของการล้างมลทิน	17
3.1 เป็นวิธีการหนึ่งในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิด	17
3.2 ลดจำนวนอาชญากรและลดเหตุอาชญากรรม	17
3.3 แก้ปัญหาการหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ	18

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 การล้างมลทินในประเทศไทย	19
1. ประวัติความเป็นมาของการล้างมลทินในประเทศไทย	19
1.1 พระราชบัญญัติล้างมลทินผู้กระทำความผิดทางการเมือง ร.ศ. 130 พุทธศักราช 2475	21
1.2 พระราชบัญญัติลบล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณี เกณฑ์แรงงานหรือทัณฑ์สันในระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพา พ.ศ. 2489	22
1.3 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499	23
1.4 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2502	26
1.5 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2526	26
1.6 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทร- มหาภูมิพลอดุลยเดชมงคลมัยพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530	30
1.7 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทร- มหาภูมิพลอดุลยเดชมงคลมัยครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539	32
1.8 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทร- มหาภูมิพลอดุลยเดชมงคลมัยพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550	36
2. หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขของการล้างมลทิน	39
2.1 หลักเกณฑ์ และวิธีการของการล้างมลทิน	39
2.2 เงื่อนไขในการล้างมลทิน	39
3. ผลของการล้างมลทิน	42
3.1 ผลของการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินของไทย	42
3.2 ผลของการล้างมลทินตามแนวคำพิพากษาของศาลไทย	48
3.3 วิเคราะห์ผลของการได้รับการล้างมลทินต่อทะเบียนประวัติอาชญากร	62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 การล้างมลทินในต่างประเทศ	68
1. การล้างมลทินในประเทศฝรั่งเศส	68
1.1 ประวัติความเป็นมา	69
1.2 รูปแบบของการล้างมลทิน	73
1.3 ผลของการล้างมลทินตาม Code de Procedure Penale	82
2. การล้างมลทินในประเทศอังกฤษ	84
2.1 ประวัติความเป็นมา	84
2.2 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการล้างมลทินตาม Rehabilitation of offenders Act 1974 พระราชบัญญัติล้างมลทิน ปี 1974 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขของการล้างมลทิน	85
2.3 ผลการล้างมลทินตาม Rehabilitation of offenders Act 1974	90
3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการล้างมลทินของประเทศไทย กับประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ	94
3.1 ที่มาของกฎหมายล้างมลทิน	94
3.2 ประเภทของผู้กระทำความผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน	94
3.3 ลักษณะของความผิดและโทษที่จะได้รับการล้างมลทิน	94
3.4 หลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขสำคัญในการพิจารณาผู้มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน	95
3.5 ผลของการล้างมลทิน	95
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	98
1. บทสรุป	98
2. ข้อเสนอแนะ	103
บรรณานุกรม	105
ประวัติผู้ศึกษา	109

ญ

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1	
เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการล้างมลทินของกฎหมายประเทศไทย กับประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ	96

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและสภาพปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดทั้งทางอาญาและวินัย จากพระราชบัญญัติล้างมลทินมาแล้วทั้งสิ้นจำนวน 8 ฉบับ โดยเจตนารมณ์ในการออกพระราชบัญญัติล้างมลทินก็เพื่อต้องการให้ผู้ที่ถูกลงโทษทางอาญาหรือทางวินัย และได้รับโทษมาจนพ้นโทษแล้ว ได้มีโอกาสล้างมลทินของตน เพื่อประพฤติดนเป็นพลเมืองที่ดีต่อไป เพราะตามหลักอาชญาวิทยา และหลักกฤษฎานในทางพุทธศาสนานั้น ควรเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสสำนึกตน และประพฤติดนในทางที่ชอบเพราะเมื่อเขาได้กระทำความผิดและได้รับโทษสำหรับความผิดที่กระทำแล้ว สังคมควรให้โอกาสบุคคลที่พร้อมจะกลับตัวเป็นคนดี ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมและสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้ โดยผลของการล้างมลทินนั้น นอกจากจะทำให้ผู้กระทำความผิดได้สิทธิกลับคืนมา และการล้างมลทินยังมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดเปรียบเสมือนบุคคลที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือต้องโทษมาก่อน

อย่างไรก็ดีปัญหาที่เกิดขึ้นคือ แม้การล้างมลทินจะมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดเปรียบเสมือนบุคคลที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือต้องโทษมาก่อนก็ตาม แต่ก็มีคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ดีความว่าการล้างมลทินนั้นเป็นเพียงการล้างโทษเท่านั้นไม่ถึงว่ามีการล้างการกระทำที่เป็นเหตุให้บุคคลนั้นถูกลงโทษ ซึ่งศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 694/2539 บุคคลซึ่งได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530 แล้ว แต่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการล้างมลทินนั้นล้างเฉพาะโทษ โดยมีผลว่าบุคคลดังกล่าวซึ่งเคยเป็นผู้ต้องโทษไม่เคยถูกลงโทษเท่านั้น แต่ไม่ได้หมายความว่า การประพฤดิหรือการกระทำที่เป็นเหตุให้บุคคลนั้นถูกลงโทษลบล้างไปด้วย เพราะความประพฤดิหรือการกระทำที่เกิดขึ้นแล้วไม่อาจล้างมลทินให้หมดไปได้ ซึ่งต่อมาก็ได้

มีคำพิพากษาฎีกาที่ 3295/2541, 483/2543¹ วินิจฉัยไปในแนวทางเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ 7/2546² ตีความไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งทำให้เห็นว่าคำพิพากษาดังกล่าว น่าจะไม่สามารถคล้องกับเจตนารมณ์ในการออกพระราชบัญญัติล้างมลทินและกระทบกับสิทธิของบุคคลผู้ได้รับการล้างมลทิน กล่าวคือ ในเมื่อการล้างมลทินมีเจตนาที่จะคืนผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมโดยปราศจากมลทินมัวหมอง และในขณะเดียวกันก็เป็นการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดในทางหนึ่งด้วยเพื่อมิให้มีการกระทำความผิดซ้ำอีก และเมื่อมีกฎหมายล้างมลทินออกมาใช้บังคับแล้ว ย่อมไม่มีผู้ใดอาจนำคำพิพากษาหรือคำสั่งที่เกี่ยวกับบุคคลผู้ได้รับการล้างมลทินมาการอ้างเป็นมลทินมัวหมองของบุคคลนั้น หรือประมาณว่าเขามีความผิดหรือเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษนั้นอีกต่อไป ดังนั้น การที่ศาลเห็นว่าการล้างมลทินไม่ล้างพฤติกรรมหรือการกระทำที่เป็นเหตุให้ต้องโทษนั้น เห็นว่าเป็นการนำเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้ว ไม่มีใครอาจย้อนไปลบล้างหรือแก้ไขเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต

¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 3295/2541 มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2539 ให้ล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ที่ได้กระทำการก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับหรือซึ่งได้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกากอภัยโทษ พ.ศ. 2539 โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิเคยถูกลงโทษเท่านั้น ส่วนความประพฤติหรือการกระทำที่เป็นเหตุให้บุคคลนั้นต้องโทษหาได้ถูกลบล้างไปด้วยไม่ เพราะความประพฤติหรือการกระทำที่เกิดขึ้นแล้ว ไม่อาจล้างมลทินให้หมดไปได้ คำพิพากษาฎีกาที่ 483/2543 มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองราชย์สมบัติ ครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 และได้พ้นโทษไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับหรือได้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2539 ให้ถือว่าผู้นั้นมิเคยต้องโทษในกรณีความผิดนั้นๆ มีผลเพียงให้ถือว่าผู้ต้องโทษไม่เคยถูกลงโทษจำคุกเท่านั้น มิได้มีผลถึงกับให้ถือว่าความประพฤติหรือการกระทำอันเป็นเหตุให้บุคคลนั้นถูกลงโทษจำคุกถูกลบล้างไปด้วย

² คำสั่งศาลปกครองสูงสุด 7/2546 มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 ได้บัญญัติให้ล้างมลทินแก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีที่ได้กระทำการก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 และได้รับโทษหรือทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิเคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้นๆ โดยที่ความประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงด้วยการทุจริตต่อหน้าที่ราชการเป็นเรื่องของการกระทำส่วนการถูกลงโทษทางวินัยด้วยการไล่ออกจากราชการเป็นเรื่องของผลที่เกิดจากการกระทำความผิดดังกล่าว ความประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงกับการถูกลงโทษทางวินัยจึงเป็นคนละส่วนกัน จึงเห็นได้ว่าเป็นการล้างมลทินให้เฉพาะโทษทางวินัยเท่านั้น หาได้ล้างมลทินในส่วนที่เกี่ยวกับความประพฤติผิดทางวินัยของผู้นั้นด้วยแต่อย่างใดไม่ ดังนั้น ผลแห่งบทบัญญัติดังกล่าวจึงมีเพียงให้ลบล้างโทษทางวินัยเท่านั้น หาได้มีผลเป็นการลบล้างการกระทำผิดวินัยตามความเป็นจริงที่ได้กระทำขึ้นให้หมดสิ้นไปด้วยไม่

จากปัญหาการตีความของศาลฎีกาและศาลปกครองสูงสุดที่ว่า ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินได้รับการลบล้างเฉพาะโทษ แต่พฤติกรรมการกระทำความผิดยังคงอยู่ อาจเกิดจากกรณีที่ไม่ประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติล้างมลทินมาแล้วถึง 8 ฉบับ แต่กฎหมายดังกล่าวมีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการล้างมลทินรวมถึงผลของการล้างมลทินไว้ไม่ชัดเจน จึงเป็นกรณีที่ต้องอาศัยการตีความเป็นอย่างมากว่าการล้างมลทินตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจะมีผลเป็นอย่างไร ซึ่งเหตุดังกล่าวถือเป็นอีกปัญหาหนึ่งของกฎหมายล้างมลทินของประเทศไทย

รวมถึงจากการศึกษาพบว่า ทะเบียนประวัติอาชญากรของบุคคลที่ได้รับการล้างมลทินนั้นหาได้ถูกลบล้างไปด้วยไม่ เนื่องจากประเทศไทยไม่ได้มีกฎหมายกำหนดไว้ในเรื่องการลบล้างประวัติอาชญากรของบุคคลที่ได้รับการล้างมลทินไว้อย่างชัดเจน จึงส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพบางประเภทของบุคคลที่ได้รับการล้างมลทินไม่สามารถทำได้ โดยเฉพาะอาชีพที่จำเป็นต้องได้รับการยอมรับจากสังคม ซึ่งการปฏิเสธที่จะพิจารณาและคำนึงถึงความสามารถและสถานภาพที่บุคคลนั้นเป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นสิ่งสำคัญ รวมถึงตลอดถึงปฏิเสธที่จะพิจารณาถึงลักษณะของหน้าที่การงานว่ามีความสัมพันธ์กับสิ่งที่บุคคลดังกล่าวกระทำในอดีตหรือไม่ แต่กลับไปให้น้ำหนักอยู่ที่ความประพฤติในอดีตอย่างครอบคลุมไปเกือบทุกกรณี แม้ว่าบุคคลนั้นจะได้รับการลงโทษหรือชดใช้กรรมที่ได้ก่อขึ้นในกระบวนการยุติธรรมและได้รับการล้างมลทินมาแล้วก็ตาม อุปสรรคดังกล่าวนอกจากจะเป็นการลดทอนและลดคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แล้วยังอาจเป็นแรงบีบหรือแรงผลักดันให้ผู้ได้รับการล้างมลทินเลิกลางเลือกที่จะเดินต่อไปในอนาคตน้อยลง ซึ่งอาจจะเป็นแรงกระตุ้นไม่ทางตรงก็ทางอ้อมให้บุคคลกลุ่มนี้หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก และเท่ากับว่าศาลก็เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นแรงผลักดันให้บุคคลเหล่านั้นปฏิเสธสังคม และเข้าสู่สังคมของอาชญากรเพื่อกระทำความผิดซ้ำ

ด้วยปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า จากการที่กฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยไม่มีหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการล้างมลทินกรณีผู้ต้องโทษหรือกรณีผู้ถูกลงโทษทางวินัย และแม้กฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยจะมีการบัญญัติถึงผลไว้แต่ส่วนใหญ่จะไม่มีผลชัดเจนจึงจำเป็นต้องอาศัยการตีความ ซึ่งจากการตีความของศาลโดยมีแนวคำวินิจฉัยเป็นการแตกต่างไปจากเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติล้างมลทิน จึงส่งผลกระทบต่อบุคคลที่ได้รับการล้างมลทินจากกฎหมายล้างมลทินที่ไม่สามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่โดยปราศจากมลทินมัวหมองและไม่มีประวัติอาชญากรจนทำให้บุคคลนั้นไม่อาจประกอบอาชีพบางอย่างอันส่งผลต่อการดำรงชีวิตโดยปกติสุข จึงจำเป็นต้องศึกษาปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการของการล้างมลทิน เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขปรับปรุงกฎหมายล้างมลทินให้มีความชัดเจนและเกิดผลหรือเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ได้รับการล้างมลทินให้มีความถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและวัตถุประสงค์ของการล้างมลทิน
- 2.2 เพื่อศึกษาวิธีการและหลักเกณฑ์ในการล้างมลทินในประเทศไทย และผลจากการล้างมลทิน
- 2.3 เพื่อศึกษาการล้างมลทินในต่างประเทศ
- 2.4 เพื่อแสวงหาแนวทางและเสนอแนวทางแก้ไขกฎหมายล้างมลทิน

3. ขอบเขตของการศึกษา

การค้นคว้าอิสระนี้ มุ่งศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการล้างมลทินของประเทศไทย โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 8 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติล้างมลทินผู้กระทำความผิดทางการเมือง ร.ศ. 130 พุทธศักราช 2475 พระราชบัญญัติล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีเกณฑ์แรงงานหรือทรัพย์สิน ในระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพา พ.ศ. 2489 พระราชบัญญัติล้างมลทิน ในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2502 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2526 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ เป็นการวิจัยทางนิติศาสตร์ (Legal Research) โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากตำรา หนังสือ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ เอกสารทางวิชาการ บทความ วารสาร ตำบทยุทธศาสตร์ คำพิพากษาของศาล ข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 5.1 ทำให้ทราบแนวคิด ทฤษฎีและวัตถุประสงค์ของการล้างมลทิน
- 5.2 ทำให้ทราบวิธีการและหลักเกณฑ์ในการล้างมลทินในประเทศไทย และผลกระทบจากการล้างมลทิน
- 5.3 ทำให้ทราบหลักเกณฑ์และวิธีการล้างมลทินในต่างประเทศ
- 5.4 เพื่อเสนอแนวทางการบัญญัติกฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยในฉบับต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและวัตถุประสงค์ของการล้างมลทิน

แนวคิดเรื่องการกระทำความผิดกับการลงโทษเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาในสังคมดั้งเดิม และเป็นส่วนหนึ่งในสามัญสำนึกของมนุษย์ที่ว่า เมื่อมีคนกระทำความผิดก็ควรถูกลงโทษ ซึ่งแนวคิดหรือทฤษฎีในการลงโทษนั้นมีความหลากหลายและแตกต่างกันเนื่องจากวัตถุประสงค์ที่ตอบสนองต่อการลงโทษแตกต่างกันในแต่ละสังคมแต่ละสมัย หากพิจารณาถึงยุคปัจจุบันแนวคิดของการลงโทษได้มุ่งเน้นหลักการป้องกันภัยทางสังคมโดยการแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดให้กลับมาประพฤติตนเป็นคนดีเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม การล้างมลทินเป็นการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดวิธีหนึ่งในจำนวนหลายๆ วิธี โดยวิธีดังกล่าวมีแนวความคิดมาจากทฤษฎีทดแทน ทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ทฤษฎีตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม เป็นต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วให้สามารถกลับคืนสังคมได้และไม่หวนกลับไปกระทำความผิดอีก โดยการลบล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว ดังจะได้ศึกษาในบทนี้

1. ความหมาย แนวความคิด และวัตถุประสงค์ของการล้างมลทิน

การแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดโดยการลบล้างการกระทำความผิดหรือโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดมีอยู่หลายวิธี อาทิเช่น การนิรโทษกรรม การอภัยโทษ การล้างมลทิน แต่วิธีที่จะลบล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว ซึ่งมีผลเป็นการคืนสิทธิให้แก่บุคคลดังกล่าวมีอยู่วิธีเดียวคือการล้างมลทิน ทั้งนี้เพราะการล้างมลทินเป็นวิธีการลบล้างมลทินหรือตราบาปที่เกิดจากการกระทำความผิดหรือการลงโทษซึ่งจะเป็นผลร้ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้แก่ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว เพื่อให้บุคคลดังกล่าวสามารถกลับมาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือเคยต้องโทษมาก่อน³

³ ศิริสา พูลสนอง. การล้างมลทินในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2543. หน้า 15

ดังนั้น เพื่อให้เข้าใจถึงความเป็นมาของการล้างมลทินที่ประเทศต่างๆ ใช้วิธีการดังกล่าวในการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว โดยการล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่บุคคลดังกล่าว จึงจำเป็นต้องศึกษาแนวความคิดทั่วไปเกี่ยวกับการล้างมลทิน ความหมายของการล้างมลทิน และวัตถุประสงค์ของการล้างมลทิน

1.1 ความหมายของการล้างมลทิน

การล้างมลทินเป็นการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว โดยการลบล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่บุคคลดังกล่าว ซึ่งตรงกับคำภาษาอังกฤษคำว่า “REHABILITATION” แต่อย่างไรก็ตาม คำว่า “REHABILITATION” ก็มีความหมายอยู่สองความหมายคือ⁴

1) ความหมายที่หนึ่ง หมายถึง วิธีการในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิด โดยการฟื้นฟูผู้กระทำผิดในระหว่างที่ผู้กระทำผิดถูกคุมขังอยู่ โดยวิธีการฝึกอบรม ฝึกอาชีพ หรือให้การศึกษาแก่ผู้กระทำผิด ทั้งนี้เพื่อให้ผู้กระทำผิดเปลี่ยนใจไม่กลับไปกระทำความผิดอีก และสามารถกลับเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้ภายหลังจากที่ผู้กระทำผิดได้พ้นจากโทษแล้ว

2) ความหมายที่สอง หมายถึง การแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิด โดยการลบล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว ซึ่งมีผลเป็นการคืนสิทธิให้แก่บุคคลดังกล่าว เพื่อให้บุคคลดังกล่าวสามารถกลับคืนสังคม และสามารถกลับเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือเคยต้องโทษมาก่อน

สำหรับคำว่า “การล้างมลทิน” ตามการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีใช้ในความหมายตรงกับคำภาษาอังกฤษคำว่า “REHABILITATION” ในความหมายที่สองคือ เป็นวิธีการลบล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว ซึ่งมีผลเป็นการคืนสิทธิให้แก่บุคคลดังกล่าวเท่านั้น การล้างมลทินไม่ได้มีความหมายรวมไปถึงวิธีการในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดในระหว่างที่ผู้กระทำความผิดยังถูกคุมขังอยู่ด้วย ซึ่งในประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษก็ได้ให้ความหมายของคำว่า “REHABILITATION” ไว้ในทำนองนี้

ประเทศฝรั่งเศส คำว่า “REHABILITATION” หมายถึง วิธีการที่ทำให้ผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษได้รับสถานะทางกฎหมายและสถานะทางสังคมที่สูญเสียโดยการลงโทษที่ถูกต้องตามกฎหมายกลับคืนมา⁵

⁴ ศัญชาติ อุปันนชัย. การกำจัดสิทธิของผู้ที่เคยได้รับการล้างมลทินเนื่องจากกระทำผิดทางอาญาหรือวินัย. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง. 2554. หน้า 17

⁵ Encyclopedie Dalloz. Repertoire de Droit Penale et de Procedure Penale. Deuxieme Edition. Tome V, Mise A Jour. (Paris), 1992. p.1

ประเทศอังกฤษ คำว่า “REHABILITATION” หมายถึง การทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับมาปฏิบัติหน้าที่ได้เมื่อเขาถูกตัดสิทธิอยู่ โดยอำนาจนี้แต่เดิมเป็นเครื่องมือของ Pope ที่ได้รับมาจาก Rome⁶

สำหรับประเทศไทย การล้างมลทินเป็นวิธีการของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐ ในการให้อภัยทานความผิดหรือโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด โดยการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว และผู้กระทำความผิดที่กำลังรับโทษหรือรับทัณฑ์อยู่ด้วยวิธีการลบล้างการกระทำความผิดหรือโทษให้แก่บุคคลดังกล่าว เพื่อให้บุคคลดังกล่าวสามารถกลับเข้ามาเริ่มต้นใช้ชีวิตใหม่ในสังคมนั้นได้ ภายหลังจากที่พ้นโทษหรือรับโทษหรือรับทัณฑ์แล้ว เพราะการล้างมลทินจะเป็นการชุบชีวิตใหม่ให้แก่บุคคลนั้น

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า “การล้างมลทิน” หมายถึง วิธีการในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดภายหลังจากที่ผู้กระทำความผิดได้พ้นจากโทษแล้ว โดยการลบล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่บุคคลดังกล่าว ซึ่งตรงกับคำภาษาอังกฤษคำว่า “REHABILITATION” ในความหมายของการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว

1.2 แนวความคิดทั่วไปเกี่ยวกับการล้างมลทิน

การล้างมลทินเป็นวิธีการของรัฐสมัยใหม่ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดประกอบการลงโทษผู้กระทำความผิดสำหรับผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว โดยการลบล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่บุคคลดังกล่าว เพื่อให้บุคคลดังกล่าวสามารถกลับคืนสังคมได้ เพราะการล้างมลทินจะมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินได้รับสิทธิและความสามารถต่างๆ ที่ผู้กระทำความผิดได้สูญเสียไปเนื่องจากการกระทำความผิดและการลงโทษกลับคืนมา นอกจากนั้น การล้างมลทินยังมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินเปรียบเสมือนบุคคลที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือเคยต้องโทษมาก่อน และมีผลทำให้ทะเบียนประวัติอาชญากรของผู้กระทำความผิดถูกลบล้างไป

การล้างมลทินโดยการลบล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วมีแนวความคิดมาจากหลักที่ว่า ไม่เป็นการยุติธรรมที่ยังคงตัดสิทธิในฐานะพลเมืองแก่บุคคลที่ได้รับโทษชดใช้การกระทำของเขาแล้ว แต่ควรที่จะปฏิบัติต่อเขาเสมือนเขาเป็นผู้กระทำความผิดที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงแล้ว เพื่อให้เขาสามารถกลับเข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ในสังคมนั้นได้ ดังนั้น

⁶ Earl Jowin and Chlifford Walsh. Jowitt'Dictionary of English Law, Second Edition, Volume 1. London: Sweet & Maxwell Limited. 1977. p.1529

เมื่อมีการรับโทษแล้ว เครื่องหมายหรือตราบาปที่เกิดจากกระทำความผิดก็ควรจะถูกลบล้างไปด้วย⁷ เนื่องจากโทษที่จะลงแก่บุคคลใดต้องมีวันสิ้นสุดโดยแท้จริง ไม่ควรให้ผลอันเนื่องจากการลงโทษคงเป็นตราบาปหรือรอยมลทินเป็นที่ทนทุกข์แก่เขาตลอดไป⁸ ประกอบกับเป็นความถูกต้องชอบธรรม หากผู้กระทำความผิดที่ได้รับการลงโทษตอบแทนความผิดของเขาแล้ว จะได้รับการปลดเปลื้องจากความทุกข์ ความลำบากของโทษทั้งปวง ดังนั้น การคงไว้ซึ่งตราบาปหรือรอยมลทินแห่งโทษอันเป็นสิ่งกีดกันทางจิตใจของผู้พ้นโทษจึงไม่เป็นการปลดเปลื้องความทุกข์ของโทษอย่างแท้จริง⁹

การล้างมลทินจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการให้ความกรุณาแก่ผู้กระทำความผิด โดยการลบล้างมลทินหรือตราบาปที่เกิดจากการกระทำความผิดหรือการลงโทษซึ่งจะเป็นผลร้ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้แก่ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว เป็นวิธีการอย่างหนึ่งของรัฐที่นำมาใช้ในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิด โดยการลบล้างการกระทำความผิดและโทษสำหรับผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว เพื่อนำผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วกลับคืนสังคม เพราะการล้างมลทินจะมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินได้รับสิทธิและความสามารถต่างๆ ที่สูญเสียไปเนื่องจากการกระทำความผิด และการลงโทษกลับคืนมา มีผลทำให้ผู้กระทำความผิด ที่ได้รับการล้างมลทินเปรียบเสมือนบุคคลที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือเคยต้องโทษมาก่อนและมีผลทำให้ทะเบียนประวัติอาชญากรรมของผู้กระทำความผิดถูกลบล้างไป การล้างมลทินจึงมีแนวความคิดเป็นการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำความผิดด้วยวิธีการลบล้างการกระทำความผิดและโทษเพื่อให้ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วสามารถกลับคืนสู่สังคมได้และสามารถกลับเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือเคยต้องโทษมาก่อน และนอกจากการล้างมลทินจะส่งผลดีต่อตัวผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว การล้างมลทินยังทำให้เกิดผลดีต่อสังคมและประเทศชาติในแง่ของการช่วยลดจำนวนอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในสังคม และยังสามารถช่วยแก้ปัญหาการหวนกลับไปกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดได้อีกด้วย

ผลจากแนวความคิดดังกล่าว ทำให้เกิดผลดีต่อตัวผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินในแง่ของการกลับคืนสู่สังคม และก่อให้เกิดให้ผลดีต่อสังคมและประเทศชาติในแง่ของการช่วยลดจำนวนอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในสังคม และยังสามารถช่วยแก้ปัญหาการหวนกลับไปกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดได้อีกด้วยประเทศต่างๆ จึงได้นำแนวความคิดของการล้างมลทินมาใช้

⁷ Stephen Schafer. Introduction to Criminology. U.S.A.: Reston Publishing Company. 1976. p.246.

⁸ วาสนา รอดเยี่ยม. การลบล้างคำพิพากษาลงโทษจำคุก. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต. ภาควิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2554. หน้า 2

⁹ “เรื่องเดียวกัน”. หน้า 60

ในการแก้ปัญหาปรับปรุงผู้กระทำผิดภายหลังจากที่ผู้กระทำผิดได้พ้นจากโทษแล้ว โดยการลดล้างการทำความผิดและโทษให้แก่บุคคลดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากกฎหมายล้างมลทินของประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ¹⁰

การล้างมลทินในประเทศฝรั่งเศสเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษได้รับสถานะทางกฎหมายและสถานะทางสังคมที่สูญเสียไปโดยการลงโทษที่ถูกต้องตามกฎหมายกลับคืนมา¹¹ โดยรัฐจะกำหนดวิธีการในการล้างมลทิน หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการล้างมลทินรวมทั้งผลที่ผู้กระทำผิดจะได้รับจากการล้างมลทินไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหมวดการล้างมลทิน ซึ่งเริ่มตั้งแต่มาตรา 782 – 799 สำหรับผู้กระทำความผิดอาญา ส่วนผู้กระทำความผิดทางวินัย รัฐจะกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไข รวมทั้งผลของการล้างมลทินในรัฐบัญญัติและรัฐกฤษฎีการับต่างๆ

การล้างมลทินในประเทศอังกฤษเป็นการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิด โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญก็คือ เพื่อให้ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วไม่หวนกลับไปกระทำความผิดอีก และลงโทษผู้ที่นำประวัติการกระทำความผิดของบุคคลอื่นที่เคยกระทำความผิดหรือเคยต้องโทษไปเปิดเผยต่อบุคคลอื่น¹² โดยรัฐจะกำหนดหลักเกณฑ์ของการล้างมลทิน รวมทั้งผลที่ผู้กระทำผิดจะได้รับจากการล้างมลทินในพระราชบัญญัติล้างมลทิน ปี 1974 (Rehabilitation of offenders Act 1974)

1.3 แนวความคิดการล้างมลทินของประเทศไทย

สำหรับการล้างมลทินในประเทศไทย กฎหมายล้างมลทินของไทยมีแนวความคิดมาจากหลักการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำความผิดเช่นเดียวกับกฎหมายล้างมลทินของต่างประเทศ กล่าวคือ กฎหมายล้างมลทินของไทยมีที่มาจากหลักการอภัยทานของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐที่ให้แก่ผู้กระทำผิด¹³ โดยฝ่ายนิติบัญญัติจะเป็นผู้ตรากฎหมายล้างมลทินออกมาลดล้างการกระทำความผิดหรือโทษให้แก่ผู้กระทำผิด ทั้งผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว และผู้กระทำผิดที่กำลังรับโทษหรือรับทัณฑ์อยู่เฉพาะเป็นครั้งคราวเนื่องจากในโอกาสสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมืองเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2526 ที่ตราขึ้นมาเนื่องในโอกาสที่กรุงรัตนโกสินทร์

¹⁰ ศิริสา พูลสนอง. “อ่างแล้ว”. หน้า 16

¹¹ Encyclopedie Dalloz. Repertoire de Droit Penale et de Procedure Penale. Deuxieme Edition. Tome V, Mise A Jour. (Paris), 1992. p.1.

¹² Lord Hailsham of St.Marylebone. Halsbury’s Law of English, Fourth Edition, Volume 11, London: Butterworth & Co. 1975. p.353.

¹³ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499

ได้สถาปนามาครบ 200 ปี ในปี พ.ศ. 2525 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 ที่ตราขึ้นมาเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550 ที่ตราขึ้นเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและให้เกิดสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

อย่างไรก็ตาม กฎหมายล้างมลทินแต่ละฉบับของประเทศไทยเป็นกฎหมายที่ตราออกมาภายหลังจากการกระทำความผิดได้เกิดขึ้นแล้ว โดยมีหลักการเดียวกัน คือ เพื่อคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำความผิดโดยการลบล้างการกระทำความผิดหรือโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด ทั้งผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วและผู้กระทำความผิดที่กำลังรับโทษหรือรับทัณฑ์อยู่ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ เพราะการล้างมลทินมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินได้รับสิทธิและความสามารถต่างๆ ที่ผู้กระทำความผิดได้สูญเสียไปเนื่องจากการกระทำความผิดและการลงโทษกลับคืนมาเปรียบเสมือนบุคคลที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือเคยต้องโทษมาก่อน แนวความคิดในการล้างมลทินของประเทศไทยจึงมีที่มาจากหลักการให้ความกรุณาแก่ผู้กระทำความผิด โดยการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำความผิดเช่นเดียวกับแนวความคิดของกฎหมายต่างประเทศ เพียงแต่เหตุผลของการล้างมลทินอยู่บนพื้นฐานของหลักการอภัยทานของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐ ที่ให้แก่ผู้กระทำความผิดโดยฝ่ายนิติบัญญัติจะเป็นผู้ตรากฎหมายล้างมลทินออกมาตามความประสงค์ของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐเป็นครั้งคราวเนื่องในโอกาสสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมืองเท่านั้น จึงทำให้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการล้างมลทินรวมทั้งผลที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับจากการล้างมลทินของกฎหมายล้างมลทินแต่ละฉบับมีความแตกต่างกัน¹⁴

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าที่มาของแนวความคิดในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดในประเทศไทย เหมือนกันกับกฎหมายล้างมลทินของต่างประเทศ คือ หลักการให้ความกรุณาแก่ผู้กระทำความผิด แต่มีความแตกต่างในเหตุผลประกอบการล้างมลทิน กล่าวคือ กฎหมายล้างมลทินของต่างประเทศมีที่มาจากหลักการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิด โดยการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วทุกคนที่สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้เท่านั้นได้รับการล้างมลทิน โดยกฎหมายจะกำหนดกฎเกณฑ์กลางในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดไว้ ถ้าผู้กระทำความผิดมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด ผู้กระทำความผิดก็จะได้รับการล้างมลทิน แต่กฎหมายล้างมลทินของไทย

¹⁴ ศิรสา พูลสนอง. “อ่างแล้ว”. หน้า 17

มีเหตุผลประกอบการล้างมลทิน คือ หลักการอภัยทานของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐที่ให้แก ผู้กระทำความผิด โดยฝ่ายนิติบัญญัติจะเป็นผู้ตรากฎหมายล้างมลทินออกมาตามความประสงค์ ของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐเป็นครั้งคราว โดยเป็นการลบล้างการกระทำความผิดหรือโทษ ให้แก่ผู้กระทำความผิด ทั้งผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว และผู้กระทำความผิดที่กำลังรับโทษหรือรับทัณฑ์

ผลจากที่มาของเหตุผลประกอบแนวความคิดที่แตกต่างดังกล่าวทำให้กฎหมาย ล้างมลทินของไทยมีรูปแบบและกฎเกณฑ์ในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดที่แตกต่างจากกฎหมาย ล้างมลทินของต่างประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ากฎหมายล้างมลทินของไทยจะมีที่มา ของแนวความคิดที่แตกต่างจากกฎหมายล้างมลทินของต่างประเทศ แต่กฎหมายล้างมลทินของไทย ก็มีวัตถุประสงค์ในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดเช่นเดียวกับกฎหมายล้างมลทินของต่างประเทศ คือ เพื่อคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำความผิด

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการล้างมลทิน

เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น สังคมก็จะพยายามนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ทั้งนี้ เนื่องจากการลงโทษผู้กระทำความผิดหรือผู้ก่อความเดือดร้อนและบ่อนทำลายความสงบสุขแก่บุคคลอื่น ๆ ที่อยู่รวมกันในสังคมเป็นสิ่งที่ได้ดำเนินการติดต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน จะมีแตกต่างกันก็แต่เพียง รูปแบบและวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ซึ่งขึ้นอยู่กับความคิดที่สังคมแต่ละยุคแต่ละแห่งจะเห็นว่า เหมาะสมหรือสอดคล้องกับความต้องการของคนในสังคมนั้นๆ

ส่วนการที่มนุษย์ได้นำเอาการลงโทษมาใช้กับมนุษย์ด้วยกัน กล่าวกันว่า โดยทั่วไปแล้ว เป็นเพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม (social animal) จะอยู่โดดเดี่ยวไม่ได้ต้องอยู่รวมๆ กัน¹⁵ แต่ก็ เป็นความจริงอีกอย่างหนึ่งว่า ในหมู่คนที่รวมเข้าเป็นหมู่คนนั้น แม้ตามปกติจะประสงค์ความสงบเรียบร้อย ก็จริง ก็ย่อมมีความผิดปกติดูด้วยเสมอ ทั้งที่ผิดปกติในทางดีและผิดปกติในทางร้าย ผู้ผิดปกติ ในทางร้ายย่อมนำมาซึ่งความเป็นปฏิกิริยาต่อความสงบเรียบร้อยแห่งชุมชนนั้น เหตุนี้ ความผิดอาญา ซึ่งเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนถึงความสงบเรียบร้อยของชุมชน ถึงขนาดที่รัฐต้องเข้าดำเนินการ

¹⁵ ไชยเจริญ สันติศิริ. คำบรรยายอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 3. พระนคร: ไทยพิทยา. 2506.

ป้องกันและปราบปรามจึงมีประจำอยู่ในชุมชนทุกสมัย¹⁶ โดยมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไปตามสมัยนั้นๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้¹⁷

1) เป็นการกระทำตอบแทนต่อการกระทำผิด โดยฐานคือเป็นการแก้แค้นทดแทน¹⁸ ซึ่งเป็นวิสัยของปวงชนคนธรรมดาทั้งหลาย (expiation, retribution)

2) เป็นการป้องกันสังคม ซึ่งอาจเป็นการป้องกันทั่วไป (prevention general) ได้แก่

(1) การปราบปราม (deterrence) ไม่ให้ผู้กระทำความผิดนั้นทำผิดขึ้นอีก ไม่ให้คนอื่นเอาอย่างทำผิดอย่างนั้นขึ้นบ้าง เพื่อปราบปรามให้เกรงขาม และรักษาความสงบเรียบร้อยโดยทั่วไป

(2) ความมั่นคงของชุมชน (protection of society, social solidarity) โดยแสดงให้เห็นว่าชุมชนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่ยอมให้มีการกระทำผิดเช่นนั้นเกิดขึ้น

หรืออาจเป็นการป้องกันโดยเฉพาะ (prevention special) ได้แก่

(1) การป้องกัน (prevention) ไม่ให้ผู้นั้นทำผิดอีกโดยตลอดไป เช่น ประหารชีวิต หรือ โดยชั่วคราว เช่น ชังไว้มีกำหนดเวลา

(2) คัดนิสัย (reform) ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีต่อไป

3) เพื่อชดเชยความผิดที่แล้วมา (expiation) ความหมายในข้อนี้เป็นแนวความคิดที่ว่า ในกลุ่มชุมชนบางเหล่ามีภูเขอบังคับที่เชื่อกันว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนืออำนาจของกฎธรรมชาตินิยาม (Supernatural Powers) หากใครทำละเมิดก็ต้องมีการชดเชยเพื่อลบล้างการกระทำผิดเช่นนั้น โดยวิธีการกำจัดผู้กระทำความผิดนั้นให้พ้นไปเสียจากกลุ่มของสังคม¹⁹

โดยปัจจุบันเมื่อแนวคิดของการลงโทษได้มุ่งเน้นหลักการป้องกันภัยทางสังคมโดยการแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดให้กลับมาประพฤติเป็นคนดีเพื่อการอยู่ร่วมกัน การลงโทษจึงได้มุ่งหมายเพื่อให้ได้ประโยชน์ทั้งต่อตัวผู้ถูกลงโทษและต่อสังคมมากกว่า

¹⁶ จิตติ ดิงศภัทย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครปริ้นติงกรุ๊ป. 2536. หน้า 5-6

¹⁷ “เรื่องเดียวกัน”. หน้า 11

¹⁸ การลงโทษเพื่อให้สาสมต่างจากการแก้แค้นทดแทน ทั้งนี้เพราะว่าการลงโทษให้สาสมได้จำกัดสัดส่วนของการลงโทษ แต่การแก้แค้นขึ้นอยู่กับอารมณ์ของผู้ลงโทษ ไม่มีการจำกัดสัดส่วน อังนุ สหชน รัตนไพจิตร. ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527. หน้า 38

¹⁹ ไชยเจริญ สันติศิริ. “อ่าแล้ว”. หน้า 8

จากวัตถุประสงค์ของการลงโทษข้างต้นประกอบกับแนวคิดของการลงโทษปัจจุบันที่มุ่งเน้นหลักการป้องกันภัยทางสังคม จึงอาจพิจารณาแนวคิดในการลงโทษจากทฤษฎีดังต่อไปนี้

2.1 ทฤษฎีทดแทน (Retributive)

ทฤษฎีนี้เห็นว่า การลงโทษจะต้องประกอบด้วยหลักสามประการจึงจะชอบธรรม ได้แก่ ประการแรก ต้องกระทำเพื่อแก้ไขความเสียหายที่ผู้กระทำก่อให้เกิดขึ้นแก่สังคมหรือทดแทนความรู้สึกของผู้เสียหายที่ได้รับ ประการที่สอง การลงโทษต้องกระทำด้วยความเป็นธรรม หมายถึง ได้สัดส่วนต่อผลประ โยชน์ที่ผู้กระทำนั้น ได้รับจากการทำความผิด และประการสุดท้าย การลงโทษต้องได้สัดส่วนกับความผิด ซึ่งหมายความว่า โทษจะร้ายแรงตามความเสียหายที่ผู้กระทำทำความผิดก่อให้เกิดขึ้นต่อสังคม²⁰

2.2 ทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Reformation and Rehabilitation)

ทฤษฎีนี้เน้นการปฏิบัติต่อตัวผู้กระทำความผิดโดยตรง โดยกำหนดให้การลงโทษมีวิธีการที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดเปลี่ยนนิสัยหรือปรับปรุงพฤติกรรมให้สามารถเข้ากับสังคมได้ ซึ่งหากปรับปรุงผู้กระทำความผิดได้ ผู้ผู้นั้นจะไม่ก่อให้เกิดการกระทำความผิดอีกต่อไป ดังนั้น การลงโทษตามทฤษฎีนี้จึงเป็นการแก้ไขโดยพิจารณา ลักษณะเฉพาะของผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล โดยเน้นการบำบัดรักษาแทนการลงโทษเพื่อให้เกิดความเจ็บปวดทรมานทุกข์ทรมาน ดังเช่นการลงโทษโดยการข่มขู่หรือการทดแทน ดังนั้น วิธีการบำบัดผู้กระทำความผิดจึงไม่เน้นการลงโทษในเรือนจำ แต่อาจให้ผู้นั้นอยู่ในสังคมและใช้มาตรการคุมประพฤติหรือบำบัดทางกายภาพหรือจิตใจแทนได้ มาตรการเหล่านี้ทำให้เกิดวิธีการลงโทษโดยชุมชน (Community Sentence) ขึ้นเพื่อเป็นมาตรการในการแก้ไขบำบัดและฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ไม่เป็นอันตรายต่อสังคม แทนการนำเข้าไปกักขังในเรือนจำ

2.3 ทฤษฎีตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม (Incapacitation)

การลงโทษตามทฤษฎีนี้ เพื่อประสงค์จะตัดโอกาสที่ผู้นั้นจะกระทำความผิดต่อสังคม ดังนั้น ระหว่างที่ผู้นั้นได้รับโทษ สังคมจะปลอดภัยจากการกระทำความผิดของผู้นั้น การลงโทษตามทฤษฎีนี้จึงเน้นการลงโทษที่ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่มีโอกาสที่จะกระทำความผิดอีกซึ่งอาจเป็นโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือในปัจจุบันมีการกักกันผู้กระทำความผิดติดนิสัยเพื่อให้ผู้นั้นไม่อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดจนกว่าจะพ้นจากสภาพความเป็นอันตรายต่อสังคม

²⁰ พจนา โสกาเจริญวงศ์. มาตรการลงโทษ ล้างมลทิน. กรุงเทพมหานคร: กองกฎหมายไทย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. ม.ป.ป. หน้า 3

ดังนั้น แนวคิดในทฤษฎีนี้จึงมุ่งประโยชน์สุขของสังคมให้ปลอดภัยต่อการกระทำความผิด และเน้นการควบคุมผู้ที่เป็นอันตรายต่อสังคม โดยใช้มาตรการควบคุมอย่างเข้มงวดเพื่อให้สังคมปลอดภัย

2.4 ทฤษฎีเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย (Restitution)

แนวความคิดในการลงโทษเพื่อชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายนี้ มีผลมาจากแนวความคิดในเรื่องของ Victimology ซึ่งเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญของผู้เสียหายหรือเหยื่อในคดีอาญาที่จะได้รับการคุ้มครองและเยียวยาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งแต่เดิมแนวคิดในการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดเป็นเรื่องระหว่างรัฐกับผู้กระทำความผิดเท่านั้น ส่วนผู้เสียหายมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดี หากจะเรียกร้องความเสียหายต้องไปดำเนินการในคดีแพ่งต่างหาก ในทฤษฎีที่เป็นแนวคิดในการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายนี้ทำให้การกำหนดโทษของศาลจะต้องคำนึงถึงความพอใจที่ผู้เสียหายได้รับการชดเชยค่าเสียหายจากผู้กระทำความผิด หากผู้เสียหายได้รับการชดเชยก็จะโทษน้อยลง หรือในบางกรณีศาลจะมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย หรือผู้เสียหายอาจได้รับค่าทดแทนความเสียหายจากการกระทำความผิดโดยรัฐ²¹

2.5 ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice)

ทฤษฎีนี้พัฒนามาจากแนวคิดในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย แต่มีข้อแตกต่างที่แนวคิดตามทฤษฎีนี้มุ่งเน้นการประนีประนอมยอมความกันในคดีอาญาของฝ่ายผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด โดยเน้นการที่จะมีการสื่อสารทำความเข้าใจให้ผู้กระทำความผิดได้มีความตระหนักถึงผลเสียหายที่ตนได้ก่อให้เกิดความเสียหายต้องดำเนินการเพื่อทำให้ผู้เสียหายได้รับสิ่งที่เขาสูญเสียคืนมา ซึ่งอาจไม่ใช่การชดเชยด้วยเงินแต่อาจเป็นการขอโทษ หรือทำงานชดเชยให้แก่ผู้เสียหาย ทั้งนี้ โดยมีเป้าหมายให้ทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดมีความเข้าใจที่ดีต่อกันและอยู่กันได้อย่างสมานฉันท์ไม่ก่อให้เกิดข้อพิพาทต่อไป อันเป็นการลดความขัดแย้งซึ่งเป็นปัญหาที่จะนำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำ แนวความคิดนี้นำมาใช้ในการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน โดยใช้กระบวนการประชุมครอบครัว (family group conference) ให้ผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชนมีความตระหนักในผลเสียหายที่ตนก่อให้เกิดขึ้นและพยายามเยียวยาความเสียหายนั้น ในต่างประเทศ อาทิ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ นิวซีแลนด์ แคนาดา และอเมริกาใต้ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในมาตรการลงโทษในชุมชนสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ด้วย²²

²¹ “เรื่องเดียวกัน”. หน้า 4

²² “เรื่องเดียวกัน”. หน้า 4

การลงโทษที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการมุ่งใช้มาตรการทางอาญาเพื่อกำหนดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด โดยเน้นผลของการลงโทษว่าจะมีผลอย่างไร ซึ่งการลงโทษตามทฤษฎีทดแทนเน้นการลงโทษเพราะตอบแทนการกระทำที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำต่อสังคมหรือผู้เสียหาย ส่วนการลงโทษตามทฤษฎีข่มขู่ยับยั้ง ทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และทฤษฎีตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมมีวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ โดยเน้นการใช้มาตรการทางอาญาเพื่อไม่ให้ผู้นั้นกระทำความผิดอีก อันจะทำให้สังคมปลอดภัย ส่วนทฤษฎีการลงโทษเพื่อชดใช้ความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเพื่อกระบวนกรยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นแนวคิดที่แตกออกมาโดยให้ความสำคัญต่อผู้เสียหายและกระบวนกรยุติข้อพิพาท เพื่อจะไม่มีการกระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งผลสุดท้ายคือความสงบสุขต่อสังคม โดยรวมที่จะไม่มีข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากคู่กรณี เพราะคู่กรณีได้ความพึงพอใจจากกระบวนกรยุติธรรมทางอาญาแล้ว เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการลงโทษในแต่ละทฤษฎีมีทั้งข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน แต่ละทฤษฎีไม่สามารถที่จะตอบสนองวัตถุประสงค์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ในแต่ละยุคสมัยได้ทั้งหมด ในหลายประเทศจึงไม่ใช่เพียงทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งเพื่อเป็นวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่เด็ดขาดตายตัว แต่จะเป็นการใช้ทฤษฎีร่วมกันหรือเน้นหนักไปในทางทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง

การใช้การลงโทษการปราบปรามการกระทำความผิดจะต้องกระทำเพื่อให้เกิดความรู้สึกต่อทั้งผู้กระทำความผิดและบุคคลทั่วไป การลงโทษจึงควรกระทำเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเห็นว่าสังคมส่วนรวมจะไม่นิ่งดูดายกับการกระทำเช่นนั้น และเพื่อเตือนบุคคลทั่วไปในสังคมนั้นด้วยว่า ถ้ามีการกระทำเช่นนั้นขึ้นอีกก็จะต้องได้รับโทษเช่นนั้นเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็น “การป้องกันทั่วไป” (General prevention) และ ลงโทษนั้นควรมุ่งหมายเพื่อ “การป้องกันพิเศษ” (Special prevention) ด้วยกล่าวคือ การลงโทษนั้นจะต้องให้เหมาะสมกับความผิดและความชั่วของผู้กระทำความผิด เพื่อให้เขาได้มีโอกาสแก้ไขปรับปรุงตนเองไม่กระทำความผิดเช่นนั้นซ้ำขึ้นอีก และเพื่อให้เขากลับสู่สังคมได้²³ แนวความคิดดังกล่าวได้มุ่งเน้นถึงการให้โอกาสผู้กระทำความผิด ที่เหมาะสมกับสภาพความผิดและตัวผู้กระทำความผิดเอง เพื่อให้เขากลับตัวเป็นคนดีและกลับเข้ามาใช้ชีวิตในสังคมได้ และเมื่อสังคมให้โอกาสและตอบรับการกลับเข้าสู่สังคมก็จะเป็นวิธีการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำได้อีกทางหนึ่งด้วย

²³ คณิต ฅ นกร. *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2549. หน้า 402. อ้างในพรณิภา พลศิลป์. *มาตรการเสริมโทษทางอาญา: ศึกษากรณีการให้ทำงานบริการสังคม*. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. 2553. หน้า 18

3. วัตถุประสงค์ของการล้างมลทิน

การล้างมลทินเป็นวิธีการของรัฐสมัยใหม่ที่ใช้ในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิด สำหรับผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว โดยการลบล้างการกระทำความผิดและโทษ ซึ่งมีผลเป็นการคืนสิทธิให้แก่บุคคลดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากแนวความคิดของการลงโทษสมัยใหม่ ถือว่าบุคคลที่พ้นโทษเป็นผู้ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขจากรัฐแล้ว และรัฐเชื่อว่าเขากลับกลายเป็นคนดีจึงได้ปล่อยเขาออกสู่สังคมภายนอก²⁴ ประกอบกับแนวความคิดของการล้างมลทินที่ว่าหรือตราบาปใดๆ ที่เกิดจากการกระทำความผิดหรือการลงโทษควรจะสิ้นสุดลงไปพร้อมๆ กับการพ้นโทษของผู้กระทำผิด ดังนั้น เมื่อผู้กระทำผิดพ้นโทษแล้ว มลทินหรือตราบาปดังกล่าวก็ควรจะถูกลบล้างไปด้วย โดยสามารถสรุปวัตถุประสงค์ของการล้างมลทินได้ดังนี้²⁵

3.1 เป็นวิธีการหนึ่งในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิด

จากแนวความคิดดังกล่าวทำให้รัฐสมัยใหม่นำวิธีการล้างมลทินมาใช้ในการนำผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วกลับคืนสู่สังคม โดยการลบล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่บุคคลดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญก็คือ เพื่อให้ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วสามารถกลับเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือเคยต้องโทษมาก่อน ทั้งนี้เพราะการล้างมลทินจะมีผลทำให้บุคคลนั้นเปรียบเสมือนบุคคลที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือเคยต้องโทษมาก่อน สิทธิและความสามารถใดๆ ที่ผู้กระทำผิดได้สูญเสียไปอันเนื่องจากการกระทำความผิดหรือการลงโทษผู้กระทำความผิดก็จะได้รับกลับคืนมา ซึ่งผลดังกล่าวได้ก่อให้เกิดผลดีต่อการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทิน

3.2 ลดจำนวนอาชญากรและลดเหตุอาชญากรรม

นอกจากวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว การล้างมลทินยังมีวัตถุประสงค์อื่นที่สำคัญอีกประการ คือ เพื่อลดจำนวนอาชญากรและลดเหตุอาชญากรรมที่จะเกิดในสังคม เพราะถ้ารัฐสามารถนำวิธีการล้างมลทินมาใช้ในการทำให้ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วกลับคืนสังคมได้มากเพียงใด ปัญหาการเกิดอาชญากรรมและปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำผิดก็จะลดน้อยลงด้วย

²⁴ วาสนา รอดเยี่ยม. “อ้างแล้ว”. หน้า 1

²⁵ จิตติ ดิงศภัททิย์. “อ้างแล้ว”. หน้า 5-6

3.3 แก้ปัญหาการหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ

เมื่อมีการกระทำความผิด รับโทษและพ้นโทษแล้ว ผู้นั้นย่อมต้องการให้ได้มาซึ่งสิทธิใดๆ ที่สูญเสียไปเพราะการกระทำความผิดดังกล่าว การล้างมลทินจึงเป็นสิ่งที่มุ่งใจผู้กระทำความผิดดังกล่าว อันเป็นเหตุให้ไม่กล้าที่จะหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

ดังนั้น จากวัตถุประสงค์ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ประเทศต่างๆ ต่างก็นำวิธีการล้างมลทินมาใช้เป็นเครื่องมือในการนำผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วกลับคืนสังคม ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วสามารถกลับเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเดียวกับบุคคลทั่วไปที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือเคยต้องโทษมาก่อน และเพื่อให้บุคคลดังกล่าวไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งจากวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้จะก่อให้เกิดผลดีต่อตัวผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินในแง่ของการกลับคืนสังคม และก่อให้เกิดผลดีต่อสังคมและประเทศชาติต่อไปในแง่ของการช่วยลดปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในอนาคต

บทที่ 3

การล้างมลทินในประเทศไทย

การล้างมลทินในประเทศไทยเป็นวิธีการในการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำผิดเหมือนกันกับการล้างมลทินในต่างประเทศ แต่รูปแบบในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดในประเทศไทยก็มีความแตกต่างจากกฎหมายล้างมลทินของต่างประเทศโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ กฎหมายล้างมลทินของไทยจะตราออกมาเป็นครั้งคราวเฉพาะในช่วงโอกาสสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมืองเท่านั้น โดยฝ่ายนิติบัญญัติจะเป็นผู้ตรากฎหมายล้างมลทินออกมาตามความประสงค์ของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐเพื่อลบล้างการกระทำความผิดหรือโทษให้แก่ผู้กระทำผิด ทั้งผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วและผู้กระทำผิดที่กำลังรับโทษทัณฑ์อยู่ ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายล้างมลทินของไทยมีที่มาจากหลักการอภัยทานความผิดหรือโทษของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐที่ให้แก่ผู้กระทำผิด ดังนั้น จึงมีผลทำให้พระราชบัญญัติล้างมลทินของไทยแต่ละฉบับมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการล้างมลทิน รวมทั้งผู้ที่ผู้กระทำผิดจะได้รับจากการล้างมลทินที่แตกต่างกัน

ดังนั้น เพื่อให้เข้าใจถึงแนวความคิดที่แท้จริงของการล้างมลทินในประเทศไทย รวมทั้งหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการล้างมลทินที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติล้างมลทินแต่ละฉบับ จึงจำเป็นต้องศึกษาประวัติความเป็นมาของการล้างมลทินในประเทศไทย และพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับต่างๆ ของไทย

1. ประวัติความเป็นมาของการล้างมลทินในประเทศไทย

การล้างมลทินในประเทศไทยเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2475 โดยฝ่ายนิติบัญญัติได้ตรากฎหมายล้างมลทินออกมาคืนสิทธิให้แก่คณะนายทหารที่ทำการคบคิดกันที่จะเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองในปี ร.ศ. 130²⁶ แต่เปลี่ยนแปลงไม่สำเร็จ และต่อมาถูกจับและถูกนำตัวมาลงโทษ แต่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยที่จะไม่เอาโทษแก่บุคคลดังกล่าว เนื่องจากพระองค์ทรงเห็นว่า “กรรมการพิพากษาลงโทษพวกเหล่านี้ชอบด้วยพระราชกำหนดกฎหมายทุกประการแล้ว แต่ว่าความผิดของพวกเหล่านี้มีข้อสำคัญที่จะกระทำร้ายต่อตัวเรา

²⁶ แลมสุข นุ่นนนท์. *ยังเติร์กุ่นแรก กบฏ ร.ศ. 130*. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพมหานคร: เรืองศิลป์. 2522

เราไม่มีจิตรพยาบาทคาดร้ายแก่พวกนี้ เห็นควรที่จะลดหย่อนผ่อนโทษ โดยถาณกรุณา ซึ่งเป็นอำนาจของเจ้าแผ่นดินจะยกให้ได้”²⁷

ดังนั้น ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ฝ่ายนิติบัญญัติจึงได้ตรากฎหมายล้างมลทินออกมาคืนสิทธิให้แก่บุคคลดังกล่าว

พระราชบัญญัติล้างมลทินผู้กระทำความผิดทางการเมือง ร.ศ. 130 พุทธศักราช 2475 ถือได้ว่าเป็นกฎหมายล้างมลทินฉบับแรกของไทยที่ตราขึ้นมาเพื่อที่จะล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดทางการเมืองที่ถูกวางโทษโดยพระบรมราชวินิจฉัย ลงวันที่ 5 พฤษภาคม ร.ศ. 131 เนื่องจากฝ่ายนิติบัญญัติเห็นว่า พวกนักโทษการเมืองครั้งปี ร.ศ. 130 บัดนี้แม้พ้นพระราชอาชญามาแล้วก็จริง แต่ตามกฎหมายของเรา พวกนี้ไม่ได้รับสิทธิสมบูรณ์ ขึ้นชื่อว่าติดคุกต้องพระราชอาชญาไปแล้ว ด้วยเหตุว่านักโทษที่กล่าวนี้เป็นนักโทษการเมือง คณะกรรมการราษฎรแลเห็นสมควรว่า จะได้รับพระราชทานยกเว้นโทษให้เกลี้ยงเกล้า คือ สิทธิที่เสียไปทางนั้นขอให้ยกเว้นเสีย²⁸ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวกลับคืนสังคมและสามารถกลับเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้

จากแนวความคิดดังกล่าวทำให้เห็นว่ากฎหมายล้างมลทินเป็นหลักการใหม่ที่ฝ่ายนิติบัญญัตินำมาใช้ในการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำความผิด เพื่อให้ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วกลับคืนสังคมได้ นอกจากนั้นกฎหมายล้างมลทินยังเป็นกฎหมายใหม่ที่ถูกนำมาใช้แทนกฎหมายเดิมที่มีอยู่ซึ่งมีผลใช้บังคับเฉพาะกับกลุ่มบุคคลบางกลุ่มเท่านั้น²⁹ โดยกฎหมายล้างมลทินจะมีผลใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วทุกคนเป็นการทั่วไป โดยไม่จำกัดประเภทของผู้กระทำความผิดหรือลักษณะของความผิด

กฎหมายล้างมลทินของไทยถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำความผิด โดยฝ่ายนิติบัญญัติจะเป็นผู้ตรากฎหมายล้างมลทินออกมาล้างการกระทำความผิดหรือโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด ทั้งผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วและผู้กระทำความผิดที่กำลังรับโทษหรือรับทัณฑ์อยู่ ทั้งนี้แล้วแต่ความประสงค์ของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐในขณะนั้น เนื่องจากแนวความคิดในการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำความผิดตามกฎหมายล้างมลทินของไทยมาจากหลักการอภัยทานความผิดหรือโทษของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐที่ให้แก่ผู้กระทำความผิด โดยฝ่ายนิติบัญญัติจะเป็นผู้ตรากฎหมายล้างมลทินออกมาตามความประสงค์ขององค์ทรงดังกล่าวในรูปของพระราชบัญญัติเฉพาะในช่วงโอกาสสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมืองเท่านั้น ซึ่งนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ฝ่ายนิติบัญญัติได้ตรากฎหมายล้างมลทินออกมาแล้วจำนวนแปดฉบับ ดังนี้

²⁷ “เรื่องเดียวกัน”. หน้า 120

²⁸ เอกสารประกอบการร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินผู้กระทำความผิดทางการเมือง ร.ศ. 130 พุทธศักราช 2475

²⁹ R.Guyon. “Note on reinstation former convicts in their civic rights”. 24 September 1932.

1.1 พระราชบัญญัติล้างมลทินผู้กระทำความผิดทางการเมือง ร.ศ. 130 พุทธศักราช 2475

พระราชบัญญัติฉบับนี้ถือเป็นพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับแรกของประเทศไทย ที่ตราขึ้นมาเพื่อที่จะล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดทางการเมืองที่ถูกลงโทษโดยพระบรมราชวินิจฉัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ลงวันที่ 5 พฤษภาคม ร.ศ. 131 ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อเกิดกบฏ ร.ศ. 130 ขึ้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะกรรมการทหารพิเศษขึ้นพิจารณาปรึกษาโทษกบฏ ร.ศ. 130 เมื่อวันที่ 19 มีนาคม ร.ศ. 130³⁰ และต่อมาคณะกรรมการได้นำคำพิพากษาคดี ร.ศ. 130 ขึ้นกราบบังคมทูล เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม ร.ศ. 131 (พ.ศ. 2455) อีกสองวันต่อมา คือ ในวันที่ 6 พฤษภาคม ได้ทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยเด็ดขาด³¹ ที่จะไม่เอาโทษแก่บุคคลดังกล่าว เนื่องจากพระองค์ทรงเห็นว่าบุคคลดังกล่าว เนื่องจากพระองค์ทรงเห็นว่าบุคคลเหล่านี้เป็นพวกที่มุ่งจะทำร้ายพระองค์เป็นหลัก แต่พระองค์ไม่ทรงคิดที่จะเอาผิดแก่บุคคลพวกนั้น

ดังนั้น ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว คณะราษฎร จึงได้ตรากฎหมายล้างมลทินออกมาคืนสิทธิให้แก่บุคคลดังกล่าว เพื่อให้บุคคลดังกล่าวสามารถกลับเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปที่ไม่ต้องโทษมาก่อน สำหรับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มีดังนี้

1) บุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดทางการเมืองที่ก่อการกบฏ ร.ศ. 130 เป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน แต่มีเงื่อนไขว่าผู้กระทำความผิดดังกล่าวจะต้องถูกวางโทษ³² โดยพระบรมราชวินิจฉัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ลงวันที่ 5 พฤษภาคม ร.ศ. 131

2) ลักษณะของความผิดที่จะได้รับการล้างมลทิน

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องกระทำความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญาซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับการก่อกบฏ ร.ศ. 130 ถึงจะมีสิทธิได้รับการล้างมลทิน ดังนั้นการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับการก่อกบฏ ร.ศ. 130 จึงถูกนำมากำหนดให้เป็นความผิดที่เป็นเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

³⁰ แอมสุข นุ่มนนท์. ยังเติร์กครั้งแรก กบฏ ร.ศ. 130. หน้า 93

³¹ “เรื่องเดียวกัน”. หน้า 119-120

³² เรื่องโทษที่กล่าวนี้ไม่ได้ขึ้นศาลพลเรือนหรือศาลทหารแต่อย่างใด เมื่อพิจารณาเสร็จแล้วก็ทำความเห็นกราบบังคมทูล แล้วพระองค์ท่านก็พระราชทานโทษลงมา อ้างจากรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยสามัญ ครั้งที่หนึ่ง). หน้า 656

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว เพื่อให้บุคคลดังกล่าวกลับคืนสังคมได้และสามารถกลับเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมภายหลังที่พ้นโทษแล้ว ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของหลักการ นำผู้กระทำผิดกลับคืนสังคม โดยการคืนสิทธิให้แก่บุคคลดังกล่าว

1.2 พระราชบัญญัติลบล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีเกณฑ์แรงงาน หรือทรัพย์สินในระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพา พ.ศ. 2489

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ตราขึ้นมาเพื่อที่จะลบล้างคำพิพากษาลงโทษให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษในกรณีที่ขัดคำสั่งเกี่ยวกับการเกณฑ์แรงงานหรือทรัพย์สินในระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพาจากรายงานการประชุมพฤกษสภา ครั้งที่ 14/2489 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2489 ได้กล่าวถึงเหตุผลในการตราพระราชบัญญัติ ฉบับนี้ว่า “เนื่องด้วยเมื่อคราวมหาสงครามเอเชียบูรพา ประเทศไทยได้เข้าสู่ภาวะสงคราม รัฐบาลได้เกณฑ์แรงงานและทรัพย์สินช่วยราชการทำให้ราษฎรเกิดความอดอยากเจ็บป่วยล้มตายจำนวนมาก เนื่องจากมีไข้ป่าชุกชุมการรักษาพยาบาลไม่เพียงพอราษฎรถูกกดขี่ข่มเหงจนเกินภาวะที่จะทนทานได้ ประจวบกับความแร้นแค้นกันดารจึงพากันหลบหนีขัดขึ้นคำสั่งเจ้าพนักงานซึ่งทุกคนหากมี โอกาสยอมหนีภัย เมื่อภาวะสงครามได้สิ้นสุดลงแล้วจึงสมควรลบล้างโทษให้แก่ผู้ต้องโทษหรือผู้กระทำผิด ฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานในการเกณฑ์แรงงานและทรัพย์สินในระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพา”³³ ซึ่งการลบล้างคำพิพากษาลงโทษให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษในกรณีดังกล่าว มีเงื่อนไขว่าผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษนั้นจะต้องกระทำความผิดภายในช่วงระยะเวลาระหว่างวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 ถึงวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2488³⁴ โดยมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการลบล้างมลทินดังนี้

³³ สุภาพ กุมภาพันธ์. ปัญหาผลทางกฎหมายของการลบล้างมลทิน. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2557. หน้า 28

³⁴ มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติลบล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีเกณฑ์แรงงานหรือทรัพย์สินในระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพา พ.ศ. 2489

1) บุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้³⁵ ได้กำหนดให้ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษในกรณีการขัดคำสั่งเกี่ยวกับการเกณฑ์แรงงานหรือทรัพย์สินในระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพา เป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน

2) ลักษณะของความผิดที่จะได้รับการล้างมลทิน

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้³⁶ ได้กำหนดพฤติกรรมการกระทำผิดต้องเป็นการกระทำความผิดที่เป็นการขัดคำสั่งเกี่ยวกับการเกณฑ์แรงงานหรือทรัพย์สินอันเป็นความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา พระราชบัญญัติเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร พุทธศักราช 2464 พระราชบัญญัติให้อำนาจในการเตรียมการป้องกันประเทศ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์จ้างรัตนโกสินทร์ ศก 119 กฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 หรือบรรดาคำสั่งข้อบังคับซึ่งออกตามความในกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 หรือกฎหมายอื่นใดที่เกี่ยวกับการเกณฑ์แรงงานหรือทรัพย์สิน เป็นผู้กระทำความผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน

1.3 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ตราขึ้นมาเพื่อที่จะลบล้างการกระทำความผิดให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดคดีอาญา และลบล้างโทษให้แก่ผู้ถูกลงโทษทางวินัยใช้บังคับหรืออาจจะพ้นโทษโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการพระราชทานอภัยโทษเนื่องในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ ก็ได้ นอกจากนี้ ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษดังกล่าวจะต้องกระทำความผิดขึ้นก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2499 ถึงจะได้รับการล้างมลทิน ส่วนผู้ถูกลงโทษทางวินัยบุคคลดังกล่าวจะต้องถูกลงโทษทางวินัยก่อนหรือภายในวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2500 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ และจะต้องกระทำความผิดขึ้นก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2499 ถึงจะได้รับการล้างมลทิน ทั้งนี้เนื่องจากถ้าผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้พ้นจากโทษ

³⁵ มาตรา 4 บรรดาผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีขัดคำสั่งเกี่ยวกับการเกณฑ์แรงงานหรือทรัพย์สินในระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพา อันเป็นผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา พระราชบัญญัติเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร พุทธศักราช 2464 พระราชบัญญัติให้อำนาจในการเตรียมการป้องกันประเทศ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์จ้าง รัตนโกสินทร์ ศก 119 กฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 หรือบรรดาคำสั่ง ข้อบังคับ ซึ่งออกตามความในกฎอัยการศึก พ.ศ. 2467 หรือกฎหมายอื่นใดอันเกี่ยวข้องด้วยการเกณฑ์แรงงานหรือทรัพย์สิน ให้ถือเสมือนว่ามีได้เคยต้องคำพิพากษาในคดีนั้นๆ

³⁶ มาตรา 4 ตามความแห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีเกณฑ์แรงงานหรือทรัพย์สินในระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพา พ.ศ. 2489

หรือกระทำความผิดขึ้นภายหลังระยะเวลาที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนด บุคคลนั้นก็จะไม่ได้รับการล้างมลทิน

สำหรับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มีดังนี้

1) บุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วและผู้กระทำความผิดที่กำลังรับโทษอยู่เป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน โดยได้กำหนดประเภทของผู้กระทำความผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินไว้สองประเภท คือ ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษ และผู้ถูกลงโทษทางวินัย

(1) ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษ

มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้³⁷ ได้กำหนดให้ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดคดีต่างๆ เป็นบุคคลมีสิทธิได้รับการล้างมลทิน ซึ่งบุคคลดังกล่าวก็หมายถึงผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดคดีอาญา ดังนั้น ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษที่จะได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงหมายถึงผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดคดีอาญา แต่มีเงื่อนไขว่าผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษจะต้องพ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ³⁸ กล่าวคือ จะต้องพ้นจากโทษไปแล้วก่อนหรือภายในวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2500 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ หรืออาจจะพ้นโทษโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการพระราชทานอภัยโทษเนื่องในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ ก็ได้

³⁷ มาตรา 3 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีความผิดคดีต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2499 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หรือซึ่งได้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการพระราชทานอภัยโทษเนื่องในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดในคดีนั้นๆ

³⁸ คำว่า “ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ” หมายความว่าเฉพาะวันที่ 13 พฤษภาคม 2500 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัตินี้เริ่มใช้บังคับเท่านั้น เพราะถ้าหมายความถึงระยะเวลาที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับอยู่ตลอดไป การล้างมลทินให้แก่ราชการ ซึ่งกระทำความผิดก่อนวันที่ 8 พฤษภาคม 2499 ก็ย่อมจะไม่มีที่สิ้นสุด ผลจะมีว่าข้าราชการเหล่านั้นได้รับการล้างมลทินทุกๆ คน ไม่ว่าจะถูกสั่งลงโทษเมื่อใด และหลักเกณฑ์ที่ระบุไว้ว่า “ได้ถูกลงโทษก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ” ก็จะปราศจากความหมาย อ่างจาก บันทึก เรื่อง ขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาวินิจฉัยปัญหาตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499

(2) ผู้ถูกลงโทษทางวินัย

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้³⁹ ได้กำหนดให้ผู้ถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ ผู้ถูกลงโทษถึงต้องออกจากองค์การรัฐบาล องค์การสาธารณ เทศบาล หรือสุขาภิบาล และผู้ถูกลงโทษทางวินัยอย่างอื่น เช่น ถูกตัดเงินเดือน ถูกลดขั้นเงินเดือน ถูกทำทัณฑ์บน เป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน

2) ลักษณะของความผิดที่จะได้รับการล้างมลทิน

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดลักษณะของความผิดที่เป็นเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดไว้สองประเภท คือ ความผิดอาญา และความผิดทางวินัย

(1) ความผิดอาญา

มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁴⁰ ได้กำหนดให้ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดคดีต่างๆ ที่ได้กระทำความผิดขึ้นก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2499 เป็นผู้กระทำผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน

(2) ความผิดทางวินัย

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁴¹ ได้กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ ผู้ถูกลงโทษเพราะประพฤตชั่วถึงต้องออกจากองค์การรัฐบาล องค์การสาธารณ เทศบาล หรือสุขาภิบาล และผู้ถูกลงโทษทางวินัยอย่างอื่น ที่ได้กระทำความผิดขึ้นก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2499 เป็นผู้กระทำผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน ดังนั้น การกระทำความผิดทางวินัยที่ได้กระทำขึ้นก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2499 จึงถูกกำหนดให้เป็นความผิดที่เป็นเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติฉบับนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับแรกของไทยที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดทางวินัยเป็นผู้กระทำผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินด้วย

³⁹ มาตรา 4 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ และผู้ถูกลงโทษเพราะประพฤตชั่วถึงต้องออกจากองค์การรัฐบาล องค์การสาธารณะ เทศบาล หรือสุขาภิบาล ตลอดจนโทษทางวินัยอย่างอื่นซึ่งกระทำผิดก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2499 และได้ถูกลงโทษก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แล้วแต่กรณี โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยต้องถูกลงโทษทางวินัย

การล้างมลทินตามมาตรานี้ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องใดๆ เว้นแต่ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

⁴⁰ มาตรา 3 ตามความแห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499

⁴¹ มาตรา 4 ตามความแห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499

1.4 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2502

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ตราขึ้นมาเพื่อที่จะกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดของการขอรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ยศ หรือบรรดาศักดิ์คืน ทั้งนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 ศตวรรษ พ.ศ. 2499 มิได้กำหนดระยะเวลาสิ้นสุดของการยื่นความประสงค์ขอรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ยศ หรือบรรดาศักดิ์คืนสำหรับผู้ที่ได้รับการล้างมลทินไว้ ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่การปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ในการของพระราชทานคืนให้ จึงสมควรกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดของการขอคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ยศ หรือบรรดาศักดิ์เสียภายในวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2502⁴² โดยกำหนดให้ผู้ที่ได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499 ที่ถูกเรียกเครื่องราชอิสริยาภรณ์คืน หรือถูกถอดจากยศหรือบรรดาศักดิ์ ถ้าประสงค์จะได้ขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ยศ หรือบรรดาศักดิ์คืน ให้แจ้งเป็นหนังสือไปยังสำนักนายกรัฐมนตรีภายในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2502 เนื่องจากถ้าบุคคลดังกล่าวไม่แจ้งความประสงค์ไปยังสำนักนายกรัฐมนตรีภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว บุคคลนั้นก็จะไม่ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ยศ หรือบรรดาศักดิ์คืน

1.5 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2526

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ตราขึ้นมาเพื่อที่จะลบล้างโทษให้แก่ผู้ต้องโทษในความผิดต่างๆ ที่ได้พ้นโทษไปแล้วและผู้ถูกลงโทษทางวินัยตามกฎหมายของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจต่างๆ ที่ถูกลงโทษทางวินัยไปแล้ว

พระราชบัญญัติฉบับนี้ถือได้ว่าเป็นกฎหมายล้างมลทินฉบับแรกของไทยที่กำหนดให้การล้างมลทินเป็นเพียงการลบล้างโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดเท่านั้น โดยไม่มีผลรวมไปถึงการลบล้างการกระทำความผิดด้วย⁴³ โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้การล้างมลทินเป็นการลบล้างโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดอาญาที่พ้นโทษแล้วและผู้กระทำความผิดทางวินัยที่ถูกลงโทษหรือถูกลงทัณฑ์ ทั้งนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติฉบับนี้มีเจตนารมณ์ที่จะลบล้างเฉพาะโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด เนื่องจากเมื่อเขาได้รับโทษทางคดีและได้พ้นโทษแล้ว แต่ประวัติ “ใบแดงแจ้งโทษ” ยังคงมีอยู่ว่าเป็นผู้กระทำความผิด ทำให้เขาเหล่านั้นหมดโอกาสที่จะเป็นพลเมืองดีของชาติ บริษัท ห้างร้าน หรือหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนรัฐวิสาหกิจปฏิเสธคนเหล่านั้น โดยอ้างว่าเป็นผู้มีประวัติเคยต้องโทษทางคดีอาญา

⁴² รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 41-48 พฤศจิกายน – ธันวาคม 2502. เล่ม 6. (แผนก รายงานการประชุม กองการประมุข สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร). 2502. หน้า 2/3

⁴³ คำว่า “โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในความผิดนั้นๆ” หมายความว่า การล้างมลทินลบล้างเฉพาะโทษเท่านั้น ไม่ได้ลบล้างการกระทำความผิดด้วย ไม่เหมือนกับการนิรโทษกรรมที่ลบล้างการกระทำความผิดด้วย อ้างจาก บันทึก เรื่อง หารือปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2526

มาก่อน⁴⁴ ประกอบกับในกรณีที่ขกโทษหรือล้างมลทินให้แก่ผู้ที่รับโทษทางวินัยนั้น เราอาศัยหลักที่ว่าในเมื่อเราจะล้างมลทินให้กับบุคคลทุกคน ไม่ว่าจะเป็นทหาร ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ ไม่ว่าจะเป็นพลเรือน ไม่ว่าจะเป็นประชาชนผู้ที่เคยจำคุก ผู้ที่เคยต้องโทษด้วยคำพิพากษาถึงที่สุด แม้จะทางระเบียบวินัยทางราชการเองก็ดี ไม่สามารถที่จะสอบกลับเข้ารับราชการได้เมื่อพ้นโทษ ออกมายังไม่ถึง 2 ปี หรือ 5 ปี แล้วแต่กรณีนั้น เมื่อพ้นโทษออกมาแล้ว ผู้ต้องโทษเหล่านั้น ยังมีขนักคิดหลังอยู่ ในเมื่อกฎหมายหรือพระราชบัญญัตินั้นจะให้อภัยโทษแก่เขาหรือจะล้างมลทินแก่การกระทำความผิดออกมานั้น ทุกคนไม่อาจจะเป็นข้าราชการก็ดี หรือไม่อาจจะเป็นพวกฝ่ายไหนก็ดี ก็ย่อมจะมีสิทธิเท่าเทียมกัน เมื่อพ้นโทษออกมาแล้วมลทินเหล่านั้นก็ควรจะลบล้างเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป⁴⁵

นอกจากหลักการดังกล่าวข้างต้นแล้ว พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังได้วางหลักการใหม่ในเรื่องของสิทธิที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับจากการล้างมลทินคือการล้างมลทินตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ได้รับการล้างมลทินในอันที่จะเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น ซึ่งสิทธิเรียกร้องในที่นี้มุ่งไปในทางที่เกี่ยวกับเรื่องบำเหน็จบำนาญตามเงินเดือนที่เคยได้รับรวมตลอดไปถึงเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือยศลาบรรดาศักดิ์ที่เคยต้องเสียไป ก็จะมาเรียกคืนกันอีกไม่ได้⁴⁶

สำหรับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มีดังนี้

1) บุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วและผู้กระทำความผิดที่กำลังรับโทษหรือรับทัณฑ์⁴⁷ อยู่เป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน โดยได้กำหนดประเภทของผู้กระทำความผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินไว้สองประเภท คือ ผู้ต้องโทษคดีอาญา และผู้ถูกลงโทษทางวินัย

⁴⁴ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 1-11 พ.ศ. 2525. เล่ม 1. (แผนกรายงานการประชุม กองการประมุข สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา). หน้า 697

⁴⁵ “เรื่องเดียวกัน”. หน้า 723

⁴⁶ “เรื่องเดียวกัน”. หน้า 754

⁴⁷ คำว่า “ทัณฑ์” ข้าราชการบางประเภทยังมีกรลงทัณฑ์อยู่คือ ข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ข้าราชการตำรวจ อ้างจาก รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 1-11 พ.ศ. 2525. หน้า 750

(1) ผู้ต้องโทษคดีอาญา

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁴⁸ ได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษในความผิดต่างๆ เป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน ซึ่งบุคคลดังกล่าวก็หมายถึงผู้ต้องโทษตามบทบัญญัติในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งได้แก่ ผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษหรือให้กักกันผู้ถูกลงโทษตามมาตรา 17 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502 และพุทธศักราช 2515 ผู้ถูกลงโทษตามมาตรา 21 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519⁴⁹ ผู้ถูกลงโทษตามมาตรา 27 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520 ผู้ถูกลงโทษตามมาตรา 200 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 และผู้ถูกลงโทษตามคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติหรือหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน⁵⁰

(2) ผู้ถูกลงโทษทางวินัย

มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁵¹ ได้กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยเป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน ซึ่งบุคคลดังกล่าวก็หมายถึงผู้ถูกลงโทษทางวินัยตามบทบัญญัติในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งได้แก่ ข้าราชการ⁵² หรือลูกจ้างของกระทรวง ทบวง กรม

⁴⁸ มาตรา 4 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2525 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หรือซึ่งได้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษพ.ศ. 2525 โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในความผิดนั้นๆ

⁴⁹ เหตุที่กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษตามมาตรา 17 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502 และพุทธศักราช 2515 และผู้ถูกลงโทษตามมาตรา 21 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 ได้รับการล้างมลทินเพราะว่าผู้ที่ได้รับโทษเหล่านั้นจะมีความผิดหรือไม่นั้น ไม่ได้ผ่านการพิจารณาจากกระบวนการยุติธรรม คือ ส่งตัวขึ้นฟ้องศาลตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม เราจะเห็นว่าเป็นคำสั่งของบุคคล คณะบุคคล ซึ่งยึดอำนาจได้ในขณะนั้น ก็ออกคำสั่งตามรัฐธรรมนูญที่เขียนขึ้นในขณะนั้น ทำให้ผู้ที่ได้รับโทษทัณฑ์ต่างๆ เหล่านั้นไม่สามารถที่จะต่อสู้คดีเพื่อแสดงความจริงใจของตนเองตามกระบวนการยุติธรรมคือขึ้นศาล อ้างจากรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 1-11 พ.ศ. 2525. หน้า 696

⁵⁰ ที่ต้องมีการล้างมลทินให้แก่ “ผู้ถูกลงโทษตามคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติหรือหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน” เพราะบุคคลเหล่านี้จะถูกลงโทษในระหว่างก่อนที่จะมีธรรมนูญการปกครองหรือรัฐธรรมนูญใช้บังคับ อ้างจากรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร (สมัยสามัญ) ครั้งที่ 1-11 พ.ศ. 2525. หน้า 718

⁵¹ มาตรา 5 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2525 และได้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ รวมทั้งบรรดาผู้กระทำผิดวินัยที่ได้รับนิรโทษกรรมก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2525 แล้ว ไม่ว่าจะได้มีการสอบสวนทางวินัยแล้วหรือไม่ก็ตาม โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยหรือมิได้กระทำผิดทางวินัย แล้วแต่กรณี

⁵² การที่ข้าราชการที่ถูกลงโทษทางวินัยได้รับการล้างมลทินนั้น หมายความว่า ข้าราชการผู้นั้นได้รับการลบล้างบรรดาโทษทางวินัยตามคำสั่งของทางราชการเสียทั้งสิ้น ฉะนั้น แม้ว่าการลงโทษทางวินัยจะยังไม่เสร็จสิ้นก็ตาม ก็ต้องถือว่าโทษตามคำสั่งนั้นเป็นอันระงับไปไม่อาจนำมาลงโทษต่อไปได้อีก อ้างจาก บันทึก เรื่อง หรือปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2526

ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น⁵³ และผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจ ที่ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์เพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงาน หรือรัฐวิสาหกิจ นอกจากนั้น ยังรวมถึงผู้ถูกลงโทษตามคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติหรือหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในลักษณะทำนองเดียวกับโทษทางวินัย และผู้กระทำผิดวินัยที่ได้รับนิรโทษกรรมก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2525 ด้วยไม่ว่าจะได้มีการสอบสวนทางวินัยบุคคลนั้นแล้วหรือยังก็ตาม

2) ลักษณะของความผิดที่จะได้รับการล้างมลทิน

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดลักษณะของความผิดที่เป็นเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดไว้สองประเภท คือ ความผิดอาญา และความผิดทางวินัย

(1) ความผิดอาญา

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁵⁴ ได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษในความผิดต่างๆ ที่ได้กระทำความผิดขึ้นก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2525 เป็นผู้กระทำผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน

(2) ความผิดทางวินัย

มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁵⁵ ได้กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่ได้กระทำความผิดขึ้นก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2525 เป็นผู้กระทำผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนี้พบว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ตราขึ้นมาเพื่อที่จะลบล้างโทษให้แก่ผู้ต้องโทษคดีอาญา และลบล้างโทษหรือทัณฑ์ให้แก่ผู้ถูกลงโทษทางวินัย โดยกรณีผู้ต้องโทษคดีอาญามีเงื่อนไขว่าบุคคลดังกล่าวจะต้องพ้นจากโทษแล้วก่อนหรือภายในวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2526 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ หรืออาจจะพ้นโทษโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2525 ก็ได้ นอกจากนั้น ผู้ต้องโทษจะต้องกระทำความผิดขึ้นก่อนหรือภายในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2525 ถึงจะได้รับการล้างมลทิน ส่วนผู้ถูกลงโทษทางวินัย บุคคลดังกล่าวจะต้องถูกลงโทษหรือถูกลงทัณฑ์แล้วก่อนหรือภายในวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2526 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ

⁵³ คณะเทศมนตรีไม่ถือเป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เพราะคณะเทศมนตรีไม่ได้รับเงินจากจากเงินงบประมาณของแผ่นดิน อ้างจากบันทึก เรื่อง หารือปัญหาข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2526

⁵⁴ มาตรา 4 ตามความแห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2526

⁵⁵ มาตรา 5 ตามความแห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2526

หรืออาจจะได้รับนิรโทษกรรมก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2525 ไม่ว่าจะได้มีการสอบสวนทางวินัยบุคคลนั้นแล้วหรือยังก็ตาม นอกจากนั้นบุคคลดังกล่าวจะต้องกระทำความผิดขึ้นก่อนหรือภายในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2525 ถึงจะได้รับคำสั่งมลทิน ทั้งนี้เนื่องจากถ้าผู้กระทำความผิดดังกล่าวได้พ้นจากโทษหรือถูกลงโทษหรือถูกลงทัณฑ์หรือกระทำความผิดขึ้นภายหลังระยะเวลาที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนด บุคคลนั้นก็จะได้ไม่ได้รับการสั่งมลทิน

พระราชบัญญัติฉบับนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นพระราชบัญญัติสั่งมลทินฉบับแรกของไทยที่กำหนดให้การสั่งมลทินเป็นการลบล้างโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด แต่ไม่มีผลเป็นการลบล้างการกระทำความผิดให้แก่ผู้กระทำความผิดด้วย โดยการลบล้างโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดอาญาที่พ้นโทษแล้วและผู้กระทำความผิดทางวินัยที่รับโทษหรือรับทัณฑ์แล้ว นอกจากนั้นยังกำหนดให้การสั่งมลทินไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการสั่งมลทินในอันที่จะเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น ซึ่งจากหลักการดังกล่าวต่อมาได้ถูกนำมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสั่งมลทินฉบับหลังๆ ต่อมา

1.6 พระราชบัญญัติสั่งมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ตราขึ้นมาเพื่อที่จะลบล้างโทษ⁵⁶ ให้แก่ผู้ต้องโทษในความผิดต่างๆ ที่ได้พ้นโทษไปแล้ว และผู้ถูกลงโทษทางวินัยตามกฎหมายของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจต่างๆ ที่ได้รับโทษทางวินัยไปแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลได้มีนโยบายที่จะสั่งมลทินให้แก่บุคคลดังกล่าวเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระชนมพรรษาครบ 60 พรรษา ในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2530

สำหรับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการสั่งมลทินตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มีดังนี้

1) บุคคลที่มีสิทธิได้รับการสั่งมลทิน

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วผู้กระทำความผิดที่กำลังรับโทษหรือรับทัณฑ์อยู่เป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการสั่งมลทิน โดยได้กำหนดประเภทของผู้กระทำความผิดที่มีสิทธิได้รับการสั่งมลทินไว้สองประเภท คือ ผู้ต้องโทษคดีอาญา และผู้ถูกลงโทษทางวินัย

⁵⁶ เจตนารมณ์ของการสั่งมลทินนั้นประสงค์ที่จะให้มีการลบล้างบรรดาโทษต่างๆ ที่บุคคลใดเคยได้รับไปก่อนที่จะมีกฎหมายว่าด้วยการสั่งมลทินให้หมดสิ้นไปเสมือนเป็นผู้ที่ไม่เคยถูกลงโทษ ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นไม่ถูกจำกัดสิทธิบางประการตามกฎหมายอีกต่อไป และสามารถประกอบกรต่างๆ ได้ดังเช่นบุคคลทั่วไป อ่างจากบันทึกคำชี้แจงของคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 6) เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติสั่งมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530

(1) ผู้ต้องโทษคดีอาญา

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁵⁷ ได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษในความผิดต่างๆ เป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน ซึ่งบุคคลดังกล่าวก็หมายถึงผู้ต้องโทษตามบทบัญญัติในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งได้แก่ ผู้ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ลงโทษหรือให้กักกัน นอกจากนั้นยังรวมถึงผู้ถูกลงโทษโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษโดยคำพิพากษาของศาลด้วย

(2) ผู้ถูกลงโทษทางวินัย

มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁵⁸ ได้กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยเป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน ซึ่งบุคคลดังกล่าวก็หมายถึงผู้ถูกลงโทษทางวินัยตามบทบัญญัติในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งได้แก่ ข้าราชการหรือลูกจ้างของกระทรวง ทบวง กรม ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ผู้ปฏิบัติงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น และผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจที่ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์เพราะกระทำความผิดวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานหรือรัฐวิสาหกิจ

นอกจากนั้น ยังรวมถึงบุคคลที่ถูกลงโทษหรือถูกลงทัณฑ์โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษหรือถูกลงทัณฑ์ทางวินัยด้วย

2) ลักษณะของความผิดที่จะได้รับการล้างมลทิน

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดลักษณะของความผิดที่เป็นเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดไว้สองประเภท คือความผิดอาญา และความผิดทางวินัย

(1) ความผิดอาญา

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁵⁹ ได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษในความผิดคดีต่างๆ ที่ได้กระทำความผิดขึ้นก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2530 เป็นผู้กระทำความผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน

⁵⁷ มาตรา 4 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งได้กระทำความผิดก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2530 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับหรือซึ่งได้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2530 โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ

⁵⁸ มาตรา 5 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำความผิดก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2530 และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปแล้ว ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้นๆ

⁵⁹ มาตรา 4 ตามความแห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530

(2) ความผิดทางวินัย

มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁶⁰ ได้กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่ได้กระทำความผิดขึ้นก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2530 เป็นผู้กระทำความผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนี้พบว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ตราขึ้นมาเพื่อที่จะลบล้างโทษให้แก่ผู้ต้องโทษคดีอาญา และลบล้างโทษหรือทัณฑ์ให้แก่ผู้ถูกลงโทษทางวินัย โดยกรณีผู้ต้องโทษคดีอาญามีเงื่อนไขว่าบุคคลดังกล่าวจะต้องพ้นจากโทษแล้วก่อนหรือภายในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ หรืออาจจะพ้นโทษโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2530 ก็ได้ นอกจากนี้ ผู้ต้องโทษจะต้องกระทำความผิดขึ้นก่อนหรือภายในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2530 ถึงจะได้รับการล้างมลทิน ส่วนผู้ถูกลงโทษทางวินัย บุคคลดังกล่าวจะต้องรับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแล้วก่อนหรือภายในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ และจะต้องกระทำความผิดขึ้นก่อนหรือภายในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2530 ถึงจะได้รับการล้างมลทิน ทั้งนี้เนื่องจากถ้าผู้กระทำความผิดได้พ้นจากโทษหรือรับโทษหรือรับทัณฑ์หรือกระทำความผิดขึ้นภายหลังระยะเวลาที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนด บุคคลนั้นก็จะไม่ได้รับการล้างมลทิน

1.7 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ตราขึ้นมาเพื่อที่จะล้างโทษให้แก่ผู้ต้องโทษในความผิดต่างๆ ที่ได้พ้นโทษไปแล้ว และผู้ถูกลงโทษทางวินัยตามกฎหมายของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจต่างๆ ที่ได้รับโทษทางวินัยไปแล้ว รวมทั้งผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่การลงโทษทางวินัย ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลได้มีนโยบายที่จะล้างมลทินให้แก่บุคคลดังกล่าวเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีหลักการในการล้างมลทินที่เหมือนกับพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2526 และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530

⁶⁰ มาตรา 5 ตามความแห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530

แต่พระราชบัญญัติฉบับนี้ก็ได้เพิ่มหลักการใหม่ในเรื่องของการกำหนดให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการ อันมิใช่การลงโทษทางวินัย และผู้ถูกดำเนินการทางวินัยที่ผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติเรื่อง หรือคงโทษเป็นผู้กระทำผิดที่ไม่ถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยต่อไป ซึ่งหลักการใหม่นี้ทำให้พระราชบัญญัติฉบับนี้มีความแตกต่างจากพระราชบัญญัติล้างมลทินดังกล่าวทั้งสองฉบับข้างต้น

ดังนั้น ข้าราชการที่ถูกลงโทษด้วยเหตุอื่นที่ไม่ใช่โทษทางวินัย เช่น ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะขาดคุณสมบัติ หรือเพราะหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ หรือเพราะประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ หรือเพราะมีมลทินมัวหมองจึงไม่อาจได้รับการล้างมลทินและไม่เป็นเหตุที่ศาลสั่งเพิ่มโทษไม่ได้ ทั้งนี้ได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 287/2527⁶¹ และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3237/2532⁶² ยืนยันหลักการดังกล่าวไว้

สำหรับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มีดังนี้

1) บุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วและผู้กระทำผิดที่กำลังรับโทษหรือรับทัณฑ์อยู่เป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน โดยได้กำหนดประเภทของผู้กระทำผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินไว้สองประเภท คือ ผู้ต้องโทษคดีอาญา และผู้ถูกลงโทษทางวินัย

⁶¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 287/2527 การที่ศาลแรงงานกลางวินิจฉัยว่า การกระทำของลูกจ้างเป็นไปในลักษณะหมิ่นประมาทผู้บังคับบัญชา ถือได้ว่าเป็นการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงตามระเบียบอันเป็นข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างนั้น เท่ากับเป็นการวินิจฉัยว่า การกระทำของลูกจ้างเป็นการฝ่าฝืนระเบียบหรือข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง หากใช่เป็นการวินิจฉัยว่าลูกจ้างกระทำผิดทางอาญาฐานหมิ่นประมาทไม่ ศาลแรงงานกลางจึงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้ และแม้คดีก่อนลูกจ้างถูกฟ้องเป็นคดีอาญาในข้อหาหมิ่นประมาทก็ตาม แต่เมื่อคดีนี้ นายจ้างร้องต่อศาลเพื่อขอเลิกจ้างอันเป็นคดีแพ่ง จึงไม่เป็นฟ้องซ้ำ

แม้ขณะลูกจ้างกระทำผิดวินัยจะอยู่ในระหว่างที่ได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินก็ตาม แต่เมื่อลูกจ้างมิใช่ผู้ที่ได้ถูกลงโทษทางวินัยหรือผู้กระทำผิดวินัยที่ได้รับนิรโทษกรรมมาก่อน จึงไม่อยู่ในข่ายที่จะได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

⁶² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3237/2532 โจทก์เคยประพฤติตนไม่เหมาะสมมาก่อนแล้วหลายครั้งหลายหน ซึ่งการประพฤติตนดังกล่าวหาได้ถูกล้างไปตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภช กรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2526 มาตรา 5 ไม่ จำเลยซึ่งเป็นหน่วยราชการต้นสังกัดของโจทก์จึงสามารถนำเอาความประพฤติชั่วของโจทก์ในครั้งก่อนๆ มาพิจารณาประกอบความประพฤติที่ไม่สมควรในครั้งหลัง และถือว่าโจทก์ประพฤติไม่สมควรและประพฤติชั่วหลายครั้งหลายหน ไม่เข็ดหลาบ เป็นประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ปลดโจทก์ออกจากราชการได้ ไม่เป็นละเมิดต่อโจทก์

(1) ผู้ต้องโทษคดีอาญา

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁶³ ได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษในความผิดต่างๆ เป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน ซึ่งบุคคลดังกล่าวก็หมายถึงผู้ต้องโทษตามบทบัญญัติในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งได้แก่ ผู้ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ลงโทษหรือให้กักกัน นอกจากนั้น ยังรวมถึงผู้ถูกลงโทษโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษโดยคำพิพากษาของศาลด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม มีเงื่อนไขว่าบุคคลดังกล่าวจะต้องพ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ กล่าวคือ ผู้ต้องโทษจะต้องพ้นจากโทษไปแล้วก่อนหรือภายในวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ หรืออาจจะพ้นโทษโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2539 ก็ได้

(2) ผู้ถูกลงโทษทางวินัย

มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁶⁴ ได้กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยเป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน ซึ่งบุคคลดังกล่าวก็หมายถึงผู้ถูกลงโทษทางวินัยตามบทบัญญัติในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งได้แก่ ผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์เพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ นอกจากนั้น ยังรวมถึงบุคคลที่ถูกลงโทษหรือถูกลงทัณฑ์โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษหรือถูกลงทัณฑ์ทางวินัยด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม มีเงื่อนไขว่าบุคคลดังกล่าวจะต้องรับโทษหรือรับทัณฑ์มาทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ กล่าวคือ ผู้ถูกลงโทษทางวินัยจะต้องรับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแล้วก่อนหรือภายในวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ

⁶³ มาตรา 4 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อน หรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับหรือซึ่งได้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2539 โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ

⁶⁴ มาตรา 5 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539 และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้นๆ

2) ลักษณะของความผิดที่จะได้รับการล้างมลทิน

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดลักษณะของความผิดที่เป็นเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดไว้สองประเภท คือความผิดอาญา และความผิดทางวินัย

(1) ความผิดอาญา

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁶⁵ ได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษในความผิดคดีต่างๆ ที่ได้กระทำความผิดขึ้นก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539 เป็นผู้กระทำผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน

(2) ความผิดทางวินัย

มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁶⁶ ได้กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่ได้กระทำความผิดขึ้นก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539 เป็นผู้กระทำผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนี้พบว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ตราขึ้นมาเพื่อที่จะลบล้างโทษให้แก่ผู้ต้องโทษคดีอาญา และลบล้างโทษหรือทัณฑ์ให้แก่ผู้ถูกลงโทษทางวินัย โดยกรณีผู้ต้องโทษคดีอาญามีเงื่อนไขว่าบุคคลดังกล่าวจะต้องพ้นจากโทษแล้วก่อนหรือภายในวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ หรืออาจจะพ้นโทษโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2539 ก็ได้ นอกจากนี้ ผู้ต้องโทษจะต้องกระทำความผิดขึ้นก่อนหรือภายในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539 ถึงจะได้รับการล้างมลทิน ส่วนผู้ถูกลงโทษทางวินัย บุคคลดังกล่าวจะต้องรับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแล้วก่อนหรือภายในวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ และจะต้องกระทำความผิดขึ้นก่อนหรือภายในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539 ถึงจะได้รับการล้างมลทิน ทั้งนี้เนื่องจากถ้าผู้กระทำผิดได้พ้นจากโทษหรือรับโทษหรือรับทัณฑ์หรือกระทำความผิดขึ้นภายหลังระยะเวลาที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนด บุคคลนั้นก็จะไม่ได้รับการล้างมลทิน

⁶⁵ มาตรา 4 ตามความแห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539

⁶⁶ มาตรา 5 ตามความแห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539

1.8 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ตราขึ้นมาเพื่อที่จะลบล้างโทษให้แก่ผู้ต้องโทษในความผิดต่างๆ ที่ได้พ้นโทษแล้ว และผู้ถูกลงโทษทางวินัยตามกฎหมายกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจต่างๆ ที่ได้รับโทษทางวินัยไปแล้ว รวมทั้งผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่การลงโทษทางวินัย ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลได้มีนโยบายที่จะล้างมลทินให้แก่บุคคลดังกล่าวเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัตินี้มีหลักการในการล้างมลทินที่เหมือนกับพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 โดยมีเงื่อนไขว่าให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ และให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้นๆ

1) บุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน

ผู้ที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550 สามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้ต้องโทษ ผู้ถูกลงโทษทางวินัย และผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัย ซึ่งมีข้อพิจารณาดังต่อไปนี้

(1) ผู้ต้องโทษคดีอาญา

มาตรา 3 ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “ผู้ต้องโทษ” หมายความว่า ผู้ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ลงโทษหรือให้กักกันและให้หมายความรวมถึงผู้ถูกลงโทษโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษโดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

ผู้ต้องโทษตามพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ดังกล่าวนั้น จะต้องถูกศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งถึงที่สุดให้ลงโทษหรือกักกัน โดยได้รับการลงโทษ และพ้นจากการลงโทษแล้ว

(2) ผู้ถูกลงโทษทางวินัย

พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550 ได้กำหนดนิยามคำว่า “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” หมายความว่า ผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ เพราะกระทำผิดวินัยตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ

ประกาศ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ และให้หมายความรวมถึงบุคคลใดที่ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย จะเห็นได้ว่านิยามของคำว่าผู้ถูกลงโทษทางวินัยตามพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2550 มีความหมายกว้างกว่าเดิมโดยมิได้จำกัดขอบเขตของผู้รับได้โทษทางวินัยไว้ ซึ่งจากการตรวจสอบเหตุผลของการแก้ไขนิยามคำว่าผู้ถูกลงโทษทางวินัย เพราะต้องการให้ครอบคลุมถึงกองอาสารักษาดินแดน กำนัน และผู้ใหญ่บ้านด้วย⁶⁷ ซึ่ง คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ให้ความเห็น นิยามคำว่า “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” ตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550 ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยพิจารณาจากเจตนารมณ์ของกฎหมายล้างมลทิน ในกรณีการล้างมลทินให้แก่ผู้ถูกลงโทษทางวินัยนั้น ว่ามุ่งประสงค์ที่จะใช้บังคับแก่ผู้ปฏิบัติงานให้แก่รัฐซึ่งก็คือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั่นเอง มิได้มุ่งประสงค์ที่จะใช้บังคับแก่บุคคลโดยทั่วไป⁶⁸

(3) ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัย

ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัย อาจเกิดขึ้นได้ในกรณีที่หย่อนสมรรถภาพ เช่น เจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการของตนได้โดยสม่ำเสมอ ไม่ปฏิบัติงานใดๆ ตามความประสงค์ของทางราชการ เป็นผู้หย่อนความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ เป็นต้น⁶⁹

2) หลักเกณฑ์ในการล้างมลทิน

(1) ผู้ต้องโทษคดีอาญา

มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ บัญญัติว่า “ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับโดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ”

⁶⁷ รายงานการประชุมกรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 5 วันอังคารที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2539 เรื่องร่างพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปีพ.ศ. 2550. หน้า 5

⁶⁸ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง บุคคลที่อยู่ในความหมายของบทนิยามคำว่า “ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” ตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550 –คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 11) (เรื่องเสร็จที่ 162/2551)

⁶⁹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 110

(2) ผู้ถูกลงโทษทางวินัย

มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ บัญญัติว่า “ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับโดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้นๆ”

(3) ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัย

ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัย บุคคลดังกล่าวจะต้องถูกสั่งให้ออกจากราชการก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 จึงจะได้รับการล้างมลทิน

3) ผลของการล้างมลทิน

พระราชบัญญัติล้างมลทินมีวัตถุประสงค์ในการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำความผิด โดยการล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดเพื่อให้บุคคลดังกล่าวสามารถกลับคืนสังคมได้ เนื่องจากการล้างมลทินมีผลให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินได้รับสิทธิต่างๆ ที่ผู้กระทำความผิดได้สูญเสียไปเนื่องจากการกระทำความผิดและการลงโทษกลับคืนมา เสมือนไม่เคยกระทำความผิดหรือต้องโทษมาก่อน

จากการศึกษาพระราชบัญญัติล้างมลทินทั้งแปดฉบับของไทยพบว่า พระราชบัญญัติล้างมลทินแต่ละฉบับตราขึ้นมาเป็นครั้งคราวเฉพาะในช่วงโอกาสสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมืองเท่านั้น โดยพระราชบัญญัติล้างมลทินแต่ละฉบับต่างก็มีหลักการเดียวกัน คือ เพื่อคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำความผิดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับคืนสังคมและสามารถกลับเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือเคยต้องโทษมาก่อน แต่อย่างไรก็ตาม การที่กฎหมายล้างมลทินของไทยเป็นกฎหมายที่ตราออกมาตามความประสงค์ของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐในขณะนั้น ประกอบกับเป็นกฎหมายที่ตราออกมาในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน ส่งผลให้พระราชบัญญัติล้างมลทินของไทยแต่ละฉบับมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดที่แตกต่างกัน กล่าวคือ พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับหนึ่งอาจกำหนดให้ผู้กระทำความผิดอาญาได้รับการล้างมลทิน แต่พระราชบัญญัติล้างมลทินอีกฉบับอาจกำหนดให้ผู้กระทำความผิดทางวินัยได้รับการล้างมลทินด้วย หรือพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับหนึ่งกำหนดเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดว่า ผู้กระทำความผิดจะต้องพ้นจากโทษหรือรับทัณฑ์แล้วหรือได้กระทำความผิดขึ้นภายในช่วงระยะเวลาหนึ่งตามที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนั้นกำหนด แต่พระราชบัญญัติล้างมลทินอีกฉบับอาจกำหนดให้ช่วงระยะเวลาอื่นเป็นช่วงระยะเวลาในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดก็ได้ ดังนั้น ถ้าผู้กระทำความผิดไม่ได้พ้นจากโทษหรือรับโทษหรือรับทัณฑ์หรือได้กระทำความผิดขึ้นภายในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ผู้กระทำความผิดก็จะไม่ได้รับการล้างมลทิน ซึ่งจากหลักเกณฑ์

และเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้นทำให้เห็นว่า พระราชบัญญัติล้างมลทินของไทยแต่ละฉบับมีลักษณะที่ และเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดที่แตกต่างกัน ส่วนผลที่ผู้กระทำผิดจะได้รับจากการ ล้างมลทินนั้นมีความแตกต่างกันเช่นกัน ดังจะได้ศึกษาต่อไป

2. ลักษณะที่ วิธีการและเงื่อนไขของการล้างมลทิน

2.1 ลักษณะที่ และวิธีการของการล้างมลทิน

พระราชบัญญัติล้างมลทินทั้ง 8 ฉบับดังกล่าวข้างต้นที่ได้มีการประกาศใช้บังคับ ไปแล้วนั้นหลายฉบับไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการล้างมลทินไว้ว่ามีหลักเกณฑ์และวิธีการ อย่างไร โดยกรณีผู้ต้องโทษมักจะบัญญัติแต่เพียงว่า “ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณี ความผิดซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่.....และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับ” ส่วนกรณีผู้ถูกลงโทษทางวินัยก็บัญญัติไว้ในทำนองเดียวกันและเป็นหน้าที่ของหน่วยงาน ผู้ปฏิบัติว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไป

ที่ผ่านมาในกรณีผู้ถูกลงโทษทางวินัย คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ได้กำหนดแนวปฏิบัติไว้บันทึกหมายเหตุผลในทะเบียนประวัติ (ก.พ.7) ว่าบุคคลผู้ถูกลงโทษ ทางวินัยนั้นได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับใด (หนังสือสำนักงาน ก.พ.ที่ นร 0711/ว1 ลงวันที่ 20 มกราคม พ.ศ.2531) ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบว่าบุคคลดังกล่าวได้รับการ ล้างมลทินแล้วซึ่งถือเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินการทางธุรการเท่านั้น ส่วนกรณีผู้ต้องโทษนั้น ไม่ปรากฏแนวปฏิบัติในการล้างมลทินบุคคลเหล่านี้ไว้แต่อย่างใด

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการล้างมลทินไม่มีหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ อย่างชัดเจนและการล้างมลทินเป็นไปโดยผลของกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการล้างมลทินกรณีผู้ต้องโทษ หรือกรณีผู้ถูกลงโทษทางวินัยก็ตาม

2.2 เงื่อนไขในการล้างมลทิน

สำหรับเงื่อนไขของการล้างมลทินนั้นมีรายละเอียดที่แตกต่างกันไปและมักจะสัมพันธ์ กับที่มาหรือเหตุผลของการประกาศใช้บังคับกฎหมายล้างมลทินฉบับนั้นๆ ด้วยโดยเงื่อนไข ของการล้างมลทินสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

- (1) เงื่อนไขเกี่ยวกับระยะเวลา
- (2) เงื่อนไขเกี่ยวกับความผิดที่กระทำ
- (3) เงื่อนไขเกี่ยวกับตัวบุคคลที่จะได้รับการล้างมลทิน

2.2.1 เงื่อนไขเกี่ยวกับระยะเวลา

การกำหนดเงื่อนไขในการล้างมลทินนั้นมักจะนำเรื่องระยะเวลามากำหนดด้วยเสมอ ระยะเวลาในที่นี้มีได้หมายถึงระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้มีผลใช้บังคับแต่หมายถึงระยะเวลาที่ความผิดที่อยู่ในข่ายได้รับการล้างมลทินนั้นได้เกิดขึ้น

ดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้วว่าเงื่อนไขของการล้างมลทินมักจะสัมพันธ์กับที่มาหรือเหตุผลในการประกาศใช้บังคับกฎหมายล้างมลทินฉบับนั้นๆ โดยกรณีที่เป็นพระราชบัญญัติล้างมลทินที่มีที่มาจากกรณีเฉลิมฉลองในวาระโอกาสสำคัญ ระยะเวลาที่กำหนดไว้เป็นเงื่อนไขมักจะกำหนดตามระยะเวลาที่เป็นวาระโอกาสสำคัญนั้น เช่น พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530 ถือเอาความผิดที่กระทำก่อนวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นวันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมพรรษาครบ 60 พรรษาเป็นเงื่อนไขที่จะได้รับการล้างมลทิน หากเป็นกรณีที่พระราชบัญญัตินั้นมีที่มาจากเหตุผลทางการเมือง เช่น พระราชบัญญัติล้างมลทินผู้กระทำความผิดทางการเมือง ร.ศ. 130 พ.ศ. 2475 ระยะเวลาที่กำหนดเป็นเงื่อนไขที่จะได้รับการล้างมลทินคือระยะเวลาที่ความผิดทางการเมืองนั้นได้เกิดขึ้น ซึ่งในกรณีนี้คือความผิดที่ได้กระทำเมื่อ ร.ศ. 130 หรือพระราชบัญญัติลบล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีเกณฑ์แรงงานหรือทรัพย์สินระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพา พ.ศ. 2489 กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับระยะเวลาไว้ว่าให้ล้างมลทินแก่ความผิดที่ได้กระทำในระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพา คือ ระหว่างวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 ถึงวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2488 เป็นต้น

2.2.2 เงื่อนไขเกี่ยวกับความผิดที่กระทำ

ความผิดที่จะได้รับการล้างมลทินนั้นในระยะแรกยังไม่ปรากฏความผิดเกี่ยวกับวินัยข้าราชการแต่ปรากฏเฉพาะความผิดที่มีโทษทางอาญาเท่านั้น เช่น ความผิดทางการเมือง ความผิดเกี่ยวกับการสงคราม กบฏ จลาจล และตั้งแต่พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับที่ 3 (พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499) เป็นต้นมาจึงได้ปรากฏความผิดเกี่ยวกับวินัยข้าราชการเพิ่มเติมเข้ามานอกเหนือจากความผิดที่มีโทษทางอาญาดังกล่าว

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าพระราชบัญญัติล้างมลทินของประเทศไทยที่ผ่านมาทั้ง 8 ฉบับนั้นบัญญัติเงื่อนไขเกี่ยวกับความผิดที่กระทำไว้เฉพาะความผิด 2 ประเภทหลักๆ เท่านั้นที่จะได้รับการล้างมลทิน คือ ความผิดที่มีโทษทางอาญาและความผิดทางวินัย

2.2.3 เงื่อนไขเกี่ยวกับตัวบุคคลที่จะได้รับการล้างมลทิน

สืบเนื่องจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่ากฎหมายล้างมลทินของประเทศไทย มีเงื่อนไขเกี่ยวกับความผิดที่กระทำว่าต้องเป็นกรณีการทำความผิดที่มีโทษทางอาญาและความผิดทางวินัยเท่านั้นจึงจะได้รับการล้างมลทิน ดังนั้น เงื่อนไขเกี่ยวกับตัวบุคคลที่จะได้รับการล้างมลทิน จึงจำกัดเฉพาะบุคคล 2 จำพวกหลักๆ คือ ผู้ต้องโทษทางอาญาและผู้ถูกลงโทษทางวินัย

ผู้ต้องโทษทางอาญาที่จะได้รับการล้างมลทินต้องเป็นผู้ต้องโทษที่ได้พ้นโทษมาแล้วก่อนที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนั้นๆ ใช้บังคับ

สำหรับผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่จะได้รับการล้างมลทินนั้นหมายถึงเฉพาะข้าราชการและลูกจ้างของส่วนราชการซึ่งได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปแล้วก่อนพระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนั้นๆ ใช้บังคับ

นอกจากผู้ต้องโทษทางอาญาและผู้ถูกลงโทษทางวินัยแล้วยังมีบุคคลอีกจำพวกหนึ่งที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินคือผู้กระทำความผิดวินัยที่ได้รับนิรโทษกรรมก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2525 ไม่ว่าจะได้มีการสอบสวนทางวินัยแล้วหรือไม่ก็ตาม กรณีดังกล่าวนี้บัญญัติไว้ในกฎหมายล้างมลทินเพียงฉบับเดียวเท่านั้น คือ พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2526

อย่างไรก็ตาม นอกจากบุคคลดังกล่าวข้างต้นแล้วกฎหมายล้างมลทิน 2 ฉบับหลังคือพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550 ยังได้บัญญัติถึงบุคคลอีก 2 จำพวกคือผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยและผู้ถูกดำเนินการทางวินัยที่ผู้บังคับบัญชาสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษซึ่งบุคคล 2 จำพวกนี้ไม่ถือว่าเป็นกรณีที่ได้รับการล้างมลทินเพียงแต่เป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากกฎหมายล้างมลทิน

ข้อสังเกตที่เป็นข้อสนับสนุนว่าบุคคล 2 จำพวกหลังนี้ไม่ถือว่าเป็นกรณีที่ได้รับการล้างมลทินนั้นเห็นได้จากกฎหมายไม่ได้บัญญัติว่า “ให้ล้างมลทินให้แก่ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยและผู้ถูกดำเนินการทางวินัยซึ่งผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษ” กฎหมายเพียงแต่บัญญัติว่า “ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยและผู้ถูกดำเนินการทางวินัยซึ่งผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษให้ผู้นั้นไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีนั้นๆ ต่อไป” ซึ่งต่างจากกรณีของผู้ต้องโทษทางอาญาและผู้ถูกลงโทษทางวินัยที่กฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนว่า “ให้ล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องโทษ” หรือ “ให้ล้างมลทินให้แก่ผู้ถูกลงโทษทางวินัย” แล้วแต่กรณี

อนึ่ง มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติทั้ง 2 ฉบับดังกล่าวข้างต้นยังบัญญัติผลของการล้างมลทินไว้ว่า “การล้างมลทินตามมาตรา 4 (กรณีผู้ต้องโทษ) และมาตรา 5 (กรณีผู้ถูกลงโทษทางวินัย) นั้นไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ที่ได้รับการล้างมลทินในอันที่จะเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น” จะเห็นว่ามาตรา 7 นี้ไม่ได้กล่าวถึงกรณีผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยและผู้ถูกดำเนินการทางวินัยที่ผู้บังคับบัญชาสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 6 เลย แสดงว่าบุคคล 2 จำพวกนี้กฎหมายไม่ถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับการล้างมลทินแต่เป็นเพียงผู้ที่ได้รับประโยชน์จากกฎหมายล้างมลทินโดยไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัย ในกรณีอื่นๆ ต่อไปและอาจใช้สิทธิในอันที่จะเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ใดๆ ที่เกี่ยวกับการถูกสั่งให้ออกจากราชการและการถูกดำเนินการทางวินัยนั้นได้

3. ผลของการล้างมลทิน

3.1 ผลของการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินของไทย

จากการศึกษาพระราชบัญญัติล้างมลทินของไทยทั้งแปดฉบับพบว่า พระราชบัญญัติล้างมลทินแต่ละฉบับก่อให้เกิดผลแก่ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินดังนี้

3.1.1 พระราชบัญญัติล้างมลทินผู้กระทำผิดทางการเมือง ร.ศ. 130 พุทธศักราช 2475 กำหนดให้การล้างมลทินมีผลเป็นการคืนสิทธิที่เสียไปเนื่องจากการใด ๆ แก่ผู้กระทำความผิดทางการเมืองที่ก่อการกบฏ ร.ศ. 130

3.1.2 พระราชบัญญัติลบล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีเกณฑ์แรงงานหรือทรัพย์สินในระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพา พ.ศ. 2489 กำหนดให้การล้างมลทินมีผลเป็นการลบล้างคำพิพากษาลงโทษให้แก่ผู้กระทำผิด โดยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดให้ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินถือเสมือนว่ามีได้เคยต้องคำพิพากษาในคดีนั้น⁷⁰

⁷⁰ มาตรา 4 บรรดาผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีขัดคำสั่งเกี่ยวกับการเกณฑ์แรงงานหรือทรัพย์สินในระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพา อันเป็นผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา พระราชบัญญัติเกณฑ์พลเมืองอุดหนุนราชการทหาร พุทธศักราช 2464 พระราชบัญญัติให้อำนาจในการเตรียมการป้องกันประเทศ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์จ้าง รัตนโกสินทร์ ศก 119 กฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 หรือบรรดาคำสั่ง ข้อบังคับซึ่งออกตามความในกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 หรือกฎหมายอื่นใดอันเกี่ยวข้องด้วยการเกณฑ์แรงงานหรือทรัพย์สินให้ถือเสมือนว่ามีได้เคยต้องคำพิพากษาในคดีนั้นๆ

3.1.3 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499 กำหนดให้การล้างมลทินมีผลเป็นการลบล้างการกระทำความผิดให้แก่ผู้กระทำความผิดอาญาที่พ้นโทษแล้ว โดยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินถือเสมือนว่ามีได้เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดในคดีนั้น⁷¹

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังกำหนดให้ผู้กระทำความผิดทางวินัยที่ถูกลงโทษแล้วได้รับการลบล้างโทษทางวินัยด้วย โดยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินถือเสมือนว่ามีได้เคยต้องคำพิพากษาถูกลงโทษทางวินัย⁷²

⁷¹ มาตรา 3 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีความผิดคดีต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2499 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หรือซึ่งได้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการพระราชทานอภัยโทษเนื่องในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดในคดีนั้นๆ

⁷² มาตรา 4 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ และผู้ถูกลงโทษเพราะประพฤติน่าตำหนิต้องออกจากองค์การรัฐบาล องค์การสาธารณะ เทศบาล หรือสุขาภิบาล ตลอดจนโทษทางวินัยอย่างอื่นซึ่งกระทำความผิดก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2499 และได้ถูกลงโทษก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แล้วแต่กรณี โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยต้องถูกลงโทษทางวินัย

การล้างมลทินตามมาตรา นี้ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องใดๆ เว้นแต่ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

นอกจากผลดังกล่าวข้างต้นแล้ว พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังกำหนดให้ การล้างมลทินมีผลเป็นการคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ยศ หรือบรรดาศักดิ์แก่ผู้กระทำผิดที่ได้รับ การล้างมลทินด้วย ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁷³ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังกำหนดให้ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทิน ได้รับเบี้ยหวัดหรือบำนาญคืน ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวเคยได้รับเบี้ยหวัดหรือบำนาญมาก่อน ส่วนผู้กระทำผิดที่ยังไม่เคยได้รับ เบี้ยหวัด บำเหน็จ หรือบำนาญ ก็ให้บุคคลดังกล่าวได้รับเบี้ยหวัด บำเหน็จ หรือบำนาญในการ ที่ต้องออกจากราชการเพราะเหตุทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยบำนาญที่ใช้อยู่ขณะที่ออกจากราชการ ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁷⁴

3.1.4 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2502 ไม่ได้กำหนดผลของการล้างมลทินไว้ เนื่องจากพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นเรื่องการกำหนด ระยะเวลาสิ้นสุดของการขอรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ยศ หรือบรรดาศักดิ์คืนของผู้กระทำผิดที่ได้รับ การล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499

3.1.5 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2526 กำหนดให้การล้างมลทินมีผลเป็นการลบล้างโทษให้แก่ผู้กระทำผิด ทั้งผู้กระทำความผิด อาญาที่พ้นโทษแล้ว และผู้กระทำความผิดทางวินัยที่รับโทษหรือรับทัณฑ์แล้ว โดยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดอาญาที่ได้รับการล้างมลทินถือเสมือนว่า

⁷³ มาตรา 5 บรรดาผู้ที่ได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าผู้ใดถูกเรียกเครื่องราชอิสริยาภรณ์ คืน หรือถูกถอดจากยศหรือบรรดาศักดิ์เนื่องในการกระทำผิดอันได้รับการล้างมลทินนั้น และประสงค์จะได้รับ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ยศหรือบรรดาศักดิ์คืนตามที่ได้รับอยู่เดิม ก็ให้ผู้นั้นแจ้งความประสงค์ไปยัง สำนักคณะรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการขอพระราชทานคืนให้ต่อไป

⁷⁴ มาตรา 6 บรรดาผู้ที่ได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าเป็นบุคคลที่เคยได้รับเบี้ยหวัดหรือ บำนาญมาแล้ว ก็ให้มีสิทธิได้รับเบี้ยหวัดหรือบำนาญตามเดิม ถ้าบุคคลดังกล่าวเคยเป็นข้าราชการมาก่อน และยังไม่ได้รับเบี้ยหวัด บำเหน็จหรือบำนาญ ก็ให้ได้รับเบี้ยหวัด บำเหน็จหรือบำนาญในการที่ต้องออกจากราชการ เพราะเหตุทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญที่ใช้อยู่ในขณะที่ต้องออกจากราชการนั้น

การให้เบี้ยหวัด บำเหน็จหรือบำนาญตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ผูกพันรัฐบาลที่จะต้องจ่ายเงินเพิ่ม หรือให้สิทธิใดๆ เท่าเทียมกับข้าราชการที่ออกจากราชการโดยมิได้กระทำผิดหรือถูกลงโทษ ทั้งนี้ให้กระทรวงการคลัง พิจารณาจ่ายภายในวงเงินที่อนุมัติในงบประมาณ

ในการพิจารณาจ่ายเบี้ยหวัด บำเหน็จหรือบำนาญตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าคำวินิจฉัย ของกระทรวงการคลังเป็นเด็ดขาด

มิได้เคยถูกลงโทษในความผิดนั้น⁷⁵ ส่วนผู้กระทำความผิดทางวินัยที่ได้รับการล้างมลทิน มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดทางวินัยที่ได้รับการล้างมลทินถือเสมือนว่ามีได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย⁷⁶

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังกำหนดให้ผู้กระทำความผิดวินัยที่ได้รับการนิรโทษกรรม ได้รับการลบล้างการกระทำความผิดด้วย ไม่ว่าจะได้มีการสอบสวนทางวินัยบุคคลนั้นแล้วหรือยังก็ตาม ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁷⁷

นอกจากผลดังกล่าวข้างต้นแล้ว พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังได้วางหลักการใหม่ในเรื่องของสิทธิที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับจากการล้างมลทินในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁷⁸ ว่าการล้างมลทินไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ใดๆ ในอดีตก่อนที่จะได้รับการล้างมลทิน ซึ่งสิทธิดังกล่าวก็หมายถึงสิทธิทางการเงิน ซึ่งได้แก่ สิทธิในการรับเบี้ยหวัด บำเหน็จหรือบำนาญ

จากหลักการดังกล่าวข้างต้นนี้ทำให้สิทธิของผู้กระทำความผิดที่จะได้รับจากการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติฉบับนี้มีความแตกต่างจากสิทธิที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499 กล่าวคือ พระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ยศ บรรดาศักดิ์ เบี้ยหวัด บำเหน็จ หรือบำนาญคืนด้วย

3.1.6 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530 กำหนดให้การล้างมลทินมีผลเป็นการลบล้างโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด ทั้งผู้กระทำความผิดอาญาที่พ้นโทษแล้ว และผู้กระทำความผิดทางวินัยที่รับโทษหรือรับทัณฑ์มาทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแล้ว โดยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้

⁷⁵ มาตรา 4 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งได้กระทำการก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2525 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หรือซึ่งได้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2525 โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในความผิดนั้นๆ

⁷⁶ มาตรา 5 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำการก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2525 และได้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ รวมทั้งบรรดาผู้กระทำความผิดวินัยที่ได้รับการนิรโทษกรรมก่อนหรือในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2525 แล้ว ไม่ว่าจะได้มีการสอบสวนทางวินัยแล้วหรือไม่ก็ตาม โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยหรือมิได้กระทำความผิดทางวินัยแล้วแต่กรณี

⁷⁷ มาตรา 5 ตามความแห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2526

⁷⁸ มาตรา 6 การล้างมลทินตามมาตรา 4 และมาตรา 5 ไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ได้รับการล้างมลทินในอันที่จะเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น

ได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดอาญาที่ได้รับการล้างมลทินถือเสมือนว่ามีได้เคยถูกลงโทษในความผิดนั้น⁷⁹ ส่วนผู้กระทำความผิดทางวินัยที่ได้รับการล้างมลทิน มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดทางวินัยที่ได้รับการล้างมลทินถือเสมือนว่ามีได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย⁸⁰

3.1.7 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 กำหนดให้การล้างมลทินมีผลเป็นการลบล้างโทษให้แก่ผู้กระทำผิด ทั้งผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว และผู้กระทำความผิดทางวินัยที่รับโทษหรือรับทัณฑ์มาทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแล้ว โดยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดอาญาที่ได้รับการล้างมลทินถือเสมือนว่ามีได้เคยถูกลงโทษในความผิดนั้น⁸¹ ส่วนผู้กระทำความผิดทางวินัยที่ได้รับการล้างมลทิน มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดทางวินัยที่ได้รับการล้างมลทินถือเสมือนว่ามีได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัย⁸²

⁷⁹ มาตรา 4 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2530 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับหรือซึ่งได้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2530 โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ

⁸⁰ มาตรา 5 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2530 และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปแล้ว ก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้นๆ

⁸¹ มาตรา 4 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อน หรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับหรือซึ่งได้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2539 โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ

⁸² มาตรา 5 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539 และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้นๆ

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังได้ขยายขอบเขตของการล้างมลทินให้มีผลรวมไปถึงผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่การลงโทษทางวินัย และผู้ถูกดำเนินการทางวินัยที่ผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษด้วย โดยกำหนดให้ผู้ใดที่กล่าวไม่ถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยต่อไป ทั้งนี้ตามบทบัญญัติในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁸³

นอกจากผลดังกล่าวข้างต้นแล้ว พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังกำหนดให้การล้างมลทินไม่ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องใดๆ แก่ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินทั้งสิ้น ทั้งนี้ตามบทบัญญัติในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้⁸⁴ ซึ่งจากหลักการดังกล่าวทำให้เห็นว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็นำหลักการเรื่องการล้างมลทินไม่ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องใดๆ แก่ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2526 และพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530 มาใช้บังคับด้วย

3.1.8 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550 กำหนดให้ล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งได้พ้นโทษไปแล้ว และผู้ถูกลงโทษทางวินัยของกระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจต่างๆ ซึ่งได้รับการลงโทษทางวินัยไปแล้วและสมควรให้ผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 และบรรดาผู้ถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีกระทำผิดวินัยซึ่งผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ให้ผู้นั้นไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีนั้นๆ ต่อไปด้วยการล้างมลทินไม่ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องใดๆ แก่ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินทั้งสิ้น ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งเป็นหลักการเดียวกับพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539

⁸³ มาตรา 6 สำหรับบรรดาผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการอันมิใช่เป็นการลงโทษทางวินัยก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539 และบรรดาผู้ถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีกระทำผิดวินัยซึ่งผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาสั่งยุติเรื่องหรืองดโทษก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539 ให้ผู้นั้นไม่ต้องถูกพิจารณาเพิ่มโทษหรือถูกดำเนินการทางวินัยในกรณีนั้นๆ ต่อไป

⁸⁴ มาตรา 7 การล้างมลทินตามมาตรา 4 และมาตรา 5 ไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ได้รับการล้างมลทินในอันที่จะเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ใดๆ ทั้งสิ้น

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาผลของการล้างมลทินจากพระราชบัญญัติล้างมลทิน ทั้งแปดฉบับดังกล่าวข้างต้น โดยจะมีการบัญญัติถึงผลไว้แต่ส่วนใหญ่จะไม่ชัดเจน จึงเป็นกรณีที่ต้องอาศัยการตีความเป็นอย่างมากว่าการล้างมลทินตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจะมีผลเป็นอย่างไร

อย่างไรก็ตามก็พอจะสรุปได้ว่าการล้างมลทินก่อให้เกิดผลแก่ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินมีผลด้วยกันสองประการ ดังนี้

1) ทำให้ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินเปรียบเสมือนบุคคลที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือเคยต้องโทษมาก่อน เพราะการล้างมลทินจะลบล้างการกระทำความผิดหรือโทษให้แก่ผู้กระทำผิด ซึ่งจากผลดังกล่าวทำให้ศาลไม่สามารถเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินได้ในกรณีที่บุคคลนั้นได้กลับมากระทำความผิดอีกภายหลังจากที่ได้รับการล้างมลทินแล้ว ทั้งนี้ เพราะศาลถือว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก

2) การล้างมลทินไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องสิทธิประโยชน์ใดๆ แก่ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทิน ซึ่งสิทธิและประโยชน์ดังกล่าวหมายถึงสิทธิทางการเงิน ซึ่งได้แก่ สิทธิในการรับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ ทั้งนี้จากการล้างมลทินไม่ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องใดๆ ที่เกิดขึ้นในอดีตก่อนที่จะได้รับการล้างมลทิน

3.2 ผลของการล้างมลทินตามแนวคำพิพากษาของศาลไทย

ศาลฎีกาเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่วินิจฉัยเกี่ยวกับผลของการล้างมลทินที่มีต่อผู้ต้องโทษอยู่ที่ผ่านมา จากการศึกษา ผู้วิจัยสามารถแบ่งแยกแนวทางการวินิจฉัยของศาลฎีกาที่แสดงถึงผลของการล้างมลทิน โดยสามารถแบ่งแยกได้ดังนี้

- (1) การเพิ่มโทษหรือบวกโทษในคดีอาญา
- (2) การรอกการลงโทษในคดีอาญา
- (3) การกักกันในคดีอาญา
- (4) การนำประวัติความประพฤติเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาในเรื่องทั่วไป
- (5) แนวคำวินิจฉัยว่าการล้างมลทินล้างได้เฉพาะโทษไม่ล้างการกระทำหรือพฤติกรรมหรือความประพฤติ

3.2.1 การเพิ่มโทษในคดีอาญา

การล้างมลทินมีผลเป็นการลบล้างโทษที่ผู้กระทำเคยได้รับ โดยเปรียบเสมือนบุคคลที่ไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน ดังนั้น หากบุคคลดังกล่าวมากระทำความผิดอีกจึงเพิ่มโทษหรือบวกโทษที่รอไว้ในคดีก่อนไม่ได้ ในเรื่องนี้ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษายืนยันไว้ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1812/2527⁸⁵ พระพุทธรูปที่จำเลยลักไปหน้าตักกว้าง 5 นิ้ว ตั้งไว้ที่มุมโต๊ะบูชาในห้องของหอสวดมนต์ ถือไม่ได้ว่าเป็นทรัพย์สินอันเป็นที่สักการบูชาของประชาชน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 ทวิ วรรคแรก แม้จำเลยจะลักพระพุทธรูปนี้ในวัดก็ไม่เป็นความผิดตามมาตรา 335 ทวิ วรรคสอง ในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา พระราชบัญญัติล้างมลทินได้ใช้บังคับ โดยพระราชบัญญัตินี้ให้ถือว่าบรรดาผู้ต้องโทษและได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับ เป็นผู้มิได้เคยถูกลงโทษในความผิดนั้นๆ ดังนั้น เมื่อความผิดที่ศาลจำคุกจำเลยที่โจทก์อาศัยเป็นเหตุขอให้เพิ่มโทษ จำเลยได้พ้นโทษไปก่อนวันที่พระราชบัญญัติข้างต้นใช้บังคับจึงเพิ่มโทษจำเลยไม่ได้ แต่สำหรับโทษจำคุกที่ศาลรอการลงโทษไว้ นำมาบวกแก้โทษของจำเลยได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3141/2527⁸⁶ ระหว่างพิจารณาของศาลฎีกาได้มีพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ.2526 มาตรา 4 ประกาศใช้บังคับ มีผลให้ล้างมลทินแก่จำเลยที่ 1 ซึ่งได้พ้นโทษไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับจึงเพิ่มโทษจำเลยที่ 1 ไม่ได้แม้จำเลยที่ 1 มิได้ฎีกา แต่เป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนศาลฎีกาแก้ไขเสียให้ถูกต้องได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1391/2531⁸⁷ ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกาได้มีพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530 ใช้บังคับ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติ ฉบับนี้บัญญัติว่าให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2530 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ ปรากฏว่า ความผิดฐานมิเอโรอินที่โจทก์ถือเป็นเหตุขอให้เพิ่มโทษจำเลยนั้น จำเลยได้กระทำก่อนวันที่ 5 ธันวาคม 2530 และได้พ้นโทษไปแล้วตั้งแต่ พ.ศ. 2526 ก่อนพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับดังนั้นจึงเพิ่มโทษจำเลยไม่ได้

⁸⁵ เนติบัณฑิตยสภา. คำพิพากษาศาลฎีกา ประจําพุทธศักราช 2527. ตอน 6. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์. 2527. หน้า 1149-1152

⁸⁶ เนติบัณฑิตยสภา. คำพิพากษาศาลฎีกา ประจําพุทธศักราช 2527. ตอน 11. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์. 2527. หน้า 2279-2281

⁸⁷ เนติบัณฑิตยสภา. คำพิพากษาศาลฎีกา ประจําพุทธศักราช 2531. ตอน 9. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์. 2531. หน้า 2512-2515

คำพิพากษาฎีกาที่ 3170/2533⁸⁸ พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530 มาตรา 4 บัญญัติให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งได้กระทำการก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2530 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับโดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ จำเลยได้กระทำความผิดในคดีก่อนวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2530 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ดังนั้นจึงเพิ่มโทษจำเลยไม่ได้ แม้จำเลยมิได้ฎีกาในข้อนี้ แต่เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกายกขึ้นวินิจฉัยได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 4891/2533⁸⁹ จำเลยและโจทก์ร่วมสมัครใจคำต่อซึ่งกันและกันก่อนเกิดเหตุแล้วจำเลยจึงใช้อาวุธปืนยิงโจทก์ร่วม การกระทำของจำเลยเช่นนี้ถือไม่ได้ว่ากระทำไปเพราะบันดาลโทสะโดยถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม เมื่อคดีก่อนจำเลยกระทำผิดก่อนวันที่ 5 ธันวาคม 2530 และพ้นโทษไปก่อนแล้ว จำเลยย่อมได้รับประโยชน์จากพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530 มาตรา 4 ถือว่าจำเลยไม่เคยถูกลงโทษในความผิดดังกล่าว จึงเพิ่มโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 92 ไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1808/2540⁹⁰ “ระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา ได้มีพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2539 มาตรา 6(3) ประกาศใช้บังคับ มีผลให้จำเลยที่ 1 ซึ่งได้รับพักการลงโทษเพื่อคุมประพฤติให้ได้รับพระราชทานอภัยโทษปล่อยตัวไป และต่อมามีพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 มาตรา 4 ประกาศใช้บังคับมีผลให้ล้างมลทินแก่จำเลยทั้งสอง ซึ่งได้พ้นโทษไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ จึงเพิ่มโทษจำเลยทั้งสองตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 92, 93 ไม่ได้ แม้จำเลยทั้งสองมิได้ฎีกาในปัญหานี้ แต่ปัญหานี้เป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยศาลฎีกาแก้ไขเสียให้ถูกต้องได้”

⁸⁸ เคนดิบัณชิตยสภา. คำพิพากษาฎีกา ประจำปีพุทธศักราช 2533. กรุงเทพมหานคร: ศรีสมมติการพิมพ์. 2533. หน้า 196-198

⁸⁹ เคนดิบัณชิตยสภา. คำพิพากษาฎีกา ประจำปีพุทธศักราช 2533. กรุงเทพมหานคร: ศรีสมมติการพิมพ์. 2533. หน้า 344-346

⁹⁰ เคนดิบัณชิตยสภา. คำพิพากษาฎีกาประจำปีพุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร: จีรัชการพิมพ์. หน้า 92 – 94

คำพิพากษาฎีกาที่ 3799/2540⁹¹ “แม้ว่าตามรายงานการสืบเสาะและพินิจจำเลย จะได้ว่าความว่าก่อนกระทำความผิดคดีนี้ จำเลยเคยต้องพิพากษาถึงที่สุดของศาลว่าจำเลยมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาและพยายามฆ่า ให้จำคุก 13 ปี 4 เดือน นับตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2530 ก็ตาม แต่จำเลยก็ได้รับโทษและพ้นโทษมาแล้วเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2535 จำเลยย่อมได้รับประโยชน์ตามมาตรา 4 แห่ง พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 ที่บัญญัติให้ถือว่าจำเลยมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดที่ได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 และพ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ ดังนั้น กรณีจึงต้องถือว่าจำเลยไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ที่ศาลจะพิจารณารอการลงโทษให้แก่จำเลยได้”

คำพิพากษาฎีกาที่ 6660/2539⁹² “ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกาได้มีพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 ใช้บังคับ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ เมื่อคดีฟังได้ว่าจำเลยพ้นโทษในความผิดฐานลักทรัพย์ไปก่อนวันที่ 9 มิถุนายน 2539 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับจำเลยจึงได้รับประโยชน์จากพระราชบัญญัติดังกล่าว ดังกล่าวซึ่งถือว่าจำเลยไม่เคยถูกลงโทษในความผิดนั้นมาก่อน จึงไม่อาจเพิ่มโทษจำเลยได้”

จากคำพิพากษาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การวินิจฉัยกรณีการเพิ่มโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญานั้นศาลฎีกามักจะวินิจฉัยเป็นไปในแนวทางเดียวกันว่า หากจำเลยได้รับการล้างมลทินแล้วศาลจะพิพากษาให้เพิ่มโทษจำเลยอีกไม่ได้ซึ่งการวินิจฉัยเช่นนี้เป็นกรณีการวินิจฉัยที่เป็นคุณต่อผู้ที่ได้รับการล้างมลทินและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายล้างมลทิน

3.2.2 การรอการลงอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56

จากการศึกษาบทนิยามคำว่าผู้ต้องโทษตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในแต่ละฉบับยังคงกำหนดไว้เช่นเดียวกันคือ “ผู้ต้องโทษ” หมายความว่า ผู้ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ลงโทษหรือให้กักกันและให้หมายความรวมถึงผู้ถูกลงโทษโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

⁹¹ เนติบัณฑิตยสภา. คำพิพากษาฎีกาประจำพุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร: จีระชัยการพิมพ์. หน้า 122 – 124

⁹² เนติบัณฑิตยสภา. คำพิพากษาฎีกาประจำพุทธศักราช 2539. กรุงเทพมหานคร: จีระชัยการพิมพ์. หน้า 251-252

ซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษ โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล⁹³ ซึ่งบุคคลที่จะได้รับการล้างมลทินนั้นก็แต่เฉพาะผู้ต้องโทษที่ได้กระทำความผิดและพ้นโทษก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินใช้บังคับ โดยถือว่าผู้นั้นมิเคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ โดยบทนิยามของคำว่า “ผู้ต้องโทษ” ดังกล่าวมิได้หมายความว่ารวมถึงบุคคลที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้รอลงโทษหรือรอลงอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56⁹⁴ เนื่องจากการรอลงโทษหรือรอลงอาญามีได้เป็นโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18⁹⁵ เพราะการรอลงโทษเป็นเพียงมาตรการชะลอการลงโทษเป็นการที่กฎหมายให้ออกาสผู้กระทำความผิดที่ไม่เคยมีประวัติได้รับโทษจำคุกมาก่อน (เว้นแต่เคยต้องโทษจำคุกเพราะประมาทหรือลหุโทษ) และศาลเห็นว่ามิโอกาสกลับตัวเป็นคนดีได้ ซึ่งอาจทำให้ผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดร้ายแรงไปซึมซับพฤติกรรมที่ไม่ดีจากบรรดาอาชญากรในเรือนจำ จึงให้รอลงโทษ หรือรอลงอาญาไว้ก่อน ดังนั้น หากในระหว่างรอลงโทษดังกล่าวได้มีพระราชบัญญัติล้างมลทินบุคคลที่อยู่ในระหว่างรอลงโทษจะไม่ได้รับการล้างมลทิน และหากมากระทำความผิดอีกในระหว่างรอลงโทษศาลสามารถนำโทษในคดีก่อนที่รอลงโทษ

⁹³ พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“ผู้ต้องโทษ” หมายความว่า ผู้ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ลงโทษหรือให้กักกันและให้หมายความรวมถึงผู้ถูกลงโทษโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งมีผลเช่นเดียวกับการถูกลงโทษ โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

⁹⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ผู้ใดกระทำความผิดที่มีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษเมื่อศาลได้พิจารณาถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพและสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิดหรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอลงการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอลงการลงโทษไว้ แล้วปล่อยตัวไป เพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อควบคุมความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

⁹⁵ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้

- (1) ประหารชีวิต
- (2) จำคุก
- (3) กักขัง
- (4) ปรับ
- (5) ริบทรัพย์สิน

มาบวกเข้ากับโทษที่กระทำความผิดในคดีหลังตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 58 ได้โดยในเรื่องนี้ ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษายืนยันไว้ ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3311-3312/2533⁹⁶ คดีเดิมศาลพิพากษาให้รอการลงโทษ จำคุกจำเลยไว้ การที่ศาลกำหนดโทษจำคุกแต่รอการลงโทษไว้ เท่ากับจำเลยยังมีได้รับโทษจำคุกมาก่อน จำเลยจึงมิใช่ “ผู้ต้องโทษ” ตามความหมายของมาตรา 3, 4 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทิน ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530 และไม่ได้รับผลตามพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงนำโทษจำคุกที่รอไว้มาบวกกับโทษจำคุก ในคดีนี้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6043/2540⁹⁷ ตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาส ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 มาตรา 4 บัญญัติไว้ว่า “ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งได้กระทำ ก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับ หรือซึ่งได้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษพ.ศ. 2539 โดยให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ” หมายความว่า ผู้ต้องโทษตามคำพิพากษา ของศาลที่จะได้รับการล้างมลทินและถือว่าไม่เคยถูกลงโทษในความผิดตามคำพิพากษานั้น นอกจาก เป็นผู้ต้องโทษที่ได้กระทำผิดก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 แล้ว ยังต้องเป็นผู้พ้นโทษไปแล้ว ก่อนหรือในวันที่ 1 ตุลาคม 2539 อันเป็นวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับหรือในกรณีที่ผู้นั้น รับโทษตามคำพิพากษาอยู่ และยังไม่พ้นโทษในวันที่ 1 ตุลาคม 2539 ก็ต้องได้รับอภัยโทษ ปลดปล่อยตัวหรือพ้นโทษออกมาตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2539 แล้วแต่กรณี การที่จำเลยต้องคำพิพากษาจำคุก 1 ปี แต่ศาลได้รอการลงโทษไว้จำเลยจึงยังมีได้รับโทษจำคุก ตามคำพิพากษา กรณีของจำเลยจึงมิใช่ผู้ต้องโทษตามความหมายของมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติ ดังกล่าว และไม่ได้รับผลตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษฯเช่นเดียวกัน

⁹⁶ เนติบัณฑิตยสภา. คำพิพากษาศาลฎีกา ประจำปีพุทธศักราช 2533. กรุงเทพมหานคร: ศรีสมมติการพิมพ์. 2533. หน้า 254-257

⁹⁷ เนติบัณฑิตยสภา. คำพิพากษาศาลฎีกา ประจำปีพุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร: จิรัชการพิมพ์. 2540. หน้า 244-246

โจทก์ขอให้บวกโทษจำคุกที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อน ซึ่งจำเลยไม่ได้ให้การรับว่าจำเลยเป็นบุคคลเดียวกับจำเลยในคดีก่อน เพียงแต่ให้การรับสารภาพในความผิดที่โจทก์ฟ้องเท่านั้น จึงเป็นหน้าที่ของโจทก์ต้องนำสืบในข้อนี้ เมื่อโจทก์มิได้นำพยานหลักฐานมาสืบให้ปรากฏก็ไม่อาจนำโทษจำคุกในคดีก่อนมาบวกเข้ากับโทษจำคุกในคดีนี้ได้ ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้จำเลยมิได้ฎีกาในปัญหานี้ ศาลฎีกาก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 4746/2553 ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยและให้รอการลงโทษไว้อีกคดีหนึ่ง และอีกคดีหนึ่งให้รอการกำหนดโทษ จำเลยไม่ได้รับโทษจำคุกจริง จึงไม่ใช่ผู้ต้องโทษ ไม่ได้รับประโยชน์จากพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550 แม้โจทก์จะไม่ได้ขอให้ศาลนำโทษในคดีก่อนบวกเข้ากับโทษในคดีนี้ก็ตามศาลก็มีอำนาจนำโทษในคดีก่อนมาบวกได้ เพราะเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลยกขึ้นวินิจฉัยได้เอง

อย่างไรก็ดีผู้ศึกษาเห็นว่า การล้างมลทินควรจะนำมาใช้บังคับกับบุคคลที่อยู่ในระหว่างรอการลงโทษด้วย เนื่องจากคดีที่ศาลจะรอการลงโทษได้นั้น ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน (เว้นแต่เคยต้องโทษจำคุกเพราะประมาทหรือลหุโทษ) และเป็นคดีที่มีอัตราโทษไม่มาก ซึ่งบางกรณีอาจเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก และศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ทั้งนี้ เพื่อให้โอกาสผู้ได้รับการรอการลงโทษได้รับการล้างมลทิน เนื่องจากแม้แต่โทษที่บังคับตามคำพิพากษาไปแล้วยังล้างมลทินได้ โทษที่รอการลงโทษไว้ก็ควรจะได้รับ การล้างมลทินเช่นกัน⁹⁸ โดยอาจมีการกำหนดอัตราโทษที่จะได้รับการล้างมลทินกรณีที่ศาลรอการลงโทษหรือรอลงอาญา

3.2.3 ผลต่อการรอการลงโทษ

การพิจารณาว่าผู้ที่ได้รับการล้างมลทินจะมีสิทธินำเอาการที่ได้รับการล้างมลทินมาอ้างเป็นเหตุให้ศาลรอการลงโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำในคราวหลังได้หรือไม่ คำพิพากษาศาลฎีกาส่วนใหญ่วินิจฉัยไปในทำนองว่าการล้างมลทินมีผลเพียงให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยถูกลงโทษจำคุกเท่านั้นมิได้มีผลถึงกับให้ถือว่าความประพฤติหรือการกระทำอันเป็นเหตุให้บุคคลนั้นถูกลงโทษจำคุกถูกลบล้างไปด้วย ดังนั้น ศาลจึงนำข้อเท็จจริงที่ว่าผู้นั้นเคยกระทำความผิดมาก่อน มาประกอบการใช้ดุลพินิจไม่รอการลงโทษจำคุกให้แก่ผู้นั้นได้ เช่น

⁹⁸ สนั่น เกิดลาภผล. แง่คิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติล้างมลทิน. *ศาลพาท*, 5(1), (มกราคม 2501). กิติ บุรพพรรณ. ข้อคิดในพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ. ออนไลน์. ห้องสมุดสำนักงานศาลยุติธรรม.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 483/2543 จำเลยที่ 1 ฎีกาว่าจำเลยที่ 1 พันโทในคดีตามที่ปรากฏในรายงานการสืบเสาะและพินิจก่อนวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 มีผลใช้บังคับจึงต้องถือว่าจำเลยไม่เคยถูกลงโทษในความผิดนั้น ดังนั้น การที่ศาลล่างทั้งสองหยิบยกข้อเท็จจริงที่ว่าจำเลยที่ 1 เคยกระทำผิดมาก่อนตามที่ปรากฏในรายงานการสืบเสาะและพินิจมาเป็นเหตุไม่รอกการลงโทษให้จำเลยที่ 1 จึงเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติดังกล่าว มาตรา 4 บัญญัติให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับหรือซึ่งได้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2539 โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ “บทบัญญัติดังกล่าวมีผลเพียงให้ถือว่าผู้ต้องโทษไม่เคยถูกลงโทษจำคุกเท่านั้นมิได้มีผลถึงถึงกับให้ถือว่าความประพฤติหรือการกระทำอันเป็นเหตุให้ผู้นั้นถูกลงโทษจำคุกถูกลบล้างไปด้วย” ดังนั้น ศาลล่างทั้งสองจึงนำข้อเท็จจริงที่ว่าจำเลยที่ 1 เคยกระทำผิดมาก่อนในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามที่ปรากฏในรายงานการสืบเสาะและพินิจมาประกอบการใช้ดุลพินิจไม่รอกการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยที่ 1 ในคดีนี้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3981/2550 กรณีจำเลยฎีกาขอให้รอกการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าจำเลยมีอาวุธมีดพร้าบกรุกเข้าไปในบ้านผู้เสียหายที่ 1 เวลากลางคืนแล้วใช้มีดพร้าฟันผู้เสียหายที่ 2 บริเวณศีรษะซึ่งเป็นอวัยวะสำคัญถึงกะโหลกศีรษะเป็นการกระทำที่ออกอาจไม่เกรงกลัวกฎหมายและเป็นการข่มขู่รังแกผู้อื่นพฤติการณ์เป็นเรื่องราวแรงที่จำเลยอ้างว่าแม้จำเลยจะเคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดในความผิดตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533 แต่จำเลยพ้นโทษมาเมื่อปี 2538 จำเลยจึงได้รับประโยชน์จากพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 นั้น มาตรา 4 ที่บัญญัติให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับหรือซึ่งได้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2539 โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ “มีผลเพียงให้ถือว่าผู้ต้องโทษไม่เคยถูกลงโทษจำคุกเท่านั้นมิได้มีผลถึงถึงกับให้ถือว่าความประพฤติหรือการกระทำอันเป็นเหตุให้บุคคลนั้นถูกลงโทษจำคุกถูกลบล้างไปด้วย” ศาลล่างทั้งสองจึงนำข้อเท็จจริงที่ว่าจำเลยเคยกระทำผิดมาก่อนตามที่ปรากฏในรายงานการสืบเสาะและพินิจมาประกอบการใช้ดุลพินิจไม่รอกการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1571/2551 วินิจฉัยกรณีที่จำเลยฎีกาขอให้ลงโทษสถานเบาหรือรอการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการที่จำเลยมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตและยังพกพาอาวุธปืนพร้อมเครื่องกระสุนติดตัวไปในที่เกิดเหตุซึ่งเป็นเมืองหมู่บ้านหรือทางสาธารณะนับเป็นการกระทำที่ไม่ยำเกรงต่อกฎหมายกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม พฤติการณ์แห่งคดีเป็นเรื่องราวแรงทั้งปรากฏข้อเท็จจริงตามรายงานการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งศาลชั้นต้นได้อ่านให้จำเลยฟังแล้วจำเลยไม่คัดค้านอันเป็นการยอมรับข้อเท็จจริงตามนั้นที่ว่าจำเลยเคยกระทำความผิดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมาก่อนหลายครั้ง ซึ่งมีทั้งที่ถูกจำคุก ปรับและรอการลงโทษ แสดงว่าจำเลยมีลักษณะเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัยไม่สำนึกหรือเกรงกลัวต่อโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย แม้ในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกาจะมีพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550 มาตรา 4 ที่บัญญัติให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งได้กระทำการก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับโดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ ก็ตาม “แต่ก็มีผลเพียงให้ถือว่าจำเลยไม่เคยถูกลงโทษจา คุณเท่านั้นมิได้มีผลถึงกับให้ถือว่าความประพฤติหรือการกระทำอันเป็นเหตุให้บุคคลนั้นถูกลงโทษจำคุกถูกลบล้างไปด้วย” ประกอบกับศาลได้พิเคราะห์พฤติการณ์แห่งคดีแล้วกรณียังไม่มีเหตุสมควรที่จะรอการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2008/2541 วินิจฉัยว่า “จำเลยเคยกระทำความผิดอาญามาก่อน แม้ตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 มาตรา 4 จะถือว่าจำเลยไม่เคยถูกลงโทษในความผิดนั้น แต่การที่จำเลยกลับมากระทำความผิดอาญาซ้ำอีกแสดงว่าไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายและไม่เข็ดหลาบ จึงไม่ควรรอการลงโทษให้จำเลย”

และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3295/2541 วินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 มาตรา 4 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ที่ได้กระทำการก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ “โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ ย่อมหมายความว่าผู้ต้องโทษไม่เคยถูกลงโทษเท่านั้น ส่วนความประพฤติหรือการกระทำที่เป็นเหตุให้บุคคลนั้นต้องโทษหาได้ถูกลบล้างไปด้วยไม่เพราะความประพฤติหรือการกระทำที่เกิดขึ้นแล้วนั้นไม่อาจล้างมลทินให้หมดไปได้” ดังนั้น ศาลชั้นต้นจึงนำความประพฤติหรือการกระทำนั้นมาประกอบดุลพินิจในการรอการลงโทษให้หรือไม่ก็ได้ เมื่อพฤติการณ์ที่จำเลยมีพื้นของกลางจำนวนไม่มากโทษจำคุก 6 เดือน

ที่จะลงแก่จำเลย จึงหนักเกินไปสมควรลดโทษให้เบาลงเหลือ 3 เดือนแต่ยังไม่เห็นเหตุสมควรที่จะรอการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลย

จะเห็นว่ากรณีการรอการลงโทษนั้นศาลฎีกาวินิจฉัยเป็นไปในแนวทางที่ต่างกับกับกรณีการบวกโทษกล่าวคือ การล้างมลทินไม่มีผลต่อการวินิจฉัยของศาลในเรื่องการรอการลงโทษหรืออีกนัยหนึ่ง คือ การล้างมลทินไม่มีผลเป็นคุณต่อผู้ที่ได้รับการล้างมลทินเพราะศาลอาจนำเอาความผิดที่ได้รับการล้างมลทินแล้วนั้นมาประกอบการใช้ดุลพินิจไม่รอการลงโทษได้

3.2.4 ผลต่อการกักกัน

เดิมก่อนมีการประกาศใช้บังคับประมวลกฎหมายอาญานั้นพระราชบัญญัติกักกันผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย พ.ศ. 2479 มาตรา 5 บัญญัติให้กักกันเป็นโทษทางอาญาสถานหนึ่งและกฎหมายลักษณะอาญาก็ได้บัญญัติไว้ในหมวด 3 ว่าด้วยอาญาและการลงอาญา มาตรา 12 ว่า “อาญาสำหรับลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้นท่านกำหนดไว้เป็นหกสถานดังนี้ สถานหนึ่ง ให้อยู่ภายในเขตที่อันมีกำหนด...” ซึ่งการให้อยู่ภายในเขตที่อันมีกำหนดก็คือการกักกันนั่นเอง ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้บังคับประมวลกฎหมายอาญาซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2500 โทษกักกันจึงได้เปลี่ยนลักษณะมาเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยโดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 (1) และมาตรา 40

สำหรับผลของการล้างมลทินที่มีต่อการกักกัน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเมื่อบุคคลได้รับการล้างมลทินแล้ว ศาลจะยกเอาเหตุที่บุคคลนั้นเคยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกหรือกักกันมาลงโทษกักกันบุคคลนั้นอีกไม่ได้ เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 30/2511 วินิจฉัยว่าตามประวัติอาชญากรท้ายฟ้องจำเลยเคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษและพ้นโทษภายหลังวันที่ 13 พฤษภาคม 2500 ซึ่งเป็นวันที่พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ.2499 ใช้บังคับเพียงคดีเดียวคือคดีหมายเลขแดงที่ 636/2509 ของศาลจังหวัดสงขลาโดยพ้นโทษเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2509 “ส่วนคดีก่อนหน้านั้น จำเลยพ้นโทษไปก่อนวันที่ใช้พระราชบัญญัติล้างมลทินดังกล่าวทั้งสิ้น จำเลยย่อมได้รับการล้างมลทินไปหมดแล้วตามมาตรา 3 ที่ให้ถือว่าจำเลยมิได้เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดมาก่อน จะถือว่าจำเลยเคยถูกพิพากษาให้ลงโทษจำคุกมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ครั้งไม่ได้” เมื่อไม่ครบเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 41 ศาลจึงไม่มีอำนาจพิพากษาให้กักกันจำเลย

และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 422/2507 วินิจฉัยว่าที่โจทก์ขอให้กักกันจำเลยที่ 1 เฉพาะในเหตุที่จำเลยที่ 1 เคยต้องคำพิพากษาให้กักมาแล้วตามรายการในประวัติอาชญากรท้ายฟ้องว่าศาลลงโทษจำเลยที่ 1 ฐานวิ่งราวทรัพย์ให้จำคุก 1 ปีและกักกัน 3 ปี จำเลยที่ 1 พ้นโทษไปเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2498 และปรากฏว่าพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25

พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499 ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 13 พฤษภาคม 2500 และประมวลกฎหมายอาญา ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2500 จำเลยที่ 1 จึงพ้นโทษไปก่อนพระราชบัญญัติทั้งสองใช้บังคับ และก่อนใช้บังคับประมวลกฎหมายอาญานั้นพระราชบัญญัติกักกันผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย พ.ศ. 2479 มาตรา 5 ให้ถือว่า กักกันเป็นโทษอาญาสถานหนึ่ง ต่อมาเมื่อประมวลกฎหมายอาญามีผลใช้บังคับ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 15 ให้เปลี่ยนโทษกักกันมาเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยโทษกักกัน จึงไม่ใช่โทษอาญาเสียแล้ว แต่ศาลเห็นว่าบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 15 ที่ให้เปลี่ยนโทษกักกันมาเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้นย่อมไม่กระทบกระเทือนย้อนหลังไปบังคับถึงโทษกักกันที่ได้เสร็จสิ้นพ้นโทษไปแล้ว ฉะนั้น “โทษกักกันที่จำเลยที่ 1 ได้รับเสร็จสิ้นไปก่อนประมวลกฎหมาย อาญาใช้บังคับก็คงถือเป็นโทษอยู่และย่อมได้รับการล้างมลทินโดยพระราชบัญญัติล้างมลทิน ในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ.2499 มาตรา 3 ดังนั้น จะกักกันจำเลยที่ 1 โดยอาศัยเหตุที่จำเลยที่ 1 เคยถูกกักกันมาแล้วอีกหาได้ไม่

นอกจากนี้ ยังมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยในลักษณะคล้ายกันคือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 155/2501 วินิจฉัยว่าในชั้นฎีกานี้มีพระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499 ซึ่งใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 3 พฤษภาคม 2500 เป็นต้นไป มาตรา 3 บัญญัติว่าให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนวันที่ 8 พฤศจิกายน 2499 และได้พ้นโทษไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ฉะนั้น โดยบทบัญญัติที่กล่าวนี้ “ต้องถือว่าจำเลยมิได้เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดในคดีตามใบแดงแจ้งโทษนั้นเลย เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมไม่มีความผิดที่ศาลจะนำมาพิจารณา กักกันจำเลยตามกฎหมายว่าด้วยการกักกันได้”

จะเห็นว่าการวินิจฉัยเกี่ยวกับผลของการล้างมลทินที่มีต่อการกักกันนั้น ศาลฎีกามักจะวินิจฉัยในทำนองเดียวกันกับกรณีผลของการล้างมลทินที่มีต่อการเพิ่มโทษ กล่าวคือวินิจฉัยไปในทางที่เป็นคุณกับผู้ที่ได้รับการล้างมลทินซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายล้างมลทิน

3.2.5 แนวคำวินิจฉัยว่าการล้างมลทินล้างได้เฉพาะโทษไม่ล้างการกระทำหรือพฤติกรรมหรือความประพฤติ

แม้การล้างมลทิน จะถือว่าการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำความผิดภายหลังจากการที่ผู้กระทำความผิดได้พ้นโทษแล้ว เนื่องจากการล้างมลทินหรือตราบาปใดๆ ที่เกิดจากการกระทำความผิดหรือการลงโทษที่จะเป็นผลร้ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้หมดไป ซึ่งมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินได้รับสิทธิและความสามารถต่างๆ ที่ผู้กระทำความผิดสูญเสียไป เนื่องจากการกระทำความผิดหรือการลงโทษกลับคืนมา นอกจากนั้น การล้างมลทินยังมีผลให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินเปรียบเสมือนบุคคลที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือต้องโทษมาก่อน

ทั้งนี้เพราะคงเป็นการไม่ยุติธรรมที่มลทินหรือตราบาปต่างๆที่เกิดจากการกระทำความผิดหรือการลงโทษจะยังคงติดตัวผู้กระทำความผิดอยู่ทั้งๆที่ผู้กระทำความผิดก็ได้รับโทษชดใช้ในการกระทำของเขาแล้ว ดังนั้น เมื่อผู้กระทำความผิดได้พ้นโทษแล้ว มลทินหรือตราบาปใดๆ ก็ควรจะถูกลบล้างไปด้วย เพราะขนาดผู้กระทำความผิดที่ยังไม่พ้นโทษก็ยังได้ลบล้างการกระทำความผิดหรือโทษให้เลย แต่เนื่องจากมีคำพิพากษาศาลฎีกาและคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ และความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา วางแนวทางการวินิจฉัยว่า ถึงแม้จะมีการออกกฎหมายล้างมลทิน แต่ก็ล้างเฉพาะโทษไม่ล้างการกระทำหรือพฤติกรรมหรือความประพฤติ ซึ่งในกรณีดังกล่าวมีคำพิพากษาไว้ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 694/2539 “พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530 มาตรา 5 ตอนที่ ๕ ที่ระบุว่า โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้นๆ ย่อมหมายความว่า ผู้ที่ถูกลงโทษทางวินัยไม่เคยถูกลงโทษทางวินัยเท่านั้น ส่วนความประพฤติหรือการกระทำที่เป็นเหตุให้บุคคลนั้นถูกลงโทษทางวินัยหาได้ถูกลบล้างไปด้วยไม่ เพราะความประพฤติหรือการกระทำที่เกิดขึ้นแล้วไม่อาจล้างมลทินให้หมดไปได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 483/2543⁹⁹ “พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 มาตรา 4 ที่บัญญัติให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ซึ่งได้กระทำการก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวใช้บังคับ หรือซึ่งได้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2539 โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ มีผลเพียงให้ถือว่าผู้ต้องโทษไม่เคยถูกลงโทษจำคุกเท่านั้น มิได้มีผลถึงกับให้ถือว่าความประพฤติหรือการกระทำอันเป็นเหตุให้บุคคลผู้นั้นถูกลงโทษจำคุกถูกลบล้างไปด้วย ศาลล่างทั้งสอง จึงนำข้อเท็จจริงที่ว่าจำเลยเคยกระทำความผิดมาก่อนในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษตามที่ปรากฏในรายงานการสืบเสาะและพินิจ มาประกอบการใช้ดุลพินิจไม่รอกการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยได้”

⁹⁹ เนติบัณฑิตยสภา. คำพิพากษาศาลฎีกาประจำพุทธศักราช 2543. กรุงเทพมหานคร: ศรีสมบัติกการพิมพ์.

คำพิพากษาฎีกาที่ 3295/2541¹⁰⁰ “พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2539 มาตรา 4 ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ที่ได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับหรือซึ่งได้พ้นโทษไปโดยผลแห่งพระราชกฤษฎีกาอภัยโทษ พ.ศ. 2539 โดยให้ถือว่า ผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ ย่อมหมายความว่าผู้ต้องโทษไม่เคยถูกลงโทษเท่านั้น ส่วนความประพฤติหรือการกระทำที่เป็นเหตุให้บุคคลนั้นต้องโทษหาได้ถูกลบล้างไปด้วยไม่ เพราะความประพฤติหรือการกระทำที่เกิดขึ้นแล้วไม่อาจล้างมลทินให้หมดไปได้ ศาลชั้นต้นจึงสามารถนำความประพฤติหรือการกระทำนั้นมาประกอบดุลพินิจในการรอการลงโทษให้หรือไม่ก็ได้ เมื่อพฤติการณ์ที่จำเลยมีฝืนของกลางจำนวนไม่มาก โทษจำคุก 6 เดือน ที่จะลงแก่จำเลยจึงหนักเกินไป สมควรลดโทษให้เบาลงเหลือ 3 เดือน แต่ยังไม่เห็นเหตุสมควรที่จะรอการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลย”

คำสั่งศาลปกครองสูงสุด 7/2546 มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 ได้บัญญัติให้ล้างมลทินแก่บรรดาผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีที่ได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 และได้รับโทษหรือทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิเคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้นๆ โดยที่ความประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงด้วยการทุจริตต่อหน้าที่ราชการเป็นเรื่องของการกระทำส่วนการถูกลงโทษทางวินัยด้วยการไล่ออกจากราชการเป็นเรื่องของผลที่เกิดจากการกระทำดังกล่าว ความประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงกับการถูกลงโทษทางวินัยจึงเป็นคนละส่วนกัน จึงเห็นได้ว่าเป็นการล้างมลทินให้เฉพาะโทษทางวินัยเท่านั้น หาได้ล้างมลทินในส่วนที่เกี่ยวกับความประพฤติผิดทางวินัยของผู้นั้นด้วยแต่อย่างใดไม่ ดังนั้น ผลแห่งบทบัญญัติดังกล่าวจึงมีเพียงให้ลบล้างโทษทางวินัยเท่านั้น หาได้มีผลเป็นการลบล้างการกระทำผิดวินัยตามความเป็นจริงที่ได้กระทำขึ้นให้หมดสิ้นไปด้วยไม่

ความเห็นทางกฎหมายของคณะกรรมการกฤษฎีกา¹⁰¹ คณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีบันทึกความเห็นทางกฎหมายในกรณีที่กระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือหาหรือถึงสำนักงานกฤษฎีกาเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายอันเนื่องมาจากลักษณะต้องห้ามที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านตามมาตรา 12(11) แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2547 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม

¹⁰⁰ เนติบัณฑิตยสภา. คำพิพากษาฎีกาประจำพุทธศักราช 2541. กรุงเทพมหานคร: จีระชัยการพิมพ์. 2541

¹⁰¹ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสรีที่ 657/2541

โดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2535 กรณีผู้ที่ได้รับการเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่า ได้กระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการพนันในฐานะความผิดเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก ซึ่งศาลได้มีคำพิพากษา ให้ลงโทษจำคุก 6 เดือน และปรับ 2,500 บาท โดยโทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ 2 ปี อยู่ในข่ายได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 หรือไม่ เพียงใด และหากกรณีถือได้ว่าอยู่ในข่ายได้รับการล้างมลทินจะส่งผลให้ผู้ที่ได้รับเลือกไม่มีลักษณะต้องห้ามที่จะได้รับเลือกผู้ใหญ่บ้านตามมาตรา 12(11) แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ฯ หรือไม่เพียงใด ซึ่งในกรณีนี้คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมายคณะที่ 5) มีความเห็นว่าผู้ที่ได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านได้รับประโยชน์จากพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ และกฎหมายถือว่าเป็นผู้ไม่เคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้น แต่การล้างมลทินดังกล่าวมีผลเฉพาะมลทินตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น ซึ่งในกรณีนี้ได้แก่ความผิดที่กระทำและโทษที่ได้รับ โดยไม่รวมถึงพฤติกรรมการกระทำของบุคคลผู้กระทำความผิด ผู้กระทำเคยกระทำพฤติกรรมใดไว้ พฤติกรรมนั้นย่อมยังคงมีอยู่โดยมิได้ถูกลบล้างไปด้วย ดังนั้น พฤติกรรมการกระทำเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนักเล่นการพนันสลากรับรวบนั้น ถ้าพฤติกรรมดังกล่าวนั้นเข้าลักษณะต้องห้ามการเป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านตามที่บัญญัติไว้ในอนุมาตราอื่นของมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ฯ ด้วยแล้ว ย่อมอาจใช้เป็นเหตุสั่งให้ออกจากตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่บ้านต่อไปได้ เนื่องจากเป็นผู้เสื่อมเสียในทางศีลธรรมตามมาตรา 12(8)¹⁰² แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ฯ

จากการศึกษาแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาและคำพิพากษาศาลปกครองรวมทั้งความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวแล้ว ทำให้เห็นว่าแนวความเห็นดังกล่าวตีความไปในแนวทางเดียวกัน โดยถือว่าผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินได้รับการลบล้างเฉพาะโทษ แต่พฤติกรรมในการกระทำความผิดยังคงอยู่ ซึ่งการวินิจฉัยดังกล่าวทำให้ผู้กระทำความผิดไม่มีโอกาสได้ลบล้างพฤติกรรมของตน เนื่องจากศาลไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการลบล้างพฤติกรรมในการกระทำความผิด ดังนั้น พฤติกรรมของผู้กระทำความผิดดังกล่าวจึงติดตัวผู้กระทำความผิดตลอดไป เป็นปัญหาในการกลับคืนสู่สังคมเนื่องจากอาจถูกรังเกียจจากสังคมและไม่เป็นที่ต้องการของสังคมรวมทั้งไม่สามารถประกอบอาชีพที่ต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม เช่น การสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นบางประเภท

¹⁰² มาตรา 12 ผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านต้องมีคุณสมบัติ และไม่อยู่ในลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้
(8) ไม่เป็นผู้มีอิทธิพลหรือเสียชื่อในทางพาลหรือทางทุจริต หรือเสื่อมเสียในทางศีลธรรม

3.3 วิเคราะห์ผลของการได้รับการล้างมลทินต่อทะเบียนประวัติอาชญากร

“ทะเบียนประวัติอาชญากร” เป็นทะเบียนประวัติของบุคคลที่กระทำความผิด และผ่านขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมแล้ว โดยบุคคลนั้นจะได้ชื่อว่าเป็นอาชญากรและมีข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการกระทำความผิดติดตัว โดยทะเบียนประวัตินี้จะเป็นเอกสารที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลผู้กระทำความผิด เช่น ชื่อ นามสกุลของผู้กระทำความผิด ลักษณะและพฤติการณ์ในการกระทำความผิด เป็นต้น โดยข้อมูลต่างๆ ในทะเบียนประวัติอาชญากรนี้จะเป็นข้อมูลที่สำคัญสำหรับกระบวนการทางอาญา เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถใช้ข้อมูลในทะเบียนประวัติอาชญากรในการพิจารณาสืบสวน สอบสวนหาหลักฐานและบุคคลผู้กระทำความผิดได้ ศาลหรือผู้พิพากษาสามารถใช้ข้อมูลในทะเบียนประวัติอาชญากรในการพิจารณาตัดสินคดีบังคับโทษให้เหมาะสมกับความผิดที่บุคคลนั้นได้กระทำได้ เป็นต้น

โดยทะเบียนประวัติอาชญากร เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นไปตามแนวคิดของกฎหมายที่เรียกว่า Three strikes law ที่มีแนวคิดให้ลงโทษบุคคลผู้กระทำความผิดให้หนักขึ้น หากบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซ้ำ เพราะถือว่าบุคคลนั้นไม่ได้หลาบจำหรือเข็ดหลาบกับโทษที่ได้รับในครั้งแรก เมื่อมีการกระทำความผิดซ้ำเกิดขึ้น จึงต้องลงโทษให้หนักกว่าเดิม กล่าวคือ จำคุกตั้งแต่ 25 ปี ถึงขั้นจำคุกตลอดชีวิต นอกจากนี้การคงไว้ซึ่งทะเบียนประวัติอาชญากรจะเป็นไปตามแนวคิดของกฎหมาย Three strikes law แล้ว ยังเป็นไปตามทฤษฎีการลงโทษอีกด้วย เช่น เมื่อบุคคลมีทะเบียนประวัติอาชญากรติดตัว จะเป็นเครื่องเตือนใจให้บุคคลนั้นเกิดความเข็ดหลาบไม่กล้ากระทำความผิดอีก ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ผู้กระทำความผิด¹⁰³ นอกจากนี้เมื่อบุคคลทั่วไปเห็นว่า หากกระทำความผิดจะได้รับโทษเช่นนี้ก็จะเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด อันเป็นไปตามวัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อเป็นการป้องกันสังคม

¹⁰³ ณรงค์ ใจหาญ. กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษ และวิธีการเพื่อความปลอดภัย. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร:

ดังนั้น แม้การล้างมลทินจะถือว่าเป็นการลบล้างผลของคำพิพากษาให้ลงโทษ โดยถือว่าบุคคลนั้นไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน แต่สำหรับทะเบียนประวัติอาชญากรของบุคคล ที่ได้รับการล้างมลทินนั้นหาได้ถูกลบล้างไปด้วยไม่ เนื่องจากประเทศไทยไม่ได้มีกฎหมายกำหนดไว้ ในเรื่องการลบล้างประวัติอาชญากรของบุคคลที่ได้รับการล้างมลทินไว้อย่างชัดเจน¹⁰⁴ ซึ่งการลบข้อมูล คงมีเพียงระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจลักษณะที่ 32 การพิมพ์ ไลยนิ้วมือ พ.ศ. 2544 บทที่ 4 การคัดแยกและการทำลายแผ่นพิมพ์ไลยนิ้วมือ และรายการประวัติ หรือบัญชีประวัติ¹⁰⁵ ซึ่งระเบียบดังกล่าวกำหนด ให้ผู้บังคับการกองทะเบียนประวัติอาชญากร แต่งตั้ง คณะกรรมการจำนวนอย่างน้อย 3 คน ประธานกรรมการ ซึ่งต้องมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองผู้บังคับการ เพื่อทำหน้าที่คัดเลือกแผ่นพิมพ์ไลยนิ้วมือและเอกสารที่เกี่ยวข้องทุกประเภทแยกออกจากสารบบ หรือฐานข้อมูลประวัติอาชญากรตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) มีหลักฐานแน่ชัดว่าตายแล้ว เช่น ใบมรณบัตร ใบชันสูตรพลิกศพ หรือแบบรับรอง รายการทะเบียนคนตายจากฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง เป็นต้น

(2) ผู้เสียหายได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย

(3) คดีที่พนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง หรือสั่งยุติการดำเนินคดีอาญา ตามระเบียบว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ

(4) ศาลสั่งยกฟ้องหรือไม่ประทับฟ้อง

(5) ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดไม่ฟ้อง

(6) พนักงานอัยการถอนฟ้องในชั้นศาล

(7) เมื่อมีกฎหมายออกใช้ภายหลังการกระทำความผิดยกเลิกความผิดนั้น

(8) เมื่อมีกฎหมายยกเว้นโทษ

(9) เมื่อมีคำพิพากษาของศาลหรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ว่าบุคคลนั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิด

(10) คดีลหุโทษหรือคดีที่อัตราโทษไม่สูงกว่าลหุโทษ หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยจราจรทางบก หรือความผิดตามกฎหมายอื่นๆที่มีโทษปรับสถานเดียว ซึ่งพนักงานสอบสวน ได้ทำการเปรียบเทียบปรับ หรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษปรับสถานเดียว

¹⁰⁴ ทวีศักดิ์ ภัคดีโต. *ทะเบียนประวัติอาชญากร*. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2544

¹⁰⁵ ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจลักษณะที่ 32 การพิมพ์ไลยนิ้วมือ พ.ศ. 2554 บทที่ 4 การคัดแยกและการทำลายแผ่นพิมพ์ไลยนิ้วมือ และรายการประวัติหรือบัญชีประวัติ

(11) คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด โดยศาลมิได้มีคำพิพากษา ลงโทษจำคุก หรือมีการเปลี่ยนโทษเป็นวิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชน เช่น เด็กหรือเยาวชนที่ศาล มีคำพิพากษาลงโทษปรับหรือมีคำสั่งให้ว่ากล่าวตักเตือนแล้วปล่อยตัวไปโดยไม่กำหนดเงื่อนไข ให้คุมความประพฤติ เด็กหรือเยาวชนพ้นระยะเวลาตามที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้รอการลงโทษ หรือรอการกำหนดโทษ โดยไม่กำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติ เด็กหรือเยาวชนพ้นระยะเวลา การฝึกและอบรมตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลด้วยดีและศูนย์ฝึกและอบรมเด็กหรือเยาวชน ได้ ออกใบบริสุทธิ์ให้เด็กหรือเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งรอการลงโทษ หรือรอการกำหนด โทษโดยกำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติ หรือภายหลังปล่อยตัว แต่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้กำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติต่อ และสามารถพ้นการคุมความประพฤติด้วยดีตามระยะเวลา ที่กำหนด เป็นต้น

(12) คดีตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด เมื่อคณะกรรมการ ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้ปล่อยตัว ผู้ผ่านการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแล้ว

โดยให้ทำลายแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือและเอกสารที่เกี่ยวข้องที่คัดแยกออกจากระบบ หรือฐานข้อมูลประวัติอาชญากร ตามหลักเกณฑ์ในข้อ (1) และให้คัดแยกแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องตามหลักเกณฑ์ข้อ (2)-(12) ออกจากจากระบบหรือฐานข้อมูลประวัติอาชญากร เพื่อจัดเก็บไว้ใช้ประโยชน์ในทางราชการ

เมื่อพิจารณาตามระเบียบของสำนักงานตำรวจดังกล่าวจะเห็นว่า ไม่ได้มีหลักเกณฑ์ ให้ทำลายแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือและเอกสารที่เกี่ยวข้องรวมทั้งฐานข้อมูลประวัติอาชญากร สำหรับ บุคคลที่ได้รับการล้างมลทิน ซึ่งในทางปฏิบัติการจัดเก็บประวัติอาชญากรกรณีของผู้ได้รับการ ล้างมลทินนั้น กองทะเบียนประวัติอาชญากรมิได้ลบประวัติการกระทำผิดออกจากจากระบบ แต่ได้ดำเนินการจัดเก็บให้ถูกต้องอยู่เสมอ โดยเมื่อได้รับแจ้งผลการสิ้นสุดของการลงโทษ ตามคำพิพากษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว จะบันทึกข้อมูลดังกล่าวเพิ่มเติมไว้ในประวัติอาชญากรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนถูกต้อง¹⁰⁶ ซึ่งหากมีบุคคลที่ได้รับการล้างมลทินยื่นคำร้องขอให้ลบทะเบียน ประวัติอาชญากร กองทะเบียนประวัติอาชญากรก็ไม่อาจลบทะเบียนประวัติดังกล่าวได้เนื่องจาก ไม่เข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ขณะเดียวกันก็เห็นว่า แม้ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทิน พ.ศ. 2550 ให้ล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องโทษในความผิดต่างๆ ซึ่งได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 และได้พ้นโทษไปก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิเคยถูกลงโทษ ในกรณีความผิดนั้นๆ หมายความว่า ผู้ถูกลงโทษไม่เคยถูกต้องโทษเท่านั้น ไม่ได้หมายความว่า

¹⁰⁶ หนังสือกองทะเบียนประวัติอาชญากร. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ดช 0032.34/24 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2555

ให้การกระทำความผิดที่เป็นเหตุให้ผู้ถูกลงโทษถูกลบล้างไปด้วยตามแนวคำพิพากษาของศาลปกครอง
คดีหมายเลขดำที่ 1400/2552 คดีหมายเลขแดงที่ 642/2554¹⁰⁷

¹⁰⁷ คำพิพากษา ตามคดีหมายเลขดำที่ 1400/2552 คดีหมายเลขแดงที่ 642/2554 ซึ่งมีผู้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองกลาง เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับ
หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดของหน่วยงานทางปกครอง
หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากคำสั่งทางปกครอง โดยศาลปกครองกลางได้พิจารณาตามประเด็นข้อพิพาทของผู้ฟ้องคดีและผู้ถูกฟ้องคดี ซึ่งตาม
ประเด็นข้อพิพาทที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคำร้องข้างต้น มี 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีอำนาจจัดเก็บข้อมูลประวัติอาชญากรและแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ฟ้องคดี
หรือไม่

ศาลปกครองกลางพิเคราะห์แล้วเห็นว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นส่วนราชการและมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามมาตรา 6
แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 จึงมีฐานะเป็น “หน่วยงานของรัฐ” ส่วนข้อมูลประวัติอาชญากรและลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ฟ้องคดี
มีลักษณะเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเฉพาะตัวบุคคล จึงเป็น “ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ
พ.ศ. 2540 ดังนั้น การจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าว สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลให้เป็นไปตาม
มาตรา 23 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยต้องจัดเก็บข้อมูลเท่าที่เกี่ยวข้อและจำเป็นเพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ
สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานเท่านั้น ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด
ทางอาญา ตามมาตรา 6 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 โดยข้อมูลประวัติอาชญากรและลายพิมพ์นิ้วมือ
ของผู้กระทำความผิดกฎหมายที่มีโทษทางอาญาจึงเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
เมื่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวไว้เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การสืบสวน และการสอบสวน
ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทางอาญา อันเป็นอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้บรรลุผลและมีประสิทธิภาพ
กรณีจึงถือได้ว่าเป็นการจัดเก็บข้อมูลเท่าที่เกี่ยวข้อและจำเป็นเพื่อให้การดำเนินงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำเร็จตามวัตถุประสงค์
ของหน่วยงาน ตามมาตรา 23 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ดังนั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
จึงมีอำนาจจัดเก็บข้อมูลประวัติอาชญากรและลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ฟ้องคดีได้ตามกฎหมายดังกล่าว

ประเด็นที่ 2 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80
พรรษา พ.ศ. 2550 มีผลให้ผู้ฟ้องคดีเกิดสิทธิเรียกร้องให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 1) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (ผู้ถูกฟ้อง
คดีที่ 2) กองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 3)
และผู้กำกับการฝ่ายทะเบียนประวัติอาชญากร (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ 4) ลบข้อมูลประวัติอาชญากรและทำลายแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ฟ้องคดี หรือไม่

ศาลปกครองกลางพิเคราะห์แล้วเห็นว่า มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2550 บัญญัติว่า “ให้ล้างมลทินให้แก่
บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความคิดต่างฯ ซึ่งกระทำก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2550 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่
พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมีได้เคยถูกลงโทษในกรณีความคิดนั้นๆ” บทบัญญัติดังกล่าวในส่วนที่ระบุว่า ให้ถือว่าผู้นั้นมีได้เคย
ถูกลงโทษในกรณีความคิดนั้นๆ หมายความว่า ผู้ที่ถูกลงโทษไม่เคยถูกลงโทษเท่านั้น ไม่ได้หมายความว่า ให้การกระทำความผิดที่เป็นเหตุให้ผู้
ถูกลงโทษถูกลบล้างไปด้วย ดังนั้น กรณีของผู้ฟ้องคดีแม้จะเป็นผู้ที่ได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2550 ก็มีผล
เพียงว่าผู้ฟ้องคดีไม่เคยถูกลงโทษในข้อหาใดๆ มาก่อนเท่านั้น ส่วนที่ผู้ฟ้องคดีอ้างว่า เมื่อผู้ฟ้องคดีได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติ
ล้างมลทินฯ พ.ศ. 2550 จึงถือว่ามิถูกกฎหมายขกเว้นโทษนั้น ประมวลระเบียบการตำรวจ ไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ บทที่ 4
ข้อ 1.3 กำหนดว่า แผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือ บัญชีประวัติ และบัตรดัชนีที่เกี่ยวข้องของบุคคล ให้อยู่ในข่ายทำลายได้ ดังต่อไปนี้ 1.3.7 เมื่อมีกฎหมาย
ขกเว้นโทษ ซึ่งหมายถึงการกระทำอันกฎหมายบัญญัติว่า เป็นความผิดอาญาแต่มีกฎหมายขกเว้นโทษให้กับผู้กระทำความผิด เช่น ประมวล
กฎหมายอาญาได้บัญญัติขกเว้นโทษให้กับผู้กระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้เพราะมีจิตบกพร่อง
(มาตรา 65) การกระทำความผิดโดยจำเป็น (มาตรา 67) หรือการกระทำความผิดของเด็กอายุไม่เกิน 10 ปี (มาตรา 73) เป็นต้น และเมื่อมีกรณี
กฎหมายขกเว้นโทษให้กับผู้กระทำความผิดแล้วศาลจะมีคำพิพากษาขกเว้นโทษผู้กระทำความผิดนั้นไม่ได้ แต่ในกรณีของผู้ฟ้องคดีเป็นการกระทำ
ความคิดที่ไม่มีกฎหมายขกเว้นโทษและศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดลงโทษจำคุก แม้ต่อมาจะมีการตราพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2550
ขึ้นใช้บังคับ แต่พระราชบัญญัติดังกล่าวไม่มีบทมาตราใดที่กำหนดขกเว้นโทษให้กับผู้กระทำความผิด จึงมิใช่กฎหมายขกเว้นโทษตามข้อ 1.3.7
ของประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีดังกล่าว ดังนั้น ผู้ฟ้องคดีจึงไม่อาจอ้างพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2550 ขอให้ผู้ถูก
ฟ้องคดีที่ 1 ถึงที่ 4 ลบข้อมูลประวัติอาชญากรและทำลายแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ฟ้องคดีได้

ส่วนกรณีที่จะยื่นคำร้องต่อศาลปกครองเพื่อให้ลบทะเบียนประวัติอาชญากรตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจลักษณะที่ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ พ.ศ. 2554 บทที่ 4 การคัดแยกและการทำลายแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือ และรายการประวัติหรือบัญชีประวัตินั้น โดยถือว่าได้รับการล้างมลทินแล้ว ศาลปกครองเคยวินิจฉัยไว้ว่า มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2550 บัญญัติว่า “ให้ล้างมลทินให้แก่บรรดาผู้ต้องโทษในกรณีความผิดต่างๆ ที่ได้กระทำก่อนหรือในวันที่ 5 ธันวาคม 2550 และได้พ้นโทษไปแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิเคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ” บทบัญญัติดังกล่าวในส่วนที่ระบุว่า ให้ถือว่าผู้นั้นมิเคยถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ หมายความว่า ผู้ถูกลงโทษไม่เคยถูกลงโทษเท่านั้น ไม่ได้หมายความว่า ให้การกระทำผิดที่เป็นเหตุให้ผู้ถูกลงโทษถูกลบล้างไปด้วย ดังนั้น แม้จะเป็นผู้ได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2550 ก็มีผลเพียงว่าไม่เคยถูกลงโทษในข้อหาความผิดนั้นๆ มาก่อนเท่านั้น ส่วนจะถือว่าการได้รับการล้างมลทินถือว่าเป็นกฎหมายยกเว้นโทษตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจลักษณะที่ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ พ.ศ. 2554 บทที่ 4 การคัดแยกและการทำลายแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือ และรายการประวัติหรือบัญชีประวัตินั้น หมายถึงการกระทำอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดอาญาแต่มีกฎหมายยกเว้นโทษให้กับผู้กระทำความผิด เช่น ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติยกเว้นโทษให้กับผู้กระทำความผิดในขณะที่ไม่รู้จักผิดชอบหรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ เพราะมีจิตบกพร่อง (มาตรา 65) การกระทำความผิดโดยจำเป็น (มาตรา 67) หรือการกระทำความผิดของเด็กอายุไม่เกิน 10 ปี (มาตรา 73) เป็นต้น และเมื่อมีกฎหมายยกเว้นโทษให้กับผู้กระทำความผิดแล้วศาลจะพิพากษาลงโทษผู้นั้นอีกไม่ได้ แต่ในกรณีนี้เป็นกรณีการกระทำความผิดที่ไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษ และศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ แม้ต่อมาจะได้มีพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2550 ขึ้นใช้บังคับ แต่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่มีบทมาตราใดที่ยกเว้นโทษให้กับผู้กระทำความผิด จึงมิใช่กฎหมายยกเว้นโทษ ตามประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีดังกล่าว ดังนั้น จึงไม่อาจอ้างพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. 2550 ลบข้อมูลประวัติอาชญากรและทำลายแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือได้ ตามคำพิพากษาศาลปกครอง คดีหมายเลขดำที่ 1400/2552 คดีหมายเลขแดงที่ 642/2554 ดังกล่าว

จากการศึกษาการล้างมลทินของประเทศไทยพบว่า ยังมีปัญหาบางประการที่ยังไม่ได้สอดคล้องต้องตามวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัติล้างมลทิน กล่าวคือ

(1) การล้างมลทินของประเทศไทยยังไม่มีหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการล้างมลทินกรณีผู้ต้องโทษหรือกรณีผู้ถูกลงโทษทางวินัยก็ตาม

(2) แม้การล้างมลทินของประเทศไทยจะมีการบัญญัติถึงผลไว้แต่ส่วนใหญ่จะไม่ชัดเจน จึงเป็นกรณีที่ต้องอาศัยการตีความเป็นอย่างมากว่าการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติดังกล่าวจะมีผลเป็นอย่างไร

(3) ยังมีแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาและคำพิพากษาศาลปกครองรวมทั้งความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ทำให้เห็นว่าแนวความเห็นตีความไปในแนวทางเดียวกันว่า ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินได้รับการลบล้างเฉพาะโทษ แต่พฤติกรรมในการกระทำความผิดยังคงอยู่ ซึ่งการวินิจฉัยดังกล่าวทำให้ผู้กระทำความผิดไม่มีโอกาสได้ลบล้างพฤติกรรมของตน ดังนั้น พฤติกรรมของผู้กระทำความผิดดังกล่าวจึงติดตัวผู้กระทำความผิดตลอดไป

(4) แม้การล้างมลทินจะถือว่าเป็นการลบล้างผลของคำพิพากษาให้ลงโทษ โดยถือว่าบุคคลนั้นไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน แต่สำหรับทะเบียนประวัติอาชญากรของบุคคลที่ได้รับการล้างมลทินนั้นหาได้ถูกลบล้างไปด้วยไม่ เนื่องจากประเทศไทยไม่ได้มีกฎหมายกำหนดไว้ในเรื่องการลบล้างประวัติอาชญากรของบุคคลที่ได้รับการล้างมลทินไว้อย่างชัดเจน

บทที่ 4

การล้างมลทินในต่างประเทศ

การแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดโดยการลบล้างการกระทำความผิดหรือโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดมีอยู่หลายวิธี แต่วิธีลบล้างการกระทำความผิดและโทษซึ่งมีผลเป็นการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วมีอยู่วิธีเดียว คือ การล้างมลทิน ทั้งนี้ เพราะวิธีการล้างมลทินเป็นวิธีการลบล้างมลทินหรือตราบาปที่เกิดจากการกระทำความผิดหรือการลงโทษที่จะเป็นผลร้ายซึ่งจะเกิดขึ้นในอนาคตให้แก่ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาการล้างมลทินของประเทศต่างๆ เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบการล้างมลทิน หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการล้างมลทิน และผลที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับจากการล้างมลทิน โดยในบทนี้จะศึกษาการล้างมลทินในต่างประเทศ คือ วิธีการล้างมลทินในประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ โดยจะศึกษากฎหมายล้างมลทินของประเทศดังกล่าว

1. การล้างมลทินในประเทศฝรั่งเศส

การล้างมลทินของประเทศฝรั่งเศสมีแนวความคิดและวัตถุประสงค์ในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิด คือ ให้ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วที่สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้ ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวสามารถกลับคืนสังคมได้ และไม่หวนกลับไปกระทำความผิดอีก โดยการใช้ระยะเวลาเป็นเครื่องมือในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำความผิด ระยะเวลาจึงเป็นเครื่องมือในการกลั่นกรองผู้กระทำความผิดที่สมควรจะได้รับการล้างมลทิน สำหรับผู้กระทำความผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินของประเทศฝรั่งเศสนั้นเหมือนกับประเทศไทย คือ ผู้กระทำความผิดอาญาและผู้กระทำความผิดทางวินัย ทั้งนี้ ต้องเป็นผู้ที่พ้นโทษแล้วเป็นผู้กระทำความผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน ทั้งนี้ กำหนดตามลักษณะของความผิด ส่วนวิธีการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส หมวดการล้างมลทิน ได้กำหนดรูปแบบในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดอาญาไว้สองวิธี คือ วิธีการล้างมลทินโดยศาล และวิธีการล้างมลทินโดยผลของกฎหมาย

1.1 ประวัติความเป็นมา

การล้างมลทินในประเทศฝรั่งเศสได้มีการเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยที่มีการปฏิวัติฝรั่งเศส โดยออกมาในรูปของการอภัยโทษ ทั้งนี้ เพราะแต่เดิมนั้นอำนาจในการอภัยโทษเป็นอำนาจของพระมหากษัตริย์หรือผู้ปกครองแผ่นดินที่จะยกโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด แต่ต่อมาวิธีการดังกล่าวได้พัฒนาแยกออกมาเป็นการล้างมลทิน ซึ่งเป็นวิธีการลบล้างการกระทำความผิด และโทษที่มีผลเป็นการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วเป็นการเฉพาะ

การล้างมลทินในประเทศฝรั่งเศสเป็นมาตรการแห่งความเมตตาปราณีเพื่อเป็นการตอบแทนความประพฤติดีของผู้ถูกลงโทษซึ่งได้รับโทษแล้ว¹⁰⁸ โดยรัฐจะตรากฎหมายออกมล้างมลทินให้แก่ผู้ที่พ้นโทษแล้ว ทั้งผู้กระทำความผิดทางอาญาและผู้กระทำความผิดทางวินัย

กฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดอาญา คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมวดการล้างมลทิน เริ่มตั้งแต่มาตรา 782-799 โดยบทบัญญัติดังกล่าวจะกำหนดรูปแบบในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิด หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการล้างมลทิน รวมทั้งผลที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับการล้างมลทินไว้

ส่วนผู้กระทำความผิดทางวินัยจะได้รับการล้างมลทินต่อเมื่อมีกฎหมายพิเศษออกมล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดทางวินัยเป็นการเฉพาะ ดังจะเห็นได้จากรัฐบัญญัติลงวันที่ 19 มีนาคม 2864 ที่ออกมล้างมลทินให้แก่เจ้าศาล เจ้าหน้าที่ของศาล และเจ้าหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรมอื่น ที่ถูกถอดออกจากตำแหน่ง รัฐบัญญัติลงวันที่ 17 กรกฎาคม 1908 ประกอบรัฐกฤษฎีกา ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 1909 ที่ออกมายกเลิกโทษทางวินัยของมหาวิทยาลัย และรัฐบัญญัติลงวันที่ 8 มีนาคม 1912 ประกอบรัฐกฤษฎีกา ลงวันที่ 22 ธันวาคม 1958 ที่ออกมายกเลิกการขาดคุณสมบัติหรือการไร้ความสามารถของที่ปรึกษาด้านกฎหมายแรงงานของรัฐ¹⁰⁹

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินในประเทศฝรั่งเศสมีอยู่สองประเภท คือ ผู้กระทำความผิดทางอาญา และผู้กระทำความผิดทางวินัย

สำหรับวิธีการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดทางอาญานั้น แต่เดิมได้กำหนดให้ศาลเป็นผู้พิจารณาว่าผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วเป็นบุคคลที่สมควรได้รับการล้างมลทินหรือไม่ โดยศาลจะพิจารณาจากความประพฤติของบุคคลดังกล่าวเป็นหลัก กล่าวคือ ถ้าศาลได้พิจารณาแล้ว

¹⁰⁸ สันทัด สุจริต. *การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต. ภาควิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2528. หน้า 48

¹⁰⁹ Encyclopedia Dalloz, “Repertoire de Droit Penale et de Procédure Penale” Deuxieme Edition, Tome V, Mise A Jour, (Paris,1992), p.1.

เห็นว่าผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วเป็นบุคคลที่มีความประพฤติดีและสามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้ ศาลก็จะทำการล้างมลทินให้แต่ในทางกลับกัน ถ้าศาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่าบุคคลดังกล่าวยังมีความประพฤติไม่ดีและไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้ ศาลก็จะไม่ทำการล้างมลทินให้

ต่อมาในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1899-1900 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศฝรั่งเศสได้ปรับปรุงทะเบียนประวัติอาชญากร ก็ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เกี่ยวกับการล้างมลทิน กล่าวคือ ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านขอบเขตของคำพิพากษาลงโทษ ด้านรูปแบบของการล้างมลทิน และด้านผลของคำพิพากษาลงโทษ¹¹⁰ ซึ่งมีดังนี้

1.1.1 ด้านขอบเขตของคำพิพากษาลงโทษ

ในอดีตประเทศฝรั่งเศสได้กำหนดให้คำพิพากษาลงโทษบางประเภทเท่านั้นที่จะได้รับการล้างมลทิน คือ คำพิพากษาอุกฤษโทษ (criminelle) และคำพิพากษามัธยมโทษ (correctionnelle)¹¹¹ ทั้งนี้เพราะคำพิพากษาลงโทษดังกล่าวเป็นคำพิพากษาที่มีผลเสียต่อตัวผู้กระทำความผิด กล่าวคือ ถึงแม้ว่าผู้กระทำความผิดจะพ้นจากโทษไปแล้วก็ตาม แต่คำพิพากษาลงโทษดังกล่าวก็ยังคงเป็นมลทินติดตัวผู้กระทำความผิดอยู่ตลอดไป ซึ่งมีผลให้ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วไม่สามารถกลับคืนสังคมได้

ต่อมาภายหลังจากที่ได้มีการปรับปรุงทะเบียนประวัติอาชญากรในศตวรรษที่ 19 คำพิพากษาลงโทษทุกประเภทที่ปรากฏอยู่ในทะเบียนประวัติอาชญากรเป็นคำพิพากษาที่ได้รับการล้างมลทิน ซึ่งได้แก่คำพิพากษาอุกฤษโทษ คำพิพากษามัธยมโทษ และคำพิพากษาลหุโทษ (contraventionnelle)¹¹² ทั้งนี้ เพราะคำพิพากษาลงโทษดังกล่าวต่างก็เป็นคำพิพากษาที่มีผลกระทบต่อทะเบียนประวัติอาชญากรของผู้กระทำความผิดทั้งสิ้น

¹¹⁰ วาสนา รอดเอี่ยม. การลบล้างคำพิพากษาลงโทษจำคุก. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2524

¹¹¹ ในประเทศฝรั่งเศสนั้นมีส่วนสัมพันธ์กับลำดับชั้นของโทษ (l'echelle des peines) คือแบ่งโทษออกเป็นโทษชั้นอุกฤษ (peines criminelles) โทษชั้นมัธยม (peines correctionnelles) โทษชั้นลหุ (peines de simple police) อ้างใน สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, บันทึกนายออร์ซ ปาดูซ์ (Georges Papoux) ที่ปรึกษาร่างกฎหมายของรัฐบาลสยามเกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127. วารสารนิติศาสตร์, 18, 2 (มิถุนายน 2531) หน้า 19

¹¹² การแบ่งแยกความผิดออกเป็นความผิดอุกฤษโทษ (crimes) ความผิดมัธยมโทษ (delits) ความผิดลหุโทษ (contraventions) อ้างใน สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, บันทึกนายออร์ซ ปาดูซ์ (Georges Papoux) ที่ปรึกษาร่างกฎหมายของรัฐบาลสยามเกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127, วารสารนิติศาสตร์, 18, 2 (มิถุนายน 2531) หน้า 18- 19 และกฎหมายลงวันที่ 17 กรกฎาคม ค.ศ. 1970 ได้ขยายให้การล้างมลทินใช้กับความผิดลหุโทษด้วย

ดังนั้น นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ประเทศฝรั่งเศสจึงได้กำหนดให้คำพิพากษาลงโทษทุกประเภทที่ปรากฏอยู่ในทะเบียนประวัติอาชญากรเป็นคำพิพากษาที่จะได้รับการล้างมลทิน

1.1.2 ด้านรูปแบบของการล้างมลทิน¹¹³

การล้างมลทินในอดีตจะทำโดยวิธีไถ่บาป ซึ่งจะมีการจัดพิธีกันอย่างใหญ่โต ทั้งนี้ เพื่อประกาศให้บุคคลทั่วไปได้ทราบว่า ผู้กระทำความผิดคนนั้นไม่ใช่ผู้กระทำความผิดอีกต่อไป เนื่องจากในเวลาที่มีการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษต่อหน้าสาธารณชน โดยการประจานให้สาธารณชนทราบว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด ดังนั้น เมื่อรัฐได้ทำการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว รัฐก็จะประกาศให้บุคคลทั่วไปได้ทราบว่า บุคคลนั้นไม่ใช่ผู้กระทำความผิดอีกต่อไป ซึ่งวิธีการดังกล่าวก็ได้มีการพัฒนามาเป็นวิธีการล้างมลทิน โดยศาล (la rehabilitation judiciaire)

วิธีการล้างมลทินโดยทางศาลเป็นวิธีการที่พัฒนามาจากประเพณีการล้างมลทินแบบดั้งเดิมที่มีแนวความคิดว่า ผู้กระทำความผิดที่จะได้รับการล้างมลทินจะต้องเป็นผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วเท่านั้น โดยบุคคลดังกล่าวจะต้องเป็นบุคคลที่มีความประพฤติดีและสามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้ โดยศาลจะเป็นผู้พิจารณาว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้มีความประพฤติดีและสามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้หรือไม่ ซึ่งพิจารณาจากความประพฤติของบุคคลดังกล่าวเป็นหลัก กล่าวคือ ถ้าศาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วเป็นบุคคลที่มีความประพฤติดีและสามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้ ศาลก็จะทำการล้างมลทินได้ แต่ในทางกลับกัน ถ้าศาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วเป็นบุคคลที่มีความประพฤติไม่มดีและไม่สามารแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้ศาลก็จะไม่ทำการล้างมลทินให้

สำหรับวิธีการในการล้างมลทินของศาลจะเริ่มตั้งแต่สอบสวนหาข้อเท็จจริง การสืบพยาน ไปจนการตัดสินคดี ซึ่งจากวิธีการดังกล่าวส่งผลให้กระบวนการพิจารณาคดีของศาลมีความล่าช้า เนื่องจากต้องผ่านกระบวนการพิจารณาหลายขั้นตอน นอกจากนี้วิธีการดังกล่าวยังก่อให้เกิดผลเสียต่อตัวผู้กระทำความผิดอีกด้วย กล่าวคือ กล่าวคือทำให้ผู้กระทำความผิดต้องเปิดเผยประวัติของตนให้ศาลทราบ เพื่อพิจารณาว่าเขาเป็นบุคคลที่สมควรได้รับการล้างมลทินหรือไม่ ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวอาจทำให้บุคคลภายนอกทราบว่าเขาเคยเป็นผู้กระทำความผิดมาก่อน

¹¹³ ศิริสา พูลสนอง. “อ้างแล้ว”. หน้า 53-55

ดังนั้น ในช่วงศตวรรษที่ 19 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศฝรั่งเศสได้ปรับปรุงทะเบียนประวัติอาชญากรจึงได้เกิดวิธีการล้างมลทินโดยผลของกฎหมาย (la rehabilitation légale)

วิธีการล้างมลทินโดยผลของกฎหมายเป็นวิธีการที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วจะได้รับการล้างมลทินโดยอัตโนมัติทันทีที่ผู้กระทำความผิดมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษตามคำพิพากษาลงโทษจนครบถ้วนแล้ว และจะต้องไม่ถูกตัดสิทธิลงโทษใหม่ในคำพิพากษาอุทธรณ์โทษหรือคำพิพากษามัธยมโทษอีก และเมื่อผ่านพ้นช่วงเวลาตามที่กฎหมายกำหนดภายหลังการพ้นโทษของผู้กระทำความผิดแล้ว ผู้กระทำความผิดก็จะได้รับการล้างมลทินโดยผลของกฎหมายทันที

การล้างมลทินวิธีนี้ก่อให้เกิดผลดีต่อผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินหลายประการ กล่าวคือผู้กระทำความผิดได้รับการล้างมลทินโดยผลของกฎหมายทันทีที่ผู้กระทำความผิดมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนด โดยผู้กระทำความผิดไม่ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาของศาลนอกจากนั้น วิธีการนี้ยังสามารถปกป้องประวัติการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดได้อีกด้วย

กล่าวโดยสรุป ปัจจุบันรูปแบบในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดอาญาในประเทศฝรั่งเศส มีอยู่สองวิธีคือ วิธีการล้างมลทินโดยศาล และวิธีการล้างมลทินโดยผลของกฎหมาย

1.1.3 ด้านผลของคำพิพากษาลงโทษ

ในอดีตการล้างมลทินจะมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินได้รับสิทธิและความสามารถต่างๆที่เสียไปโดยผลของคำพิพากษาลงโทษกลับคืนมา ทั้งนี้ เพราะการล้างมลทินมีผลเป็นการล้างไปซึ่งความสามารถ การเสื่อมเสียทั้งปวงที่เกิดจากผลของคำพิพากษาให้ลงโทษ¹¹⁴

แต่ต่อมาภายหลังจากที่ได้มีการปรับปรุงทะเบียนประวัติอาชญากรขึ้นในศตวรรษที่ 19 การล้างมลทินก็มีผลเป็นการลบล้างคำพิพากษาลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดด้วย ซึ่งผลดังกล่าวทำให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินเปรียบเสมือนบุคคลที่ไม่เคยต้องโทษตามคำพิพากษาลงโทษมาก่อน ทั้งนี้ เพราะการล้างมลทินจะลบล้างมลทินหรือตราบาปใดๆที่เกิดจากคำพิพากษาลงโทษให้หมดไป

ดังนั้น นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา การล้างมลทินก็ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินเป็นอย่างมากในแง่ของการกลับคืนสังคม เพราะทำให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินสามารถกลับคืนสู่สังคมได้เร็วขึ้น

¹¹⁴ วาสนา รอดเยี่ยม. “อ้าวแล้ว”. หน้า 133

1.2 รูปแบบของการล้างมลทิน

นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา การล้างมลทินในประเทศฝรั่งเศสได้มีการขยายขอบเขตต่างๆ เพิ่มมากขึ้น โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศสหมวดการล้างมลทิน ซึ่งเริ่มตั้งแต่มาตรา 782-799 ได้กำหนดรูปแบบในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิด โดยแยกพิจารณาจากหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการล้างมลทิน คือวิธีการล้างมลทินโดยศาล (la rehabilitation judiciaire) และวิธีการล้างมลทินโดยผลของกฎหมาย (la rehabilitation legale)

วิธีการล้างมลทินทั้งสองวิธีจะกำหนดให้เป็นสิทธิแก่ผู้กระทำความผิดอาญาที่พ้นโทษแล้วที่จะขอล้างมลทิน โดยมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมวดการล้างมลทินกำหนด แต่อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังกล่าวทั้งสองวิธีก็มีความแตกต่างกัน ดังจะได้ศึกษาดังนี้

1.2.1 วิธีการล้างมลทินโดยศาล (la réhabilitation judiciaire)

วิธีการล้างมลทินโดยศาลเป็นวิธีการที่พัฒนามาจากวิธีการไต่ถามในสมัยโบราณที่มีแนวความคิดว่า ผู้กระทำผิดที่จะได้รับการล้างมลทินจะต้องเป็นผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว และผู้กระทำผิดดังกล่าวจะต้องเป็นบุคคลที่มีความประพฤติดีและสามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้แล้ว โดยในการพิจารณาว่าบุคคลดังกล่าวมีความประพฤติดีดีและสามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้หรือไม่ ศาลจะเป็นผู้พิจารณาโดยพิจารณาจากความประพฤติและสามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้แล้ว ศาลจะทำการล้างมลทินให้

สำหรับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของวิธีการล้างมลทินโดยศาลนั้นสามารถแบ่งออกเป็นสามขั้นตอน คือ ขั้นตอนก่อนการยื่นคำร้องขอล้างมลทิน ขั้นตอนการยื่นคำร้องขอล้างมลทิน และขั้นตอนการพิจารณาคำร้องขอล้างมลทิน ซึ่งมีดังนี้

1) *ขั้นตอนก่อนยื่นคำร้องขอล้างมลทิน* ผู้กระทำผิดที่จะยื่นคำร้องขอล้างมลทินจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้ก่อนถึงจะมีสิทธิยื่นคำร้องขอล้างมลทิน คือ เงื่อนไขเกี่ยวกับเรื่องชำระเงิน และเงื่อนไขเกี่ยวกับระยะเวลาการยื่นคำร้องขอล้างมลทิน

(1) เงื่อนไขเกี่ยวกับการชำระเงิน

ผู้กระทำผิดที่จะยื่นคำร้องขอล้างมลทินจะต้องทำการชำระเงินให้เรียบร้อยก่อน เพราะตามมาตรา 788 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹¹⁵

¹¹⁵ Art .788 Le condamné doit, au cas de prescription, justifier du paiement des frais de justice; de l' amende et des dommages-intérêts ou de la remise qui en est faite.

ได้กำหนดให้ผู้กระทำผิดที่จะยื่นคำร้องขอล้างมลทิน จะต้องแสดงหลักฐานการชำระเงินค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และค่าสินไหมทดแทนด้วย

แต่อย่างไรก็ตามในกรณีที่คดีขาดอายุความการลงโทษ หรือผู้กระทำผิด ไม่สามารถแสดงหลักฐานการชำระเงินได้ เนื่องจากเขาดกอยู่ภายใต้ระยะเวลาการควบคุมตัว หรือถูกกักขังอยู่ ซึ่งโดยสภาพเขาไม่สามารถชำระเงินได้ หรือพระคลังปลิวเสชไม่ยอมรับชำระหนี้¹¹⁶ หรือกรณีที่ผู้กระทำผิดได้เสียชีวิตเพื่อประเทศชาติ¹¹⁷ บุคคลดังกล่าวสามารถยื่นคำร้องขอล้างมลทิน ได้ทันทีโดยไม่ต้องชำระเงินก่อน

แต่ถ้าเป็นกรณีที่ผู้กระทำผิดถูกลงโทษปรับ และศาลได้รอกการลงโทษไว้ ผู้กระทำผิดดังกล่าวไม่สามารถยื่นคำร้องขอล้างมลทินได้ เพราะโทษปรับยังไม่ได้ถูกนำมาชำระ¹¹⁸

สำหรับวิธีการชำระเงินจำเลยจะต้องนำเงินไปฝากไว้ที่กองทุน ของรัฐ (la Caisse) ถ้าโจทก์ไม่มารับเงินภายในระยะเวลาที่กำหนดเงินดังกล่าวก็จะถูกส่งกลับไป ยังจำเลย

ในกรณีที่เกิดความเสียหายขึ้น และจำเลยไม่พบคู่ความฝ่ายที่ได้รับ ความเสียหาย หรือคู่ความฝ่ายนั้นปลิวเสชไม่ยอมรับชำระเงิน จำเลยจะต้องขอใช้ค่าสินไหมทดแทน โดยส่งผ่านทางกองทุนของรัฐ¹¹⁹

เมื่อผู้กระทำผิดได้ชำระเงินเสร็จเรียบร้อยแล้ว และได้ยื่นคำร้อง ขอล้างมลทิน ผู้กระทำผิดจะต้องแสดงหลักฐานการชำระเงินค่าธรรมเนียม ค่าปรับ ค่าสินไหมทดแทน ต่อศาลด้วย ในกรณีที่เป็บุคคลล้มละลาย บุคคลดังกล่าวจะต้องแสดงหลักฐานการชำระหนี้ ค่าปรับ ค่าธรรมเนียม ส่วนลดหนี้ต่อศาล¹²⁰ ด้วย

¹¹⁶ Dalloz, op. cit., footnote 109, p.1.

¹¹⁷ Crim.1951 ศาลยอมล้างมลทินให้ แม้ยังไม่ได้ชำระค่าเสียหายก็ตาม

¹¹⁸ รัฐบัญญัติลงวันที่ 28 กรกฎาคม 1953

¹¹⁹ Art.788

En cas de condamnation solidaire, la cour fixe la part des dommages-intérêts ou du passif qui doit être payée par le demandeur.

Si la partie lésée ne peut être retrouvée, ou si elle refuse de recevoir la somme due, celle-ci est versée à la Caisse des dépôts et consignations comme en matière d'offres de paiement et de consignation. Si la partie ne se présente pas dans un délai de cinq ans pour se faire attribuer la somme consignée, cette somme est restituée au déposant sur sa simple demande.

¹²⁰ Dalloz, op. cit., footnote 109, p. 1.

(2) เงื่อนไขเกี่ยวกับระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอล้างมลทิน

ผู้กระทำความผิดที่จะยื่นคำร้องขอล้างมลทิน นอกจากจะต้องรับโทษตามคำพิพากษาลงโทษจนครบถ้วนแล้ว ผู้กระทำความผิดจะต้องรอให้ผ่านช่วงระยะเวลาหนึ่งตามที่กฎหมายกำหนดภายหลังการพ้นโทษของผู้กระทำความผิดไปก่อน ถึงจะมีสิทธิยื่นคำร้องขอล้างมลทิน ซึ่งมาตรา 786 วรรคหนึ่งแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹²¹ ได้กำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอล้างมลทินไว้ดังนี้

ก. ผู้ต้องคำพิพากษาอุกฤษโทษจะยื่นคำร้องขอล้างมลทินได้ต่อเมื่อระยะเวลาห้าปีได้ผ่านพ้นไปนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดได้พ้นจากโทษ

ข. ผู้ต้องคำพิพากษามัธยโทษจะยื่นคำร้องขอล้างมลทินได้ต่อเมื่อระยะเวลาสามปีได้ผ่านพ้นไปนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดได้พ้นจากโทษ

ค. ผู้ต้องคำพิพากษาลหุโทษจะยื่นคำร้องขอล้างมลทินได้ต่อเมื่อระยะเวลาหนึ่งปีได้ผ่านพ้นไปนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดได้พ้นจากโทษ

สำหรับการเริ่มนับระยะเวลาการพ้นโทษของผู้กระทำความผิดมีดังนี้ กรณีผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษปรับ ระยะเวลาจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาเด็ดขาด กรณีผู้ต้องคำพิพากษาจำคุกอิสรภาพ ระยะเวลาจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษได้รับอิสรภาพ หรือวันที่ได้รับอิสรภาพโดยมีเงื่อนไข กรณีผู้ต้องคำพิพากษาให้อยู่ในความควบคุมดูแล ระยะเวลาจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่คำพิพากษาลงโทษสิ้นสุด กรณีผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษอาญาในโทษอย่างอื่นที่ใช้แทนโทษจำคุกหรือโทษปรับ ระยะเวลาจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษครบกำหนดการลงโทษ กรณีการขาดอายุความการลงโทษ ระยะเวลาจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษพ้นกำหนดอายุความการลงโทษ¹²²

¹²¹ Art. 786 La demande en réhabilitation ne peut être formée qu'après un délai de cinq ans pour les condamnés à une peine criminelle, de trois ans pour les condamnés à une peine correctionnelle et d'un an pour les condamnés à une peine contraventionnell.

¹²² Art.786

Ce délai part, pour les condamnés à une amende, du jour où la condamnation est devenue irrévocable et, pour les condamnés à une peine privative de liberté, du jour de leur libération définitive ou, conformément aux dispositions de l'article 733, quatrième alinéa, du jour de leur libération conditionnelle lorsque celle-ci n'a pas été suivie de révocation et, pour les condamnés soumis à la tutelle pénale [supprimée], du jour où celle-ci a pris fin

A l'égard des condamnés à une sanction pénale autre que l'emprisonnement ou l'amende, prononcée à titre principal, ce délai part de l'expiration de la sanction subie.

ในกรณีผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษได้กระทำความผิดขึ้นใหม่ โดยผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำ หรือเคยเป็นบุคคลที่เคยได้รับการล้างมลทินมาแล้ว แต่ได้หวนกลับมากระทำความผิดขึ้นอีก ระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอล้างมลทินก็จะขยายออกไปเป็นสองเท่าของกำหนดระยะเวลาเดิม กล่าวคือสิบปีสำหรับผู้ต้องคำพิพากษาอุกฤษโทษ และหกปีสำหรับผู้ต้องคำพิพากษามัธยมโทษ¹²³

นอกจากการขยายระยะเวลาขึ้นคำร้องขอล้างมลทินในกรณีดังกล่าวข้างต้นแล้ว กรณีผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษได้พ้นจากโทษโดยการขาดอายุความการลงโทษ ระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอล้างมลทินก็จะขยายออกไปด้วย แต่จะมีกำหนดระยะเวลาที่ยาวนานกว่า กล่าวคือสามสิบปีสำหรับผู้ต้องคำพิพากษาอุกฤษโทษ และสิบปีสำหรับผู้ต้องคำพิพากษามัธยมโทษ¹²⁴ นอกจากนี้ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษในกรณีนี้จะต้องไม่ถูกศาลตัดสินลงโทษใหม่ในคำพิพากษาอุกฤษโทษหรือคำพิพากษาลงโทษอีก และจะต้องเป็นบุคคลที่มีความประพฤติดี¹²⁵

แต่อย่างไรก็ตามมีผู้กระทำความผิดบางกรณีที่สามารถยื่นคำร้องขอล้างมลทินได้เลย โดยไม่ต้องรอให้ครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าวก่อน คือ ผู้กระทำความผิดที่ได้เสียชีวิตเพื่อประเทศชาติ¹²⁶

¹²³ Art.787

Les condamnés qui sont en état de récidive légale, ceux qui, après avoir obtenu la réhabilitation, ont encouru une nouvelle condamnation, ceux qui, condamnés contradictoirement ou par contumace à une peine criminelle, ont prescrit contre l'exécution de la peine, ne sont admis à demander leur réhabilitation qu'à près un délai de dix ans écoulés depuis leur libération ou depuis la prescription.

Néanmoins, les récidivistes qui n'ont subi aucune peine criminelle et les réhabilités qui n'ont encouru qu'une condamnation à une peine correctionnelle sont admis à demander la réhabilitation après un délai de six années écoulées depuis leur libération.

¹²⁴ Dalloz, op.cit., footnote 109, p.1

¹²⁵ Art. 787 Les condamnés contradictoirement, les condamnés par contumace ou par défaut, qui ont prescrit contre l'exécution de la peine, sont tenus, outre les conditions qui vont être énoncées, de justifier qu'ils n'ont encouru, pendant les délais de la prescription, aucune condamnation pour faits qualifiés crimes ou délits et qu'ils ont eu une conduite irréprochable.

¹²⁶ Art. 789 Si depuis l'infraction le condamné a rendu des services éminents au pays, la demande de réhabilitation n'est soumise à aucune condition de temps ni d'exécution de peine. En ce cas, la cour peut accorder la réhabilitation même si les frais, l'amende et les dommages-intérêts n'ont pas été payés.

2) ขั้นตอนการยื่นคำร้องขอล้างมลทิน

เมื่อผู้กระทำผิดได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของขั้นตอนก่อนการยื่นคำร้องขอล้างมลทินแล้ว ผู้กระทำผิดก็จะมีสิทธิยื่นคำร้องขอล้างมลทิน ซึ่งหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการยื่นคำร้องขอล้างมลทินมีดังนี้

(1) บุคคลที่มีสิทธิยื่นคำร้องขอล้างมลทิน

มาตรา 785 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹²⁷ ได้กำหนดบุคคลที่มีสิทธิยื่นคำร้องขอล้างมลทินไว้สองประเภท คือ ผู้กระทำผิด และผู้แทนทางกฎหมาย

ก. ผู้กระทำผิด

ผู้กระทำผิดที่มีสิทธิยื่นคำร้องขอล้างมลทินจะต้องเป็นผู้ต้องคำพิพากษาอุกฤษโทษ (criminelle) มัธยโทษ (correctionnelle) หรือลหุโทษ (contraventionnelle)¹²⁸ และผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษดังกล่าวจะต้องรับโทษตามคำพิพากษาลงโทษจนครบถ้วนแล้ว ซึ่งหลักเกณฑ์นี้ทำให้ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษอาญาที่ระยะเวลาการลงโทษยังไม่สิ้นสุด ไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอล้างมลทิน

แต่อย่างไรก็ตามมีข้อยกเว้นในบางกรณีแม้ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษจะยังรับโทษตามคำพิพากษาไม่ครบถ้วน บุคคลดังกล่าวก็มีสิทธิยื่นคำร้องขอล้างมลทินได้ คือ กรณีที่บุคคลนั้นได้รับการอภัยโทษ นอกจากนั้น นับตั้งแต่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฯ ลงวันที่ 10 มีนาคม 1898 ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษที่ยังรับโทษไม่ครบก็มีสิทธิยื่นคำร้องขอล้างมลทินได้¹²⁹

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษทุกประเภทที่พ้นโทษแล้ว มีสิทธิยื่นคำร้องขอล้างมลทิน

¹²⁷ Art. 785

La réhabilitation ne peut être demandée en justice, du vivant du condamné, que par celui-ci, ou, s'il est interdit, par son représentant légal; en cas de décès et si les conditions légales sont remplies, la demande peut être suivie par son conjoint ou par ses ascendants ou descendants et même formée par eux, mais dans le délai d'une année seulement à dater du décès.

¹²⁸ Art. 782 Toute personne condamnée par un tribunal français à une peine criminelle, correctionnelle ou contraventionnelle, peut être réhabilitée.

¹²⁹ Dalloz, op.cit., footnote 109, p.1

ข. ผู้แทนทางกฎหมาย

กรณีที่ผู้กระทำผิดได้ถึงแก่ความตาย บุคคลที่มีฐานะเป็นผู้แทนทางกฎหมาย ซึ่งได้แก่สามีภรรยา บรรพบุรุษ หรือผู้สืบสันดาน มีสิทธิยื่นคำร้องขอล้างมลทินให้แก่ผู้ตายได้ภายในระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้กระทำผิดได้ถึงแก่ความตาย

(2) วิธีการยื่นคำร้องขอล้างมลทิน

ผู้กระทำผิดที่ยื่นคำร้องขอล้างมลทินจะต้องยื่นคำร้องขอต่ออัยการแห่งรัฐ (le procureur de la République) ณ ถิ่นที่อยู่ แต่ถ้าผู้กระทำผิดมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ ผู้กระทำผิดก็ต้องยื่นคำร้องขอล้างมลทินต่ออัยการแห่งรัฐ ณ ถิ่นที่อยู่สุดท้ายของตนในประเทศฝรั่งเศส หรือสถานที่มีคำพิพากษาลงโทษ¹³⁰

ในคำร้องขอ ผู้กระทำผิดจะต้องระบุรายละเอียดลงไปในการขอให้ชัดเจน ซึ่งได้แก่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ ภูมิฐานะของผู้กระทำผิดภายหลังจากที่เขาได้รับอิสรภาพ¹³¹

3) ขั้นตอนการพิจารณาคำร้องขอล้างมลทิน

เมื่ออัยการแห่งรัฐได้รับคำร้องขอล้างมลทินแล้ว อัยการแห่งรัฐก็จะทำการสอบสวนความประพฤติของผู้กระทำผิด และขอความเห็นจากผู้พิพากษาเพื่อบังคับคดี (le juge de l'application de peines)¹³² และทำความเห็นของตนประกอบการพิจารณาเสนออัยการทั่วไป (le procureur general)

¹³⁰ Art. 790 Le condamné adresse la demande en réhabilitation au procureur de la République de sa résidence actuelle ou, s'il demeure à l'étranger, au procureur de la République de sa dernière résidence en France ou, à défaut, à celui du lieu de condamnation.

¹³¹ Art. 790

Cette demande précise:

1 La date de la condamnation;

2 Les lieux où le condamné a résidé depuis sa libération.

¹³² Art. 791 Le procureur de la République s'entoure de tous renseignements utiles aux différents lieux où le condamné a pu séjourner.

Il prend en outre l'avis du juge de l'application des peines.

ในการทำความเห็นเสนออัยการทั่วไป อัยการแห่งรัฐจะต้องส่งคำพิพากษา ลงโทษรายละเอียดเกี่ยวกับทะเบียนประวัติของผู้กระทำผิดที่บันทึกเกี่ยวกับการลงโทษ และทะเบียน ประวัติอาชญากรหมายเลข 1¹³³ ไปด้วย

เมื่ออัยการทั่วไปได้รับความเห็นและเอกสารดังกล่าวแล้ว อัยการทั่วไป ก็จะทำการพิจารณาและส่งผลการพิจารณาไปให้ศาล เพื่อให้ศาลทำการพิจารณาและดำเนินการต่อไป

ในการพิจารณาของศาล ศาลจะต้องพิจารณาให้เสร็จภายในสองเดือน และจะต้องดำเนินการพิจารณาโดยการรับฟังและนัดหมายคู่ความตามระเบียบ¹³⁴ ซึ่งในขั้นตอนนี้ ได้เปิดโอกาสให้ผู้ร้องขอมีสิทธิเสนอเอกสารทุกชั้นที่มีประโยชน์ต่อการพิจารณาคดีของศาล¹³⁵ ประกอบการพิจารณาได้

สำหรับวิธีการพิจารณาของศาลนั้น ศาลจะพิจารณาจากความประพฤติ ของผู้กระทำผิดเป็นหลัก โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของศาลฎีกา¹³⁶ กล่าวคือ ถ้าศาลได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วเป็นบุคคลที่มีความประพฤติดีและสามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้ ศาลก็จะทำการล้างมลทินให้ โดยศาลจะมีคำพิพากษาล้างมลทินให้แก่บุคคลดังกล่าว ซึ่งรูปแบบ ของคำพิพากษาจะเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด โดยศาลฎีกาจะเป็นผู้จัดทำ¹³⁷ และจะมีการ นำคำพิพากษาดังกล่าวไปพิมพ์ลงในคำพิพากษาและทะเบียนประวัติอาชญากร¹³⁸

¹³³ Art. 792. Le procureur de la République se fait delivrer:

1 Une expédition des jugements de condamnation;

2 Un extrait du registre des lieux de détention où la peine a été subie constatant quelle a été la conduite du condamné :

3 Un bulletin n° I du casier judiciaire.

II transmet les pièces avec son avis au procureur général.

¹³⁴ Art. 794 La cour statue dans les deux mois sur les conclusions du procureur général, la partie ou son conseil entendu ou dument convoqués.

¹³⁵ Art. 793

La cour est saisie par le procureur général.

Le demandeur peut soumettre directement à la cour toutes pièces utiles.

¹³⁶ ศิริสา พูลสนอง. “อ้างแล้ว”. หน้า 62

¹³⁷ Art. 795 L'arrêt de la chambre d'accusation peut être défère à la Cour de cassation dans les formes prévues par le présent code.

¹³⁸ Art. 798 Mention de l'arrêt prononçant la réhabilitation est faite en marge des jugements de condamnation et au casier judiciaire.

แต่ในทางกลับกัน ถ้าศาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว ยังเป็นบุคคลที่ไม่สมควรได้รับการล้างมลทิน ศาลก็จะมีคำสั่งยกคำร้องขอล้างมลทิน ในกรณีนี้ ถ้าผู้กระทำผิดหรือผู้แทนทางกฎหมายประสงค์ที่จะยื่นคำร้องขอล้างมลทินอีก บุคคลดังกล่าวจะยื่นคำร้องขอล้างมลทินครั้งใหม่ได้ต่อเมื่อครบกำหนดระยะเวลาสองปี แต่ในหนึ่งเดือนแรกของการยกคำร้องขอล้างมลทินผู้ยื่นคำร้องขอจะต้องแสดงให้เห็นว่าตนมีหลักฐานเพียงพอที่จะได้รับการล้างมลทิน¹³⁹

1.2.2 วิธีการล้างมลทินโดยผลของกฎหมาย

วิธีการล้างมลทิน โดยผลของกฎหมายเป็นวิธีที่ปรับปรุงมาจากทะเบียนประวัติอาชญากรในศตวรรษที่ 19 โดยวิธีการดังกล่าวจะกำหนดให้ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว ได้รับการล้างมลทินโดยผลของกฎหมายโดยอัตโนมัติทันทีที่ผู้กระทำผิดมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือ ผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษตามคำพิพากษาลงโทษจนครบถ้วนแล้ว และผู้กระทำผิดจะต้องไม่ถูกศาลตัดสินลงโทษใหม่ในคำพิพากษาอุกฤษโทษหรือคำพิพากษามัชยโทษ และเมื่อผ่านพ้นช่วงระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดภายหลังการพ้นโทษของผู้กระทำความผิดประกอบกับผู้กระทำผิดได้ยื่นคำร้องขอล้างมลทิน ผู้กระทำผิดก็จะได้รับการล้างมลทิน โดยผลของกฎหมายทันที

¹³⁹ Art. 797 En cas de rejet de la demande, une nouvelle demande ne peut être formée avant l'expiration d'un délai de deux années, à moins que le rejet de la première ait été motivé par l'insuffisance des délais d'épreuve. En ce cas, la demande peut être renouvelée dès l'expiration de ces délais.

สำหรับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของวิธีการล้างมลทินโดยผลของกฎหมายนั้น มาตรา 784 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹⁴⁰ ได้กำหนดไว้ดังนี้

1) บุคคลที่มีสิทธิยื่นคำร้องขอล้างมลทิน

(1) ผู้กระทำความผิดที่รับโทษตามคำพิพากษาลงโทษจนครบถ้วนแล้วเท่านั้น ที่มีสิทธิยื่นคำร้องขอล้างมลทิน ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการอภัยโทษหรือขาดอายุความการลงโทษ ไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอล้างมลทิน

(2) ผู้กระทำความผิดที่จะยื่นคำร้องขอล้างมลทินจะต้องไม่ถูกศาลตัดสินลงโทษใหม่ในคำพิพากษาอุทธรณ์โทษหรือคำพิพากษามัชยโทษอีก

2) ระยะเวลาในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิด

เมื่อผู้กระทำความผิดได้ยื่นคำร้องขอล้างมลทินตามกำหนดระยะเวลาดังต่อไปนี้ ผู้กระทำความผิดก็จะได้รับการล้างมลทินโดยอัตโนมัติทันที

(1) ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษปรับจะได้รับการล้างมลทินโดยอัตโนมัติทันทีเมื่อระยะเวลาสามปีได้ผ่านพ้นไปนับแต่วันที่ต้องคำพิพากษาลงโทษได้ชำระค่าปรับ หรือวันที่ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษครบกำหนดการลงโทษ

(2) ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษฉบับเดียวที่มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือโทษอย่างอื่นที่ใช้แทนโทษจำคุกหรือโทษจำกัลดสิทธิ และได้รับการล้างมลทินโดยอัตโนมัติทันทีที่ระยะเวลาห้าปีได้ผ่านพ้นไปนับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษครบกำหนดการลงโทษ

¹⁴⁰ Art. 784 Elle est acquise de plein droit au condamné qui n'a, dans les délais ci-apres déterminés, subi aucune condamnation nouvelle à une peine criminelle ou correctionnelle:

1 Pour la condamnation à l'amende apres un délai de trois ans à compter du jour du paiement de

l' amende, de l'expiration de la contrainte par corps ou de la prescription accomplie;

2 Pour la condamnation unique, soit à une peine d'emprisonnement n' excédant pas six mois, soit à une sanction pénale autre que l'emprisonnement ou l'amende prononcée à titre principal, apres un délai de cinq ans à compter, soit de l'expiration de la peine ou de la sanction subie, soit de la prescription accomplie;

3 Pour la condamnation unque à une peine d' emprisonnement n'excédant pas cinq ans, ou pour les condamnations multiples dont l'ensemble ne dépasse pas deux ans, apres un délia de dix ans à compter, soit de l'expiration de la peine subie, soit de la prescription accomplie.

Sont, pour l'application des dispositions qui précédent, considérées comme constituant une condamnation unique les condamnations dont la confusion a été accordée.

La remise totale ou partielle d'une peine par voie de grâce équivaut a son exécution totale ou partielle.

(3) ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษฉบับเดียวที่มีโทษจำคุกไม่เกินห้าปีจะได้รับการล้างมลทินโดยอัตโนมัติทันทีที่ระยะเวลาสิบปีได้ผ่านพ้นไปนับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษครบกำหนดการลงโทษ

(4) ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษอย่างอื่นที่รวมกันแล้วไม่เกินสองปีจะได้รับการล้างมลทินโดยอัตโนมัติทันทีที่ระยะเวลาสิบปีได้ผ่านพ้นไปนับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องคำพิพากษาลงโทษครบกำหนดการลงโทษ

ดังนั้น เมื่อผ่านพ้นช่วงระยะเวลาดังกล่าว ประกอบกับผู้กระทำผิดได้ยื่นคำร้องขอล้างมลทิน ผู้กระทำผิดก็จะได้รับการล้างมลทินโดยอัตโนมัติทันที โดยที่ผู้กระทำผิดไม่ต้องผ่านกระบวนการไต่สวนจากศาลก่อนเหมือนกับวิธีการล้างมลทินโดยศาล

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษารูปแบบการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดอาญาในประเทศฝรั่งเศสพบว่าวิธีการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดอาญาในประเทศฝรั่งเศสมีอยู่สองวิธีคือ วิธีการล้างมลทินโดยศาล และวิธีการล้างมลทินโดยผลของกฎหมาย โดยวิธีการดังกล่าวต่างก็กำหนดให้แต่เฉพาะผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วที่สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้เท่านั้นที่ได้รับการล้างมลทิน โดยการให้ระยะเวลาเป็นเครื่องมือในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำความผิด กล่าวคือ ถ้าผู้กระทำผิดไม่ได้หวนกลับไปกระทำความผิดอีกในช่วงเวลาที่กำหนดภายหลังการพ้นโทษของผู้กระทำความผิด ก็แสดงว่าผู้กระทำความผิดคนนั้นเป็นบุคคลที่สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้แล้ว จึงได้รับการล้างมลทิน แต่อย่างไรก็ตาม วิธีการดังกล่าวก็กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดไว้ต่างกันดังที่ได้ศึกษามาแล้ว

ส่วนผลที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับจากการล้างมลทิน มาตรา 799 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดผลของการล้างมลทินไว้ดังจะได้ศึกษาต่อไป

1.3 ผลของการล้างมลทินตาม Code de Procedure Penale

การล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดอาญาไม่ว่าจะโดยวิธีการทางศาลหรือโดยผลของกฎหมายก่อให้เกิดผลดีแก่ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินหลายประการ ดังนี้

1.3.1 ทำให้ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินได้รับสิทธิและความสามารถต่างๆ ที่ผู้กระทำผิดสูญเสียไปเนื่องจากผลของคำพิพากษากลับคืนมา เช่น สิทธิในการเลือกตั้ง สิทธิในการประกอบอาชีพ สิทธิในการเป็นผู้ปกครอง สิทธิในการเป็นพยานในศาล ฯลฯ

แต่อย่างไรก็ตาม สิทธิและความสามารถต่างๆ ที่ผู้กระทำผิดได้สูญเสียไปก่อนที่จะมีการล้างมลทิน ผู้กระทำผิดจะไม่ได้รับกลับคืนมา ทั้งนี้เพราะการล้างมลทินไม่มีผลย้อนหลังไปถึงการกระทำใดๆ ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ เช่น กรณีที่ผู้กระทำผิดถูกลงโทษให้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่ หรือกรณีผู้กระทำผิดถูกถอดเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ผลดังกล่าวยังคงมีอยู่ ถึงแม้ว่า

ผู้กระทำความผิดจะได้รับการล้างมลทินไปแล้วก็ตาม ทั้งนี้เพราะการล้างมลทินเป็นการหยุดยั้ง ซึ่งการไร้ความสามารถใดๆที่จะเกิดขึ้นในอนาคต¹⁴¹ เท่านั้น ซึ่งได้แก่การไร้ซึ่งความสามารถ การห้ามประกอบอาชีพ¹⁴² แต่การล้างมลทินไม่มีผลลบล้างการกระทำใดๆที่เกิดขึ้นแล้ว

1.3.2 การล้างมลทินมีผลต่อคำพิพากษาลงโทษ¹⁴³ เนื่องจากการล้างมลทินจะทำให้ คำพิพากษาลงโทษถูกลบล้างไป ซึ่งมีผลให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินเปรียบเสมือน บุคคลที่ไม่เคยต้องคำพิพากษาถูกลงโทษมาก่อน

1.3.3 การล้างมลทินมีผลต่อทะเบียนประวัติอาชญากรของผู้กระทำความผิด เนื่องจากเมื่อศาลได้มีคำพิพากษาล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดแล้ว ก็จะมีการนำเอาคำพิพากษา ดังกล่าวไปบันทึกลงในทะเบียนประวัติอาชญากร¹⁴⁴ อันมีผลทำให้ทะเบียนประวัติอาชญากร ของผู้กระทำความผิดปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับการล้างมลทิน ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการกลับคืนสู่สังคม ของผู้กระทำความผิดต่อไป

ทั้งนี้ กฎหมายอื่นๆ ของประเทศฝรั่งเศสยังมีการกำหนดไว้ให้มีความสอดคล้อง ต้องกันตามเจตนารมณ์ของกฎหมายล้างมลทินด้วย กล่าวคือ การล้างมลทินในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศสโดยให้มีการลบข้อมูล ในทะเบียนประวัติอาชญากรในกรณีที่ได้รับการล้างมลทิน

¹⁴¹ Art. 799 La réhabilitation efface la condamnation, nul ne peut en faire état, elle fait cesser pour l'avenir toutes le incapacités.

¹⁴² Rep. pen., V^o Incapacités et interdictions professionnelles, par Faivre.

¹⁴³ ศิริสา พูลสนอง. “อ้างแล้ว”. หน้า 66

¹⁴⁴ ทะเบียนประวัติอาชญากรสามารถแบ่งออกได้เป็นสามระดับ คือ

1. ทะเบียนประวัติอาชญากรหมายเลข 1 (BULLENTIN 1) ถือเป็นเอกสารที่มีความสมบูรณ์มากที่สุด ในบรรดาทะเบียนประวัติอาชญากรทั้งหมด ทั้งนี้เพราะทะเบียนประวัติอาชญากรหมายเลข 1 จะบันทึกประวัติ การกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดและคำพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดไว้ทั้งหมด

2. ทะเบียนประวัติอาชญากรหมายเลข 2 (BULLETIN 2) ถือเป็นเอกสารที่มีความสมบูรณ์รองลงมา ทั้งนี้เพราะทะเบียนประวัติอาชญากรหมายเลข 2 จะไม่ปรากฏข้อมูลเกี่ยวกับคำพิพากษาลงโทษ หรือคำพิพากษา รอการลงโทษที่พ้นระยะเวลาการลงโทษไปแล้ว

2. การล้างมลทินในประเทศอังกฤษ

การล้างมลทินของประเทศอังกฤษ พบว่ามีแนวความคิดและวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับประเทศฝรั่งเศส คือ การล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วที่สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้ ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวสามารถกลับคืนสังคมได้ และไม่หวนกลับไปกระทำความผิดอีก โดยการใช้ระยะเวลาเป็นเครื่องมือในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำผิด กล่าวคือ ถ้าผู้กระทำผิดไม่ได้หวนกลับไปกระทำความผิดอีกภายในช่วงระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ผู้กระทำผิดคนนั้นก็จะได้รับการล้างมลทิน ซึ่งผู้กระทำผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินนั้นคือ ผู้กระทำความผิดอาญาและผู้กระทำความผิดทางวินัยที่พ้นโทษแล้วเป็นผู้กระทำผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน ทั้งนี้ กำหนดตามลักษณะของความผิด โดยวิธีการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดในประเทศอังกฤษนั้นจะเป็นไปตามพระราชบัญญัติล้างมลทิน ปี 1974

2.1 ประวัติความเป็นมา

การล้างมลทินในประเทศอังกฤษเป็นอำนาจของรัฐสภาที่จะล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว โดยรัฐสภาได้ตรากฎหมายกลางกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการล้างมลทินไว้ ซึ่งเรียกว่า “พระราชบัญญัติล้างมลทิน ปี 1974” (Rehabilitation of offenders Act 1974) โดยพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจะกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการล้างมลทิน รวมทั้งผลที่ผู้กระทำผิดจะได้รับจากการล้างมลทินไว้ และกำหนดให้ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วได้รับการล้างมลทินโดยอัตโนมัติทันทีที่ผู้กระทำผิดมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่ารูปแบบในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดในประเทศอังกฤษเป็นแบบวิธีการล้างมลทินโดยผลของกฎหมาย กล่าวคือ การล้างมลทินจะมีผลทำให้ผู้กระทำผิดได้รับการล้างมลทินโดยอัตโนมัติทันทีที่ผู้กระทำผิดมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด

2.2 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการล้างมลทินตาม Rehabilitation of offenders Act 1974

พระราชบัญญัติล้างมลทิน ปี 1974 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของการล้างมลทินไว้ดังนี้

2.2.1 บุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน

บุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติฉบับนี้จะต้องเป็นผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษ¹⁴⁵ แล้ว โดยผู้กระทำความผิดดังกล่าวจะต้องกระทำความผิดและรับโทษตามที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนด นอกจากนี้ ผู้กระทำความผิดดังกล่าวจะต้องไม่กระทำความผิดซ้ำอีกภายในระยะเวลาระหว่างการแก้ไขปรับปรุงตัว¹⁴⁶

สำหรับความผิดและโทษตามที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดเป็นเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดสามารถแบ่งออกได้เป็นสองประเภท คือ ความผิดและโทษทางอาญา กับความผิดและโทษทางวินัย

ความผิดและโทษทางอาญาที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดเป็นเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิด ได้แก่ การกระทำความผิดตามมาตรา 47 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญา ปี 1977 (Criminal Law Act 1977)¹⁴⁷ การกระทำความผิดภายนอกประเทศอังกฤษ การกระทำความผิดตามคำวินิจฉัยภายใต้มาตรา 1 แห่งพระราชบัญญัติเด็กและเยาวชน ปี 1969 (Children and Young Persons Act 1969) และการกระทำความผิดของบุคคลที่อยู่ในระหว่างถูกคุมประพฤติหรือได้รับ

¹⁴⁵ โทษตามพระราชบัญญัตินี้ หมายถึง คำสั่งใดๆ ของศาลเกี่ยวกับการกระทำความผิดของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เว้นแต่ (ก) เป็นคำสั่งให้จำคุกหรือคำสั่งอื่นอันเนื่องมาจากการไม่ชำระค่าปรับหรือเงินตาม คำพิพากษาของศาล หรือการชำระเงินไม่ครบถ้วน หรือ (ข) เป็นคำสั่งให้รอลงโทษจำคุก

¹⁴⁶ Sec. 1 (1) Subject to subsection (2) below, where an individual has been convicted, whether before or after the commencement of his Act, of any offence or offences, and the following condition are satisfied, that is to say

(a) he did not have imposed on him in respect of that conviction a sentence which is excluded from rehabilitation under this Act ; and

(b) he has not had imposed on him in respect of a subsequent conviction during the rehabilitation period applicable to the first-mentioned conviction in accordance with section 6 below a sentence which is excluded from rehabilitation under this Act;

¹⁴⁷ Sec. 1 [(2A) Where in respect of a conviction a person has been sentenced to imprisonment with an order under section 47 (1) of the Criminal Law Act 1977, he is to be treated for the purposes of subsection (2) above as having served the sentence as soon as he completes service of so much of the sentence as way by that order required to be served in prison.]

การปล่อยตัว¹⁴⁸

ส่วนความผิดและโทษทางวินัยที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิด ได้แก่ การกระทำความผิดในทางแพ่ง (Civil offender) การกระทำความผิดตามมาตรา 30 มาตรา 45 มาตรา 46 มาตรา 61 มาตรา 62 มาตรา 64 และมาตรา 66 แห่งพระราชบัญญัติกองทัพบก ปี 1955 (Army Act 1955) และพระราชบัญญัติกองทัพอากาศ ปี 1955 (Air Force 1955) และการกระทำความผิดตามมาตรา 5 มาตรา 30 มาตรา 31 มาตรา 34A มาตรา 35 มาตรา 36 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติวินัยของทหารเรือปี 1957 (Naval Discipline Act 1957)¹⁴⁹

¹⁴⁸ Sec. 1 (4) In this Act, references to a conviction, however expressed, include reference

(a) to a conviction by or before a court outside Great Britain ; and

(b) to any finding (other than a finding linked with a finding of insanity) in any criminal proceeding or in care proceedings under section 1 of the Children and Young Persons Act 1969 that a person has committed an offence or done the act or made the omission charged; and notwithstanding anything in section 9 of the Criminal Justice (Scotland) Act 1949 or section 13 of the Powers of Criminal Courts Act 1973 (conviction of the person put on probation or discharged to be deemed not to be conviction) a conviction in respect of which an order is made placing the person convicted on probation or discharging him absolutely or conditionally shall be treated as a conviction for the purposes of this Act and the person in question may become a rehabilitated person in respect of that conviction and the conviction a spent conviction for those purpose accordingly.

¹⁴⁹ Sec. 2 (3) Subsection (2) above applies to any offence consisting in the commission of a civil offence and to any offence under, and any offence of attempting to commit an offence under, any of the following enactments, or any corresponding enactment in force

(a) section 30,45,46,61,62,64 and 66 of the Army Act 1955 and the Air Force Act 1955; and

(b) section 5,30,31,34A,35,36 and 37 of the Naval Discipline Act 1957.

นอกจากผู้กระทำความผิดดังกล่าวข้างต้นจะเป็นผู้กระทำความผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินแล้ว ผู้กระทำผิดที่ถูกพิพากษาลงโทษโดยกระบวนการที่เรียกว่า “Service disciplinary proceedings”¹⁵⁰ ก็เป็นผู้กระทำผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินด้วย

ส่วนโทษทางวินัยที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดเป็นเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิด ได้แก่ (1) โทษจำคุก (2) โทษให้ออกหรือปลดออกจากราชการ (3) โทษไล่ออกจากราชการ (4) โทษคุมขังที่มีระยะเวลาตั้งแต่สามเดือนขึ้นไป หรือโทษคุมขังตามคำสั่งภายใต้มาตรา 71AA หรือตามตารางที่ 5 ของพระราชบัญญัติกองทัพบก ปี 1955 หรือพระราชบัญญัติกองทัพอากาศปี 1955 หรือภายใต้มาตรา 43AA หรือตามตารางที่ 4A ของพระราชบัญญัติวินัยของทหารเรือ ปี 1957

แต่อย่างไรก็ตาม มีคำพิพากษาลงโทษบางประเภทที่ไม่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน คือ (1) คำพิพากษาลงโทษจำคุกตลอดชีวิต (2) คำพิพากษาลงโทษจำคุกในสถานกักกันเยาวชนหรือสถานพินิจ หรือคำพิพากษาให้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบเดือน (3) คำพิพากษาลงโทษคุมขังเพื่อความปลอดภัย (4) คำพิพากษาลงโทษคุมขังที่มีระยะเวลาตามที่พระราชินีเห็นสมควรหรือตลอดชีวิต (มาตรา 205 (2) หรือ (3) แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาของสกอตแลนด์ ปี 1975 (Criminal Procedure (Scotland) Act 1975)) หรือคำพิพากษาลงโทษคุมขังที่มีระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบเดือนตามมาตรา 53 แห่งพระราชบัญญัติเด็กและเยาวชนปี 1933 (Children and Youth Person Act 1933) หรือตามมาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสกอตแลนด์ ปี 1975 และ (5) คำพิพากษาลงโทษกักกันตลอดชีวิต

¹⁵⁰ Service disciplinary proceedings ตามพระราชบัญญัตินี้ มีความหมายดังต่อไปนี้

(ก) กระบวนการพิจารณาใดๆ ภายใต้พระราชบัญญัติกองทัพบก 1955 พระราชบัญญัติกองทัพอากาศ 1955 หรือพระราชบัญญัติวินัยของทหารเรือ 1957 (ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาของศาลทหาร หรือศาลอื่น หรือบุคคลอื่นซึ่งมีอำนาจในการพิพากษาลงโทษ)

(ข) กระบวนการพิจารณาใดๆ ภายใต้พระราชบัญญัติอื่นที่ใช้บังคับ นอกเหนือไปจากที่ระบุใน (ก) (รวมถึงกรณีของ Standing Civilian Court ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกำลังพล 1976 (Armed Forces Act 1976) ด้วย เนื่องจากประเทศอังกฤษ บุคคลที่สังกัดกำลังพลไม่ถือเป็นข้าราชการ Dictionary of Law, Peter Collin Publishing) หรือ

(ค) กระบวนการพิจารณาใดๆ ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายอื่นที่ใช้บังคับ เช่น Visiting Force (British Commonwealth) Act 1993

ทั้งนี้ ไม่ว่ากระบวนการดังกล่าวจะเกิดขึ้นในหรือนอกราชอาณาจักร

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าบุคคลที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติฉบับนี้จะต้องเป็นผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว ทั้งผู้กระทำความผิดอาญาและผู้กระทำความผิดทางวินัย แต่มีเงื่อนไขว่าผู้กระทำความผิดดังกล่าวจะต้องกระทำความผิดและรับโทษตามที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนด

2.2.2 ระยะเวลาในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิด

มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดระยะเวลาในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดไว้ตามประเภทของผู้กระทำผิด ดังนี้

1) กรณีผู้กระทำผิดเป็นเด็ก (อายุต่ำกว่า 17 ปี) ระยะเวลาในการล้างมลทินคือครึ่งหนึ่งของระยะเวลาที่กำหนดไว้สำหรับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ทั้งนี้ตามตาราง A ในมาตรา 5 ซึ่งมีดังนี้

(1) คำพิพากษาลงโทษจำคุกในสถานกักกันเยาวชนหรือสถานพินิจหรือคำพิพากษาให้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีระยะเวลาเกินกว่าหกเดือน แต่ไม่เกินสามสิบเดือน ระยะเวลาในการล้างมลทินคือสิบปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

(2) คำพิพากษาลงโทษให้ออกหรือปลดออกจากราชการ ระยะเวลาในการล้างมลทินคือสิบปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

(3) คำพิพากษาลงโทษจำคุกในสถานกักกันเยาวชนหรือสถานพินิจ ระยะเวลาในการล้างมลทินคือเจ็ดปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

(4) คำพิพากษาลงโทษไล่ออกจากราชการ ระยะเวลาในการล้างมลทินคือเจ็ดปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

(5) คำพิพากษาลงโทษคุมขังทางวินัย ระยะเวลาในการล้างมลทินคือห้าปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

(6) คำพิพากษาลงโทษปรับหรือโทษอย่างอื่นที่ขอล้างมลทินได้ภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้ แต่ต้องไม่ใช่คำพิพากษาลงโทษตามที่กำหนดไว้ในตาราง B หรือคำพิพากษาลงโทษอย่างอื่นตาม (3) หรือ (8) ระยะเวลาในการล้างมลทินคือห้าปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

2) กรณีผู้กระทำผิดเป็นเยาวชน ระยะเวลาในการล้างมลทินจะเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในตาราง B ในมาตรา 5 ซึ่งมีดังนี้

(1) คำพิพากษาให้เข้ารับการฝึกอบรม ระยะเวลาในการล้างมลทินคือเจ็ดปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

ก. คำสั่งควบคุมตัวตามตารางที่ 5A ของพระราชบัญญัติกองทัพบก ปี 1955 หรือพระราชบัญญัติกองทัพอากาศ ปี 1955 หรือตามตารางที่ 4A ของพระราชบัญญัติวินัยของทหารเรือ ปี 1957 ที่มีระยะเวลาสูงสุดของคำสั่งคุมขังเกินกว่าหกเดือน ระยะเวลาในการล้างมลทินคือเจ็ดปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

ข. คำสั่งควบคุมตัวตามมาตรา 71AA แห่งพระราชบัญญัติกองทัพบก ปี 1955 หรือพระราชบัญญัติกองทัพอากาศ ปี 1955 หรือภายใต้มาตรา 43AA แห่งพระราชบัญญัติวินัยของทหารเรือ ปี 1957 ที่มีระยะเวลาสูงสุดของคำสั่งคุมขังเกินกว่าหกเดือน ระยะเวลาในการล้างมลทินคือเจ็ดปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

(2) คำพิพากษาลงโทษคุมขังที่มีระยะเวลาเกินกว่าหกเดือน แต่ไม่เกินสามสิบเดือนตามมาตรา 53 แห่งพระราชบัญญัติเด็กและเยาวชน ปี 1933 หรือตามมาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสกอตแลนด์ ปี 1975 ระยะเวลาในการล้างมลทินคือห้าปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

(3) คำพิพากษาลงโทษคุมขังที่มีระยะเวลาไม่เกินหกเดือนตามบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น ระยะเวลาในการล้างมลทินคือสามปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

(4) คำสั่งคุมขังตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญา ปี 1961 (Criminal Justice Act 1982) ระยะเวลาในการล้างมลทินคือสามปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

(5) คำสั่งควบคุมตัวตามตารางที่กล่าวมาแล้วในข้างต้นของพระราชบัญญัติกองทัพบกปี 1955 พระราชบัญญัติกองทัพอากาศ ปี 1955 และพระราชบัญญัติวินัยของทหารเรือปี 1957 ที่มีระยะเวลาสูงสุดของคำสั่งคุมขังหกเดือนหรือน้อยกว่า ระยะเวลาในการล้างมลทินคือสามปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

3) กรณีผู้กระทำความผิดที่ได้รับการปล่อยตัวภายหลังได้รับโทษตามคำพิพากษาจนครบถ้วนแล้ว ระยะเวลาในการล้างมลทินคือหกเดือนนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

4) กรณีผู้กระทำความผิดเป็นเด็กซึ่งได้รับการปล่อยตัวตามมาตรา 43 (2) แห่งพระราชบัญญัติแรงงานเด็กของสกอตแลนด์ ปี 1968 (Social Work (Scotland) Act 1968) ระยะเวลาในการล้างมลทินคือหกเดือนนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษ

5) กรณีผู้กระทำความผิดที่รับโทษอันเนื่องมาจากการขาดคุณสมบัติ การขาดความสามารถ การมีลักษณะต้องห้าม หรือกรณีอื่นๆ ระยะเวลาในการล้างมลทินคือนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษจนถึงวันที่การขาดคุณสมบัติ การขาดความสามารถ การมีลักษณะต้องห้าม หรือกรณีอื่นๆ ได้สิ้นสุดลง

สำหรับการนับระยะเวลาในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดนั้น มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดระยะเวลาในการนับไว้แตกต่างกัน กล่าวคือ ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้รับโทษสำหรับการกระทำความผิดนั้นเพียงกระทงเดียว ระยะเวลาจะเป็นไปตามที่กำหนดสำหรับการกระทำความผิดนั้น แต่ถ้าศาลได้มีคำพิพากษาให้รับโทษมากกว่าหนึ่งกระทง ระยะเวลาในการนับจะเป็นไปตามระยะเวลาที่ยาวนานที่สุด

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้ระยะเวลาภายหลังการรับโทษของผู้กระทำผิดเป็นเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิด กล่าวคือ ถ้าผู้กระทำผิดไม่ได้หวนกลับไปกระทำความผิดอีกภายในช่วงระยะเวลาที่พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนด และเมื่อผ่านพ้นช่วงระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ผู้กระทำผิดก็จะได้รับการล้างมลทินโดยผลของกฎหมายทันที

สำหรับผลที่ผู้กระทำผิดจะได้รับจากการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติฉบับนี้นั้นจะได้อีกต่อไป

2.3 ผลการล้างมลทินตาม Rehabilitation of offenders Act 1974

มาตรา 4 (1) (2) และ (3) แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 7 และมาตรา 8 ได้กำหนดให้การล้างมลทินมีผลต่อผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินหลายประการ ดังนี้

1) ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินจะได้รับการปฏิบัติเสมือนเป็นบุคคลที่ไม่เคยกระทำความผิด ถูกตั้งข้อหา ถูกฟ้องคดี หรือถูกพิพากษาลงโทษในความผิดนั้นมาก่อน

2) การล้างมลทินมีผลเป็นการห้ามผู้อื่นมิให้ยกคำพิพากษาของผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินมาใช้อ้างเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีของศาล ศาลชั้นอุทธรณ์ ศาลฎีกา หรือบุคคลที่มีอำนาจ เพื่อพิสูจน์ว่าบุคคลดังกล่าวได้เคยกระทำความผิด ถูกตั้งข้อหา ถูกฟ้องคดี หรือถูกพิพากษาลงโทษในความผิดนั้นมาก่อน

3) ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินไม่จำเป็นต้องตอบข้อซักถามเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ผ่านมาแล้วของตน

4) ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินไม่จำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดของตนให้ผู้อื่นทราบ ถึงแม้ว่าจะมีบทบัญญัติหรือข้อกำหนดในสัญญาระบุว่าบุคคลนั้นต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับตนเองก็ตาม การไม่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวไม่เป็นเหตุให้บุคคลนั้นต้องพ้นจากตำแหน่งหน้าที่การงานของตน

แต่อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติในมาตรา 4 (1) (2) และ (3) ก็มีข้อจำกัดบางประการที่ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 7 และมาตรา 8 ซึ่งมีดังนี้

1) การล้างมลทินไม่มีผลกระทบต่อการพระราชทานอภัยโทษหรือการเพิกถอนคำพิพากษาลงโทษให้แก่ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทิน

2) การล้างมลทินไม่มีผลกระทบต่อการบังคับให้บุคคลที่ได้รับการล้างมลทินชำระค่าปรับสำหรับการกระทำความผิดของตน

3) ในการพิจารณาคดีภายใต้กระบวนการที่เรียกว่า service disciplinary proceedings หรือการพิจารณาโดยองค์กรที่มีอำนาจ ถ้าปรากฏว่าองค์กรดังกล่าวมีความจำเป็นต้องเสนอหรือเรียกพยานหลักฐานใดๆ ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทิน องค์กรดังกล่าวสามารถกระทำได้ โดยไม่ถือว่าเป็นการขัดกับบทบัญญัติมาตรา 4

อย่างไรก็ดี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอาจออกคำสั่งขกเว้นการใช้บังคับมาตรา 4 ในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาได้

4) ผู้กระทำผิดที่ได้รับการล้างมลทินสามารถนำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาลในกรณี ที่ปรากฏว่ามีบุคคลอื่นได้กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตน โดยการกล่าวหรือโฆษณาการกระทำความผิด การถูกตั้งข้อหา การถูกฟ้องคดี หรือการถูกศาลพิพากษาลงโทษในความผิดของตนได้

แต่อย่างไรก็ตาม กรณีดังกล่าวไม่ห้ามจำเลยที่จะยกข้อต่อสู้ว่าตนมีเหตุอันชอบด้วยกฎหมายหรือเป็นการติชมด้วยความเป็นธรรม หรือมีเอกสิทธิ์ที่จะกระทำได้

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษากฎหมายล้างมลทินของประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ พบว่ากฎหมายดังกล่าวมีแนวความคิดและวัตถุประสงค์ในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดที่เหมือนกัน คือ การล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วที่สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้ ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวสามารถกลับคืนสังคมได้ และไม่หวนกลับไปกระทำความผิดอีก โดยการใช้ระยะเวลาเป็นเครื่องมือในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำผิด กล่าวคือ ถ้าผู้กระทำผิดไม่ได้หวนกลับไปกระทำความผิดอีกภายในช่วงระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ผู้กระทำผิดคนนั้นก็จะได้รับการล้างมลทิน

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่ากฎหมายล้างมลทินของต่างประเทศใช้ระยะเวลาเป็นเครื่องมือในการกั้นกรองผู้กระทำผิดที่สมควรจะได้รับการล้างมลทิน

สำหรับผู้กระทำผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทินนั้น กฎหมายล้างมลทินของทั้งสองประเทศได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดอาญาและผู้กระทำความผิดทางวินัยที่พ้นโทษแล้วเป็นผู้กระทำผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน ทั้งนี้ กำหนดตามลักษณะของความผิด

ส่วนวิธีการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส หมวดการล้างมลทิน ได้กำหนดรูปแบบในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำความผิดอาญาไว้สองวิธี คือ วิธีการล้างมลทินโดยศาล และวิธีการล้างมลทินโดยผลของกฎหมาย

วิธีการล้างมลทินโดยทางศาลจะกำหนดให้ศาลเป็นผู้พิจารณาว่า ผู้กระทำผิดคนนั้น เป็นบุคคลที่สมควรจะได้รับการล้างมลทินหรือไม่ โดยการพิจารณาจากความประพฤติของผู้กระทำผิดเป็นหลัก กล่าวคือ ถ้าผู้กระทำผิดมีความประพฤติดีและสามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้ ศาลก็จะทำการล้างมลทินให้

ส่วนวิธีการล้างมลทินโดยผลของกฎหมาย มาตรา 784 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดให้ผู้กระทำผิดจะได้รับการล้างมลทินต่อเมื่อผู้กระทำผิดได้รับโทษจนครบถ้วนแล้ว และผู้กระทำผิดไม่ได้หวนกลับไปกระทำความผิดอีกภายในช่วงระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดภายหลังการพ้นโทษของผู้กระทำผิด ดังนั้น เมื่อผู้กระทำผิดมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังกล่าวครบถ้วน ผู้กระทำผิดก็จะได้รับการล้างมลทินโดยอัตโนมัติทันที โดยที่ผู้กระทำผิดไม่ต้องยื่นคำร้องขอต่อศาล เพื่อขอให้ศาลทำการไต่สวนก่อนเหมือนกับวิธีการล้างมลทินโดยทางศาล

แต่อย่างไรก็ดี ทั้งสองวิธีต่างก็กำหนดให้ช่วงระยะเวลาภายหลังการพ้นโทษของผู้กระทำผิดเป็นช่วงระยะเวลาในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำผิด กล่าวคือ ถ้าผู้กระทำผิดไม่ได้หวนกลับไปกระทำความผิดอีกภายในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ผู้กระทำผิดก็จะได้รับการล้างมลทิน แต่อย่างไรก็ตาม ช่วงระยะเวลาดังกล่าว ทั้งสองวิธีได้กำหนดช่วงระยะเวลาการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำผิดไว้ต่างกัน กล่าวคือ วิธีการล้างมลทินโดยทางศาลจะกำหนดช่วงระยะเวลาในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำผิดไว้สั้นกว่าวิธีการล้างมลทินโดยผลของกฎหมาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้กระทำผิดที่จะได้รับการล้างมลทินโดยวิธีการทางศาลนั้น ได้ผ่านกระบวนการพิจารณาของศาลหลายชั้นตอนแล้ว ซึ่งเริ่มตั้งแต่กระบวนการสอบสวนหาข้อเท็จจริง การสืบพยานไปจนถึงการตัดสินคดี ดังนั้น จึงทำให้ค่อนข้างเชื่อมั่นได้ว่าผู้กระทำผิดดังกล่าวเป็นผู้กระทำผิดที่สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้แล้ว จึงไม่ต้องใช้ระยะเวลาในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำผิดที่ยาวนานเหมือนกับวิธีการล้างมลทินโดยผลของกฎหมาย

สำหรับวิธีการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิดในประเทศอังกฤษนั้น พระราชบัญญัติล้างมลทินปี 1974 ได้กำหนดให้เฉพาะผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วที่สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้เท่านั้นที่ได้รับการล้างมลทิน ทั้งผู้กระทำความผิดอาญาและผู้กระทำความผิดทางวินัย โดยการใช้ระยะเวลาเป็นเครื่องมือในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำผิด

แต่อย่างไรก็ตาม การเริ่มนับช่วงระยะเวลาในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำผิดและช่วงระยะเวลาในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำผิด พระราชบัญญัติล้างมลทิน ปี 1974 ได้กำหนดวิธีการเริ่มนับและช่วงระยะเวลาในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำผิดไว้ต่างจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส กล่าวคือ พระราชบัญญัติล้างมลทิน ปี 1974 จะกำหนดให้ช่วงระยะเวลาภายหลังการรับโทษของผู้กระทำผิด

เป็นช่วงระยะเวลาที่เริ่มต้นนับระยะเวลาในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำผิด แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะกำหนดให้ช่วงระยะเวลาภายหลังการพ้นโทษของผู้กระทำผิดเป็นช่วงระยะเวลาในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำผิดนั้น กฎหมายล้างมลทินทั้งสองฉบับได้กำหนดช่วงระยะเวลาในการพิสูจน์ไว้ต่างกัน

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่ากฎหมายล้างมลทินของประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ ต่างก็กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน โดยมีระยะเวลาเป็นเงื่อนไขในการล้างมลทินให้แก่ผู้กระทำผิด โดยกำหนดให้ระยะเวลาเป็นเครื่องมือในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำผิด กล่าวคือ ถ้าผู้กระทำผิดไม่ได้หวนกลับไปกระทำความผิดอีกภายในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ผู้กระทำผิดก็จะได้รับการล้างมลทิน แต่อย่างไรก็ตาม วิธีการเริ่มนับช่วงระยะเวลาในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำผิดและช่วงระยะเวลาในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำผิด กฎหมายทั้งสองฉบับก็กำหนดวิธีการเริ่มนับและช่วงระยะเวลาในการพิสูจน์ไว้ต่างกัน

สำหรับผลของการล้างมลทินที่ผู้กระทำผิดได้รับได้มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจน จึงไม่จำเป็นต้องมีการตีความเหมือนอย่างการล้างมลทินของประเทศไทย คือ กฎหมายล้างมลทินของทั้งสองประเทศต่างก็กำหนดให้ผู้กระทำผิดได้รับผลจากการล้างมลทินในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ การล้างมลทินเป็นการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว และเป็นการลบล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว รวมถึงเป็นการลบล้างทะเบียนประวัติอาชญากรให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้วด้วย ซึ่งถือว่ามีความสอดคล้องต้องตามวัตถุประสงค์การล้างมลทินที่แท้จริง ต่างจากการล้างมลทินของประเทศไทยที่แนวคำวินิจฉัยของศาลและองค์กรอื่นที่มีหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดปัญหาข้อกฎหมาย รวมทั้งการจัดทำทะเบียนประวัติอาชญากร ต่างยังคงมีแนวความคิดว่าผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินได้รับการลบล้างเฉพาะโทษ แต่พฤติกรรมในการกระทำความผิดยังคงอยู่ ซึ่งการวินิจฉัยดังกล่าวทำให้ผู้กระทำความผิดไม่มีโอกาสได้ลบล้างพฤติกรรมของตน ดังนั้น พฤติกรรมของผู้กระทำความผิดดังกล่าวจึงติดตัวผู้กระทำความผิดตลอดไป

3. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการล้างมลทินของประเทศไทยกับประเทศฝรั่งเศส และประเทศอังกฤษ

จากการศึกษาการล้างมลทินของประเทศไทย ประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ มีความเหมือนและต่างกันดังนี้

3.1 ที่มาของกฎหมายล้างมลทิน

กฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยจะตราออกมาตามความประสงค์ของพระมหากษัตริย์ หรือของรัฐในขณะนั้น จึงเห็นได้ว่าจะมีการตราออกมาเป็นครั้งคราวเฉพาะในช่วงโอกาสสำคัญ หรือมีเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมืองในรูปของพระราชบัญญัติ

แต่ในส่วนของประเทศฝรั่งเศสกฎหมายล้างมลทินมีบัญญัติไว้เฉพาะไว้ในประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส และกฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยมีบัญญัติไว้ โดยเฉพาะตามพระราชบัญญัติล้างมลทินปี 1974

3.2 ประเภทของผู้กระทำความผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน

กฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยกำหนดให้ทั้งผู้กระทำความผิดอาญาและผู้กระทำความผิดทางวินัยเป็นผู้กระทำความผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน ซึ่งเหมือนกับกฎหมายล้างมลทิน ของประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ

แต่อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขในการล้างมลทินให้ผู้กระทำความผิดในประเทศไทย ก็มีความแตกต่างจากกฎหมายล้างมลทินของต่างประเทศ กล่าวคือ กฎหมายล้างมลทินของประเทศไทย จะกำหนดให้ผู้กระทำความผิดทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว หรือกำลังรับโทษ หรือรับทัณฑ์อยู่ได้รับการล้างมลทิน โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าผู้กระทำความผิดคนนั้นจะต้องพ้นโทษ หรือรับโทษหรือรับทัณฑ์และจะต้องกระทำความผิดขึ้นภายในช่วงระยะเวลาที่พระราชบัญญัติ ล้างมลทินนั้นกำหนด แต่กฎหมายล้างมลทินของต่างประเทศจะกำหนดให้แต่เฉพาะผู้กระทำความผิด ที่ได้รับโทษและพ้นโทษแล้ว และสามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้เท่านั้น

3.3 ลักษณะของความผิดและโทษที่จะได้รับการล้างมลทิน

กฎหมายล้างมลทินของไทยได้กำหนดให้การกระทำความผิดอาญาและการกระทำความผิดทางวินัยทุกลักษณะและโทษทางอาญาและโทษวินัยทุประเภที่เป็นความผิดและโทษ ที่จะได้รับการล้างมลทินซึ่งเหมือนกับประเทศฝรั่งเศสที่กำหนดให้คำพิพากษาลงโทษทุกประเภ เป็นคำพิพากษาที่ได้รับการล้างมลทิน

แต่สำหรับประเทศอังกฤษกฎหมายล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินปี 1974 ได้กำหนดให้แต่เฉพาะการกระทำความผิดอาญาและโทษอาญากับการกระทำความผิดวินัยและโทษวินัยบางประเภทเท่านั้นได้รับการล้างมลทิน

3.4 หลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขสำคัญในการพิจารณาผู้มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน

ประเทศไทยมีหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขสำคัญในการพิจารณาผู้มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน คือ เงื่อนไขในการล้างมลทินนั้นมักจะนำเรื่องระยะเวลาที่กำหนดด้วยเสมอ ระยะเวลาในที่นี้มีได้หมายถึงระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้มีผลใช้บังคับแต่หมายถึงระยะเวลาที่ความผิดที่อยู่ในข่ายได้รับการล้างมลทินนั้นได้เกิดขึ้น

แต่ประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ ใช้ระยะเวลาเป็นเครื่องมือในการพิสูจน์การแก้ไขปรับปรุงตัวของผู้กระทำผิด กล่าวคือ ถ้าผู้กระทำผิดไม่ได้หวนกลับไปกระทำความผิดอีกภายในช่วงระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ผู้กระทำผิดคนนั้นก็ได้รับการล้างมลทิน จึงเป็นการใช้ระยะเวลาเป็นเครื่องมือในการถ่วงดุลการคุ้มครองผู้กระทำผิดที่สมควรจะได้รับการล้างมลทิน

3.5 ผลของการล้างมลทิน

ผลของการล้างมลทินตามกฎหมายของประเทศไทยแม้จะมีการบัญญัติถึงผลไว้ แต่ส่วนใหญ่จะไม่ชัดเจน จึงเป็นกรณีที่ต้องอาศัยการตีความเป็นอย่างมาก ซึ่งจากการศึกษาพบว่า แนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาและคำพิพากษาศาลปกครองรวมทั้งความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าว เห็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยถือว่าผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินได้รับการลบล้างเฉพาะโทษ แต่พฤติกรรมการกระทำความผิดยังคงอยู่

แต่สำหรับผลการล้างมลทินของประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษได้มีการบัญญัติกฎหมายไว้อย่างชัดเจนจึงไม่จำเป็นต้องมีการตีความเหมือนอย่างการล้างมลทินของประเทศไทย คือ กฎหมายล้างมลทินของทั้งสองประเทศต่างก็กำหนดให้ผู้กระทำผิดได้รับผลจากการล้างมลทินในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ การล้างมลทินเป็นการคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว และเป็นการลบล้างการกระทำความผิดและโทษให้แก่ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว

ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการล้างมลทินของกฎหมายประเทศไทย กับประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ

ประเด็น	ประเทศไทย	ประเทศฝรั่งเศส	ประเทศอังกฤษ
1. ที่มาของกฎหมายล้างมลทิน	<ul style="list-style-type: none"> - พ.ร.บ.ล้างมลทินผู้กระทำความผิดทางการเมือง ร.ศ. 130 พุทธศักราช 2475 - พ.ร.บ. ลบล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีเกณฑ์แรงงาน หรือทรัพย์สินในระหว่างมหาสงครามเอเชียบูรพา พ.ศ. 2489 - พ.ร.บ.ล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499 - พ.ร.บ.ล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2502 - พ.ร.บ.ล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2526 - พ.ร.บ.ล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530 - พ.ร.บ.ล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 - พ.ร.บ.ล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550 	<p>ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส</p> <p>หมวดการล้างมลทิน (ป.วิ.อ. ของประเทศฝรั่งเศส)</p>	<p>Rehabilitation of offenders Act 1974 (พ.ร.บ.ล้างมลทินปี 1974)</p>
2. ประเภทของผู้กระทำความผิดที่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน	ผู้กระทำความผิดอาญาและผู้กระทำความผิดทางวินัย ทั้งที่พ้นโทษแล้วและกำลังรับโทษ	ผู้กระทำความผิดอาญาและผู้กระทำความผิดทางวินัย เฉพาะผู้พ้นโทษ	ผู้กระทำความผิดอาญาและผู้กระทำความผิดทางวินัย เฉพาะผู้พ้นโทษ

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็น	ประเทศไทย	ประเทศฝรั่งเศส	ประเทศอังกฤษ
3. ลักษณะของความผิดและโทษที่จะได้รับการล้างมลทิน	การกระทำความผิดอาญาและการกระทำความผิดทางวินัยทุกลักษณะและโทษทางอาญาและโทษวินัยทุกประเภท	การกระทำความผิดอาญาและการกระทำความผิดทางวินัยทุกลักษณะและโทษทางอาญาและโทษวินัยทุกประเภท	การกระทำความผิดอาญาและการกระทำ ความผิดทางวินัยทุกลักษณะและโทษทางอาญาและโทษวินัยบางประเภท
4. หลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขสำคัญในการพิจารณาผู้มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน	ระยะเวลาที่ทำความผิดอยู่ในช่วงเวลาที่ได้รับการล้างมลทิน	ระยะเวลาเป็นเครื่องมือในการกลั่นกรองผู้กระทำผิดที่สมควรได้รับการล้างมลทิน	ระยะเวลาเป็นเครื่องมือในการกลั่นกรองผู้กระทำผิดที่สมควรได้รับการล้างมลทิน
5. ผลของการล้างมลทิน	ลบล้างเฉพาะโทษแต่ไม่ลบล้างการกระทำ	ลบล้างการกระทำความผิดและโทษ	ลบล้างการกระทำ ความผิดและโทษ

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

พระราชบัญญัติล้างมลทินแต่ละฉบับของไทยต่างมีเจตนารมณ์อย่างเดียวกันกับกฎหมายล้างมลทินของประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ คือ การลบล้างการกระทำความผิดและคืนสิทธิให้แก่ผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ เพื่อให้ตราบาปใดๆ ที่เกิดจากการกระทำความผิดหรือการลงโทษที่จะเป็นผลร้ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้หมดไป ซึ่งมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินได้รับสิทธิและความสามารถต่างๆ ที่ผู้กระทำความผิดสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำความผิดหรือการลงโทษกลับคืนมา นอกจากนี้ การล้างมลทินจะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินมีผลเสมือนบุคคลนั้นไม่เคยกระทำความผิดหรือต้องโทษมาก่อน ทั้งนี้ เพราะคงไม่เป็นธรรมที่มลทินต่างๆ ที่เกิดจากการกระทำความผิดหรือการลงโทษจะยังคงติดตัวผู้กระทำความผิดอยู่ทั้งที่ผู้กระทำความผิดก็ได้รับการลงโทษชดใช้ในการกระทำของเขาแล้ว ดังนั้นเมื่อผู้กระทำความผิดได้พ้นโทษแล้ว มลทินหรือตราบาปใดๆ ก็ควรจะถูกลบล้างไปด้วย แต่เนื่องจากมีคำพิพากษาศาลฎีกาและคำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่วางแนวทางการวินิจฉัยว่า ถึงแม้จะมีการออกกฎหมายล้างมลทิน แต่ก็ล้างเฉพาะโทษไม่ล้างการกระทำหรือพฤติกรรมหรือความประพฤติ ซึ่งการวินิจฉัยของศาลดังกล่าวไม่ได้มีกำหนดระยะเวลาในการลบล้างพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด ทำให้พฤติกรรมดังกล่าวติดตัวผู้กระทำความผิดตลอดไป ส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ภายหลังได้รับการล้างมลทิน เนื่องจากการที่มีประวัติในการกระทำความผิดจะเป็นตราบาปของผู้นั้นตลอดชีวิตอันอาจถูกสังคมนับถือ จากเหตุดังกล่าวจึงเสมือนหนึ่งเป็นการจำกัดสิทธิบุคคลเหล่านั้นอันทำให้มีความรู้สึกว่าตนเองไม่ใช่ประชาชนเหมือนอย่างคนธรรมดา แต่เป็นพลเมืองชั้นสองกว่าคนธรรมดา แม้แต่ผู้คนรอบข้างไม่ว่าจะเป็นญาติ พี่น้อง เพื่อน หรือบุคคลรอบข้างที่ได้ทราบถึงการกระทำความผิดของผู้นั้น ก็จะตั้งข้อรังเกียจ รวมถึงไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดที่จะคอยให้การสนับสนุนช่วยเหลือ และขาดโอกาสในการเริ่มต้นใหม่ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชนและสังคม หากการปล่อยให้บุคคลเหล่านี้ต้องปรับตัวและช่วยเหลือตนเองตามแต่อัตภาพตามลำพัง ถ้าผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษออกมาแล้วสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและบุคคลรอบข้างได้ด้วยตนเอง สังคมก็จะไม่เดือดร้อนเสียหาย แต่ถ้าหากผู้นั้นไม่สามารถปรับตัวได้

ก็จะก่อให้เกิดปัญหากรณีที่ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษมาแล้วนั้นกลับมากระทำความผิดซ้ำอีกได้ การที่รัฐไม่ได้ให้ความสำคัญและคำนึงถึงวิธีการปฏิบัติต่อผู้ที่เคยกระทำความผิดและพ้นโทษมาแล้ว เป็นการเฉพาะอันอาจมีสาเหตุจากเห็นว่าเป็นบุคคลที่เคยกระทำผิดมาก่อน จึงมุ่งเน้นเรื่องการปราบปรามมากกว่าการแก้ไขบุคคลที่พ้นโทษหรือพ้นจากสถานที่ควบคุม สถานสงเคราะห์ที่ออกมาแล้ว เมื่อมิได้มีการเอาใจใส่เหลียวแลและยังถูกตราหน้าว่าเป็นบุคคลที่มีมลทินก็จะกลายเป็นกลุ่มเสี่ยงที่สร้างปัญหาเป็นความเดือดร้อนต่อสังคมต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด ประกอบกับผู้ได้รับการล้างมลทินไม่อาจยื่นคำร้องขอให้ลบทะเบียนประวัติอาชญากรของตนได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ดังเช่นบุคคลที่ได้รับการล้างมลทินในต่างประเทศ รวมทั้งศาลปกครองก็ได้วินิจฉัยไว้ว่าบุคคลที่ได้รับการล้างมลทินไม่อาจยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งให้ลบทะเบียนประวัติอาชญากรได้ ซึ่งการวินิจฉัยของศาลดังกล่าวเป็นการวินิจฉัยในลักษณะที่ไม่ให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดและวินิจฉัยเป็นผลร้ายแก่ผู้กระทำความผิดซึ่งไม่สอดคล้องตามหลักทฤษฎีการลงโทษ ในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิด และการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดตามหลักอาชญาวิทยา ซึ่งการกระทำความผิดเพียงครั้งเดียวก่อให้เกิดตราบาปตลอดชีวิตและการวินิจฉัยดังกล่าวส่งผลให้บุคคลที่ได้รับการล้างมลทินไม่ได้รับประโยชน์ใดๆ จากพระราชบัญญัติดังกล่าวในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติล้างมลทินที่ต้องการให้ผู้ได้รับการล้างมลทินสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่โดยปราศจากมลทินมัวหมอง และไม่มีประวัติอาชญากร

ซึ่งจากการศึกษาพอสรุปเหตุที่ทำให้ผลของกฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยมีความแตกต่างกับกฎหมายล้างมลทินของประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ ดังนี้

1) กฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยมีความแตกต่างกับกฎหมายล้างมลทินของประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษเริ่มตั้งแต่แนวคิดหลักการล้างมลทิน กล่าวคือ แนวคิดการล้างมลทินของประเทศไทยมีที่มาจากหลักการให้ความกรุณาแก่ผู้กระทำความผิดโดยการคืนสิทธิให้ผู้กระทำความผิดเช่นเดียวกันกับแนวคิดของกฎหมายล้างมลทินประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ เพียงแต่เหตุผลของการล้างมลทินของประเทศไทยอยู่บนพื้นฐานของหลักการอภัยทานของพระมหากษัตริย์หรือรัฐที่ให้ผู้กระทำความผิดโดยฝ่ายนิติบัญญัติจะเป็นผู้ตรากฎหมายล้างมลทินออกมาตามความประสงค์ของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐเป็นครั้งคราวเนื่องในโอกาสสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมืองเท่านั้น จึงทำให้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการล้างมลทินรวมทั้งผลที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับจากการล้างมลทินของกฎหมายล้างมลทินแต่ละฉบับมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับแนวนโยบายของรัฐในเวลานั้น และพระราชบัญญัติล้างมลทินแต่ละฉบับต้องตีความโดยเคร่งครัด จะนำหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับหนึ่งไปใช้บังคับกับพระราชบัญญัติล้างมลทินอีกฉบับไม่ได้ ในขณะที่กฎหมายล้างมลทินของประเทศฝรั่งเศส

และประเทศอังกฤษจะเป็นมาตรการเสริมกระบวนการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิด และมุ่งพิจารณาถึงความเป็นธรรมที่โทษควรจะได้รับสิ้นสุดลงอย่างแท้จริงเมื่อผู้กระทำความผิดได้รับโทษแล้ว โดยกำหนดให้ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วทุกคนที่สามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้เท่านั้นจะได้รับการล้างมลทิน และมีกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์กลางในการล้างมลทิน ซึ่งหากผู้กระทำความผิดมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด ผู้กระทำความผิดจะได้รับการล้างมลทิน

2) ประเด็นของผู้กระทำความผิดที่จะมีสิทธิได้รับการล้างมลทิน กฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยจะมีการลบล้างการกระทำความผิดหรือโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด ทั้งผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วและผู้กระทำความผิดที่กำลังรับโทษหรือรับทัณฑ์อยู่เฉพาะเป็นครั้งคราวตามโอกาสสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมือง เพียงขอให้การกระทำความผิดของผู้ผู้นั้นอยู่ในช่วงเวลาที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น ต่างจากประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษที่ผู้กระทำความผิดอันมีสิทธิได้รับการพิจารณาล้างมลทินได้นั้น โดยฐานต้องเป็นผู้กระทำความผิดที่ได้รับการลงโทษและพ้นโทษมาแล้วเท่านั้น

3) ประเด็นหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณาผู้กระทำความผิดที่สมควรได้รับการล้างมลทิน เมื่อกฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยแต่ละฉบับเป็นการบัญญัติขึ้นตามความประสงค์ของพระมหากษัตริย์หรือของรัฐเป็นครั้งคราวเนื่องในโอกาสสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมืองเท่านั้น จึงทำให้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการล้างมลทินของกฎหมายล้างมลทินแต่ละฉบับมีความแตกต่างกันอยู่กับแนวนโยบายของรัฐในเวลานั้น รวมทั้งกฎหมายล้างมลทินในประเทศไทยไม่มีกระบวนการแยกแยะและกลั่นกรองผู้กระทำความผิดที่สมควรจะได้รับการล้างมลทินซึ่งแตกต่างจากกฎหมายล้างมลทินของประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ กล่าวคือกฎหมายล้างมลทินของประเทศไทยจะกำหนดให้ผู้กระทำความผิดทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วหรือกำลังรับโทษหรือรับทัณฑ์อยู่ได้รับการล้างมลทินโดยไม่คำนึงว่าผู้กระทำความผิดดังกล่าวสามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้หรือไม่ หรือเป็นบุคคลที่กระทำความผิดติดนิยที่กระทำความผิดซ้ำซากหรือไม่ โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าผู้กระทำความผิดคนนั้นจะต้องพ้นจากโทษหรือรับโทษหรือรับทัณฑ์และจะต้องกระทำความผิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่พระราชบัญญัติล้างมลทินฉบับนั้นกำหนด ดังนั้น ถ้าผู้กระทำความผิดไม่ได้พ้นจากโทษหรือพ้นจากรับโทษหรือรับทัณฑ์ หรือไม่ได้กระทำความผิดขึ้นในช่วงเวลาที่พระราชบัญญัตินั้นกำหนด ผู้กระทำความผิดก็ไม่ได้รับการล้างมลทิน แต่กฎหมายล้างมลทินของประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษจะกำหนดให้แต่ผู้กระทำความผิดที่มีความประพฤติดีและสามารถแก้ไขปรับปรุงตัวเองได้แล้วเท่านั้นได้รับการล้างมลทินโดยใช้ระยะเวลาเป็นเครื่องมือในการแยกแยะกลั่นกรองตัวผู้กระทำความผิดที่สมควรได้รับการล้างมลทิน

4) ประเด็นของผลการล้างมลทิน จากการศึกษาผลของการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินแต่ละฉบับของประเทศไทย แม้จะมีการบัญญัติถึงผลไว้แต่ส่วนใหญ่จะไม่ชัดเจน จึงเป็นกรณีที่ต้องอาศัยการตีความเป็นอย่างมาก ซึ่งจากการศึกษาพบว่าแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาและคำพิพากษาศาลปกครองรวมทั้งความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาเกี่ยวกับการล้างมลทินเห็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยถือว่าผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินได้รับการลบล้างเฉพาะโทษ แต่พฤติกรรมในการกระทำความผิดยังคงอยู่ จึงส่งผลกระทบต่อทะเบียนประวัติอาชญากรรมที่แม้จะมีการล้างมลทินก็ไม่ถือว่าเป็นการลบล้างผลแห่งการกระทำความผิด จึงยังคงปรากฏทะเบียนประวัติอาชญากรรมของผู้นั้น ซึ่งเป็นความแตกต่างของกฎหมายล้างมลทินของประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษและถือว่าเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายล้างมลทินอย่างร้ายแรง

จากข้างต้นถือเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายล้างมลทินไม่สอดคล้องต้องตามวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายล้างมลทินได้อย่างแท้จริง หากยังมีการบังคับใช้กฎหมายล้างมลทินเหมือนอย่างปัจจุบันย่อมจะส่งผลกระทบ ดังนี้

1) ผลกระทบต่อตัวบุคคลผู้พ้นโทษ

แม้บุคคลผู้กระทำความผิดจะได้รับโทษจนพ้นโทษออกมาแล้ว แต่ในสายตาของบุคคลทั่วไปก็ยังรังเกียจบุคคลนั้นอยู่ ไม่อยากจะคบหาสมาคมด้วย เพราะบุคคลนั้นเคยกระทำความผิดมาแล้ว นอกจากนี้บุคคลผู้กระทำความผิดนั้นเองยังมีความรู้สึกที่ไม่ชินต่อสภาพแวดล้อมภายนอก เพราะได้รับโทษมานาน พวกเขาจะเกิดความรู้สึกไม่เชื่อมั่นในการดำเนินชีวิตในสังคมเกิดความกังวลใจว่าสังคมจะยอมรับพวกเขาหรือไม่ เมื่อความรู้สึกส่วนตัวประกอบกับแรงกดดันภายนอก ส่งผลให้พวกเขา รู้สึกสูญเสียศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ขาดกำลังใจ และในที่สุดจะกลายเป็นบุคคลที่มีเหตุผลวิจรรณญาณที่ไม่ถูกต้อง

2) ผลกระทบต่อบุคคลในครอบครัวของผู้กระทำความผิด

เมื่อผู้กระทำความผิดพ้นโทษออกมาแล้ว อาจเกิดกรณีที่บุคคลในสังคมรอบข้างมีการรังเกียจไปถึงครอบครัวของผู้กระทำความผิดอีกด้วย ทั้งที่บุคคลในครอบครัวต่างอบรมเลี้ยงดูสั่งสอนผู้กระทำความผิดนั้นมาอย่างดี และการที่บุคคลนั้นมีทะเบียนประวัติอาชญากรติดตัวจะทำให้ชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลเกิดความมัวหมองอีกด้วย

3) ผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ

หากบุคคลที่เคยเป็นผู้กระทำความผิดและพ้นโทษมาแล้วนั้น เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในอาชีพใดอาชีพหนึ่ง แต่ไม่มีโอกาสประกอบอาชีพนั้น เพราะเหตุที่มีทะเบียนประวัติอาชญากรติดตัวจะเป็นการทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ เพราะบุคคลเหล่านั้นไม่มีโอกาส

ในการสร้างสรรค์ผลงานให้ปรากฏแก่สังคม ทำให้ขาดรายได้ นอกจากนี้ยังจะกลายเป็นภาระให้ครอบครัว รวมถึงสังคมต้องเลี้ยงดูบุคคลนั้นด้วย

สำหรับผู้ศึกษาเห็นว่า การล้างมลทินเป็นรูปแบบหนึ่งของการให้ความกรุณาแก่ผู้กระทำความผิด โดยการลบล้างมลทินหรือตราบาปที่เกิดจากการกระทำความผิดหรือการลงโทษซึ่งจะเป็นผลร้ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้แก่ผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว ถือเป็นวิธีการหนึ่งของรัฐที่นำมาใช้ในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วกลับคืนสู่สังคม เพราะการล้างมลทินจะมีผลทำให้ผู้กระทำความผิดและการลงโทษมีผลเปรียบเสมือนบุคคลดังกล่าวไม่เคยกระทำความผิดหรือเคยต้องโทษมาก่อน อันเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายล้างมลทินที่แท้จริง และเมื่อผลของผู้กระทำความผิดที่ได้รับการล้างมลทินเป็นไปดังผลดังกล่าว ย่อมส่งผลให้หน่วยงานหรือองค์กรที่มีหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือพิจารณาให้ความเห็นทางกฎหมายหรือมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับกฎหมายล้างมลทิน มีผลไปในแนวทางที่ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายล้างมลทิน เพื่อให้ผู้นั้นกลับคืนสู่สังคมและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปที่ไม่เคยกระทำความผิดหรือเคยต้องโทษมาก่อน และนอกจากการล้างมลทินจะส่งผลดีต่อตัวผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้ว การล้างมลทินยังก่อให้เกิดผลดีต่อสังคมและประเทศชาติในแง่ของการช่วยลดจำนวนอาชญากรรมที่จะเกิดในสังคม และสามารถช่วยแก้ปัญหาการหวนกลับไปกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดได้อีก

อย่างไรก็ตาม การที่จะให้หน่วยงานหรือองค์กรที่มีหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือพิจารณาให้ความเห็นทางกฎหมายหรือมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับกฎหมายล้างมลทิน มีผลไปในแนวทางที่ถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายล้างมลทินได้นั้น ควบคู่กับบัญญัติของกฎหมายล้างมลทินเองก็จะต้องมีการตราขึ้นให้ชัดเจนถึงประเภทผู้กระทำความผิดที่สมควรได้รับการล้างมลทินอย่างสมเหตุสมผลเท่านั้น มีกระบวนการกลั่นกรองคัดแยกเฉพาะผู้ที่มีความสำนึกผิดและประพฤติดีภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด เพื่อจะเป็นหลักประกันให้กับสังคมได้ว่าผู้ที่เคยกระทำความผิดที่ผ่านการพิจารณาตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกฎหมายล้างมลทิน เป็นผู้ที่สมควรได้รับการล้างมลทินอย่างแท้จริงและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างสงบสุขและยังเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งเหมือนอย่างกับบุคคลทั่วไปในการเป็นพลเมืองที่ดี

2. ข้อเสนอแนะ

เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติล้างมลทินแล้วจะเห็นได้ว่า การปฏิบัติตามผลของการล้างมลทินในปัจจุบัน รวมทั้งการวินิจฉัยคดีของศาลและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการใช้กฎหมายล้างมลทินมีการตีความไปในลักษณะที่เป็นผลร้ายและเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลผู้ได้รับการล้างมลทิน ซึ่งทำให้การใช้บังคับพระราชบัญญัติล้างมลทินไร้ประสิทธิภาพและไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการออกพระราชบัญญัติล้างมลทิน ดังนั้น เพื่อให้พระราชบัญญัติล้างมลทินสามารถใช้บังคับได้จริง และเกิดผลในทางปฏิบัติตามความมุ่งหมายและมีความชัดเจน ดังเช่นกฎหมายล้างมลทินของต่างประเทศ ผู้ศึกษาขอเสนอแนะดังนี้

2.1 เห็นควรบัญญัติกฎหมายล้างมลทินให้มีลักษณะเป็นกฎหมายกลาง โดยมีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเหมือนอย่างประเทศฝรั่งเศส เพื่อให้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณาการล้างมลทินเป็นไปในทางเดียวกัน

2.2 เห็นควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการล้างมลทิน ดังนี้

2.2.1 ผู้กระทำความผิดที่มีสิทธิได้รับการพิจารณาการล้างมลทินได้นั้น โดยฐานต้องเป็นผู้กระทำความผิดที่ได้รับการลงโทษและพ้นโทษมาแล้วเท่านั้นเหมือนกับประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ เพื่อให้มีความสมเหตุสมผลว่าผู้กระทำความผิดนั้นได้รับการลงโทษอย่างสาสมแล้ว หากเข้าเงื่อนไขข้ออื่นๆ ก็สมควรที่ผู้กระทำความผิดผู้นั้นควรจะได้รับ การล้างมลทิน

2.2.2 ใช้ระยะเวลาเป็นเครื่องมือในการแยกแยะกลิ่นกรองผู้กระทำความผิดทั้งทางอาญาและทางวินัยที่จะได้รับการล้างมลทินตามกฎหมาย เหมือนอย่างประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ คือ นอกจากจะต้องรับโทษตามคำพิพากษาลงโทษจนครบถ้วนแล้ว ผู้กระทำความผิดจะต้องรอให้ผ่านช่วงระยะเวลาหนึ่งตามที่กฎหมายกำหนด และจะต้องพิจารณาจากประวัติของผู้กระทำความผิดก่อนกระทำความผิด ความประพฤติระหว่างต้องโทษและเมื่อพ้นโทษแล้วผู้กระทำความผิดไม่ได้ผิดเงื่อนไขในการล้างมลทิน กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดไม่ได้หวนกลับไปกระทำความผิดอีกภายในช่วงระยะเวลาที่กฎหมายล้างมลทินกำหนด และเมื่อผ่านพ้นช่วงระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ผู้กระทำความผิดก็จะได้รับการล้างมลทินโดยผลของกฎหมายทันที

ซึ่งผู้กระทำความผิดทางอาญาเฉพาะบางฐานความผิดเท่านั้นที่มีสิทธิได้รับการพิจารณาให้มีสิทธิได้รับการล้างมลทินเหมือนกับประเทศอังกฤษ ตัวอย่างที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษบางประเภทที่ไม่มีสิทธิได้รับการล้างมลทิน เช่น คำพิพากษาลงโทษจำคุกตลอดชีวิต คำพิพากษาลงโทษกักกัน เป็นต้น

ส่วนของผู้กระทำผิดทางวินัยที่จะได้รับการล้างมลทินควรกำหนดระยะเวลา หลังจากการได้รับโทษแล้วและมีระยะเวลาแตกต่างกันตามความร้ายแรงแล้วแต่กรณี

ทั้งนี้ อาจมีการตั้งหน่วยงานขึ้นมาเพื่อพิจารณาทำหน้าที่กลั่นกรองบุคคลที่สมควร ได้รับการล้างพฤติกรรมในการกระทำความผิด

2.3 ควรบัญญัติผลของการล้างมลทินให้ชัดเจนและสอดคล้องกับเจตนารมณ์โดยบัญญัติ ให้การล้างมลทินเป็นการลบล้างทั้งโทษและความผิด รวมถึงพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด ซึ่งกรณี ของผู้ต้องโทษตามคำพิพากษาของศาลควรบัญญัติผลทางกฎหมายของการล้างมลทินว่า “ให้ถือว่า มิได้เคยต้องคำพิพากษาว่ากระทำความผิดและถูกลงโทษในกรณีความผิดนั้นๆ” และกรณีของผู้ต้อง ถูกลงโทษทางวินัย ควรบัญญัติว่า “ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้กระทำความผิดวินัยและไม่เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ ทางวินัยในกรณีนั้นๆ”

2.4 ควรมีการลงทะเบียนประวัติอาชญากรของผู้ได้รับการล้างมลทินเพื่อให้มี ความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายล้างมลทิน เหมือนกับประเทศฝรั่งเศสที่ได้มีการกำหนดให้ ลงทะเบียนประวัติอาชญากรของผู้กระทำความผิด

2.5 การพิจารณาคดีของศาลควรวินิจฉัยในลักษณะที่ให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิด มากกว่าการวินิจฉัยที่เป็นผลร้ายตามหลักทฤษฎีการลงโทษในการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิด และการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดตามหลักอาชญาวิทยา ซึ่งการกระทำความผิดบางกรณี เช่น การกระทำความผิดเพียงครั้งเดียวก่อให้เกิดตราบาปตลอดชีวิต ซึ่งการตีความดังกล่าว ส่งผลให้บุคคลที่ได้รับการล้างมลทินไม่ได้รับประโยชน์ใดๆ จากพระราชบัญญัติดังกล่าวในการ เริ่มต้นชีวิตใหม่ ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติล้างมลทินที่ต้องการให้ผู้ได้รับการล้างมลทิน สามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่โดยปราศจากมลทินมัวหมอง และไม่มีประวัติอาชญากร แต่อย่างไรก็ดี คำพิพากษากฎีกาอาจมีการกลับได้ซึ่งแล้วแต่เหตุการณ์และข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นภายหลัง รวมทั้ง แนวความคิดของผู้ที่มีอำนาจในขณะนั้น ซึ่งหากมีการบัญญัติกฎหมายล้างมลทินให้มีความชัดเจน มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการพิจารณาที่สมเหตุสมผล ก็จะทำให้ไม่เกิดปัญหาในการตีความ ของศาล

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กองทะเบียนประวัติอาชญากร. (2563). *ทะเบียนประวัติอาชญากร*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
กิติ บุรพวรรณ. (ม.ป.ป.). *ข้อคิดในพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลยุติธรรม.
โกเมน ภัทรภิรมย์. (2525). *กฎหมายอาญาเปรียบเทียบและอาชญาวิทยา ฉบับที่ 2*.

กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัครสำเนา).

จิตติ ดิงศภัทย์. (2536). *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 9).

กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครปริ้นดิงกรุ๊ป.

ไชยเจริญ สันติศิริ. (2506). *คำบรรยายอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). พระนคร: ไทยพิทยา.

ณรงค์ ใจหาญ. (2543). *กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษ และวิธีการเพื่อความปลอดภัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 1).

กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

แถมสุข นุ่นนนท์. (2522). *ยังเติร์กุ่นแรก กบฏ ร.ศ. 130*. (พิมพ์ครั้งแรก). กรุงเทพมหานคร: เรืองศิลป์.

ทวีศักดิ์ ภักดีโต. (2544). *ทะเบียนประวัติอาชญากร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2546). *ทิศทางการปกครองท้องถิ่นไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ*.

กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

เนติบัณฑิตยสภา. (2527). *คำพิพากษาฎีกา ประจำปีพุทธศักราช 2527 ตอน 6*.

กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.

เนติบัณฑิตยสภา. (2527). *คำพิพากษาฎีกา ประจำปีพุทธศักราช 2527 ตอน 11*.

กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.

เนติบัณฑิตยสภา. (2531). *คำพิพากษาฎีกา ประจำปีพุทธศักราช 2531 ตอน 9*.

กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์.

เนติบัณฑิตยสภา. (2533). *คำพิพากษาฎีกา ประจำปีพุทธศักราช 2533*.

กรุงเทพมหานคร: ศรีสมบัติการพิมพ์.

เนติบัณฑิตยสภา. (2539). *คำพิพากษาฎีกาประจำปีพุทธศักราช 2539*. กรุงเทพมหานคร: จิรัชการพิมพ์.

เนติบัณฑิตยสภา. (2540). *คำพิพากษาฎีกาประจำปีพุทธศักราช 2540*. กรุงเทพมหานคร: จิรัชการพิมพ์.

เนติบัณฑิตยสภา. (2541). *คำพิพากษาฎีกาประจำปีพุทธศักราช 2541*. กรุงเทพมหานคร: จิรัชการพิมพ์.

เนติบัณฑิตยสภา. (2543). *คำพิพากษาฎีกาประจำปีพุทธศักราช 2543*.

กรุงเทพมหานคร: ศรีสมบัติการพิมพ์.

- ประพันธ์ พันธุ์วิชาติกุล. (2521). *การลงโทษสถานหนักต่อผู้กระทำผิดกฎหมาย*. (วิทยานิพนธ์
ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ประกาศน์ อวยชัย. (2534). ความแตกต่างระหว่างอภัยโทษและนิรโทษกรรม. *บทบัญญัติ*, 47(2).
_____. (2534). พระราชทานอภัยโทษ. *บทบัญญัติ*, 47(1).
- พจนา โสภางจริยวงศ์. (ม.ป.ป.). *มาตรการลงโทษ ล้างมลทิน*. กรุงเทพมหานคร: กองกฎหมายไทย
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- พระราชบัญญัติล้างมลทินผู้กระทำผิดทางการเมือง ร.ศ. 130 พุทธศักราช 2475
- พิศิษฐ์ เทศะบำรุง. (2524). *คำบรรยายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*.
กรุงเทพมหานคร: แสงสุทธิการพิมพ์.
- รังสิกร อุปพงศ์. (2534). การนิรโทษกรรมในประเทศฝรั่งเศส. *วารสารอัยการ*, 14(159).
- วาสนา รอดเยี่ยม. (2544). *การล้างคำพิพากษาลงโทษจำคุก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- ศิริสา พูนสนอง. (2543). *การล้างมลทินในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สนั่น เกิดลาภผล. (2501). แง่คิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติล้างมลทิน. *ศุลพาห*, 5(1).
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2543). *ระบอบการเลือกตั้งของไทย*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- สมชาติ อุปนันไทย. (2551). *การจำกัดสิทธิของผู้ได้รับการล้างมลทินเนื่องจากกระทำผิดอาญา
หรือวินัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, เชียงราย.
- สหชน รัตนไพจิตร. (2527). *ความประสงค์ของการลงโทษอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทย
สมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สันทัต สุจริต. (2528). *การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สุพจน์ ธรรมา. (2525). *การศึกษาระบบการอภัยโทษ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สุรพล คงลาภ. (2534). *การนิรโทษกรรม: ศึกษาเกี่ยวกับเงื่อนไขและผลทางกฎหมาย*.
(วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
กรุงเทพมหานคร.
_____. (2534). ลักษณะของกฎหมายนิรโทษกรรมในประเทศไทย. *วารสารนิติศาสตร์*, 21(3).

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2531). บันทึกนายฮอร์ช ปาดูซ์ (Georges Padoux) ที่ปรึกษาร่างกฎหมาย
ของรัฐบาลสยามเกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127. *วารสารนิติศาสตร์*,
18(2), 18-19 และกฎหมายลงวันที่ 17 กรกฎาคม ค.ศ. 1970.

หนังสือกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ตช 0032.34/24 ลงวันที่ 28
กุมภาพันธ์ 2555.

หนังสือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักบริหารการเลือกตั้ง ฝ่ายอำนวยการการเลือกตั้ง
“กรณีตัวอย่างการวินิจฉัยคุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้ง
สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น” ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2498
และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2498
หยุด แสงอุทัย. (2540). *กฎหมายอาญาภาค 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
อุทิศ แสนโกติก. (2525). *กฎหมายอาญา ภาค 1*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์บริการเอกสาร
และวิชาการกองวิชาการ กรมอัยการ.

Earl Jowin and Chlifford Walsh. (1977). *Jowitt' Dictionary of English Law, Second Edition*,
Volume 1. London: Sweet & Maxwell Limited. p.1529.

Earl Jowitt and Chfford Walsh. (2018). op. cit.} Footnote 28, p.99.

Encyclopedie Dalloz. (1992). “Repertoire de Droit Penale et de Procedure Penale”. Deuxieme Edition.
Tome V, Mise A Jour. (Paris), p.1.

L.B. Curzon. (1983). *A Dictionary of Law, Second Edition*. Macdonal and Evans Limited,
Estover Plymouth. p.18.

Lord Hailsham of St. Marylebone. (1975). *Halsbury's Law of English, Fourth Edition, Volume 11*,
London: Butterworth & Co. p.353.

Robert Graham Caldwell. (1956). *Criminology, Second Edition*. New York: The Ronald Press
Company. pp. 663-664.

Stephen Schafer. (1976). *Introduction to Criminology*. U.S.A.: Reston Publishing Company. p.246.

West's Law and Commercial Dictionary in Five Languages, Minnesota: St.Paul Minn. West
Publishing Company 1985. pp. 77-78.

West's Law and commercial dictionary in Five Languages, op. Cit. p. 249.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายเชาวรัตน์ โชติรัตน์
วัน เดือน ปีเกิด	8 มิถุนายน 2532
สถานที่เกิด	-
ประวัติการศึกษา	ปริญญารัฐศาสตรบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2554 ปริญญานิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีการศึกษา 2555
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2557 นิติกร สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาค 8 อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ. 2558 นิติกร สำนักกฎหมายและที่ดิน กรมชลประทาน เขตคูสิต กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2561-ปัจจุบัน พนักงานสืบสวนและไต่สวนปฏิบัติการ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำกรุงเทพมหานคร

